

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ФАКУЛТЕТ ПО СЛАВЯНСКИ ФИЛОЛОГИИ

МАГИСТЪРСКА ТЕЗА

на тема:

„ПРАКТИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ ПРИ ПРЕВОДА НА РОМАНА „ЕВАНГЕЛИЕ ОТ ЛОКИ“ НА ДЖОАН М. ХАРИС“

Изготвил: Яна Якимова,
ф. №: 990438,
МП „Преводач-редактор“

Научен ръководител: проф. д-р Амелия Личева
Рецензент: гл. ас. д-р Мария Илчевска

София
2018

СЪДЪРЖАНИЕ

I част: Анализ и коментар на превода на романа „Евангелие от Локи“ от Джоан М. Харис	2
1. Увод	3
2. За автора и жанра на произведението	4
3. За превода на заглавието	7
4. За трудностите при предаването на собствените имена	11
5. За интертекстуалните връзки	13
6. За идиомите и игрите на думи	15
7. За трудностите при превода на поезия	23
8. За преизказното наклонение и някои особености при предаването на времената	26
9. Заключение	29
Цитирана и използвана литература	31
II част: Превод	33
Приложение	93

**I ЧАСТ: АНАЛИЗ И КОМЕНТАР НА ПРЕВОДА НА РОМАНА
„ЕВАНГЕЛИЕ ОТ ЛОКИ“ ОТ ДЖОАН М. ХАРИС**

1. УВОД

Преводът на художествена литература е сложна, многостранна дейност. Той изисква определени познания и умение за боравене с езика като цяло. Преводът е много повече от просто предаване на дадено литературно произведение от един език на друг. Задачата на преводача е не просто механично да предаде езиковите единици и да намери най-подходящото тяхно съответствие в целевия език, а да направи един по-специален прочит на текста. Само така би могъл най-точно и пълно да предаде текста на целевия език, да го превърне в част от неговото литературно пространство. Преводът означава вникване в самия текст, осмисляне на авторовите идеи и послания, опознаване на авторовия глас, на жанра и контекста на произведението и на неговите читатели.

С настоящата магистърска теза, чийто предмет е преводът на първите седем глави от романа „Евангелие от Локи“ (*The Gospel of Loki*) на британската писателка Джоан Харис, е направен опит да се постигне именно тази цел – разбиране на текста и на езиково равнище, и като част от по-широкия литературен контекст. Целта на магистърската теза не е да излага различни теории за превода на художествена литература, а да анализира практическите проблеми, възникнали при превода на романа, и различните подходи, приложени за тяхното разрешаване.

Магистърската теза включва и аналитична и коментарна част, в която са изследвани различните езикови равнища, на които се случва преводът. Изследвани са проблеми като лексикалната трансформация (идиоми, фразеологизми, игри на думи) и граматичната трансформация (липсата на абсолютни съответствия между граматичните категории на изходния и целевия език), а също и текстолингвистични проблеми като интертекстуалните връзки и препратките към други литературни произведения. Обърнато е внимание и на някои специфични проблеми като превода на поезия и предаването на собствените имена. Структурата на аналитичната част от магистърската теза е определена от характера на превеждания текст, на който също е отделено място в коментара. Описан е и процесът на вземане на различните преводачески решения, което позволява по-пълното възприемане на същността на преводаческата дейност.

2. ЗА АВТОРА И ЖАНРА НА ПРОИЗВЕДЕНИЕТО

Джоан Харис е родена в Барнзли, Англия през 1964 г. Изучава специалността „Съвременни и средновековни езици“ в „Сейнт Катрин Колидж“, Кеймбридж и в продължение на петнайсет години работи като учител по френски. Автор е на над десет романа и на два сборника с разкази. Първият ѝ роман – „Семе на злото“ (прев. Диана Нешева) излиза през 1989 г. Най-голям успех постига с третата си книга – „Шоколад“ (прев. Невена Кръстева). През 2000 г. романът печели Наградата за творческа свобода (*Creative Freedom Award*) и се превръща в международен бестселър. През същата година режисьорът Ласе Халстрьом заснема филм по книгата с участието на Жулиет Бинош и Джони Деп, който е номиниран за осем награди на Британска академия за филмово и телевизионно изкуство (БАФТА) и пет награди „Оскар“. Книгите ѝ са публикувани в над 50 страни по света. Преподавала е в Шефилдския университет, била е част от журито на редица награди като *Whitbread Prize*, *Orange Prize*, *Desmond Elliott Prize*, *Royal Society Winton Prize for Science*. През 2013 г. става член на Ордена на Британската империя.

Темите, които Харис засяга в творчеството си, са свързани със самоопределянето и проблемите в идентичността, връзката родител–дете, вярата и суеверията, магията на всекидневните дребни случки. Характерни за нея са разказът от първо лице, ретроспекциите, многопластовите образи, подробните описания на заобикалящата среда, която често е своеобразен герой в произведенията ѝ.

Трудно е романите ѝ да бъдат поставени в рамките на определен жанр, те варират от магически реализъм до митическо фентъзи. Като такова би могъл да бъде определен и романът *The Gospel of Loki*, чийто превод е предмет на настоящата магистърска теза. Романът излиза през 2014 г. и е добре приет от публиката, като получава оценка 3.7/5 в *Goodreads* и 4/5 в *Amazon*, както и положителни рецензии в *The Independent*, *The Guardian* и в сайта на специализираното списание за фентъзи и фантастика *Tor*.

По същността си романът е своеобразен преразказ на най-известните староскандинавски митове и представлява предистория на другите два романа на Харис, базирани на скандинавската митология – „Рунически знаци“ (прев. Магдалена Куцарова-Леви, ИК „Прозорец“, 2010 г.) и „Руническа светлина“ (прев. Ангел Ангелов, ИК

„Прозорец“, 2013 г.). Но докато в последните авторката заимства от митологията единствено персонажите, мястото на действието и основните мотиви, като създава напълно оригинален сюжет, то в *The Gospel of Loki* тя се придържа много по-стриктно към първоизточника. Именно тук се явява първото предизвикателство към преводача на романа. Успешният превод на такъв текст изисква добро познаване на скандинавската митология и източниците за нея. Само така биха могли да бъдат избегнати неясноти, двусмислици и явни грешки в превода.

Почти цялата информация, която имаме за старите скандинавски вярвания и митове, черпим от средновековната исландска литература – скалдовата поезия, сагите и разказите в проза и най-вече двете Еди – сборника с епическа поезия, известен като Стара Еда, и произведението на исландския историк Снори Стурлусон, познато днес като Еда на Снори. Не е известно чие дело е Старата Еда, но поемите в нея вероятно датират от времето, когато християнството се е утвърждавало в Скандинавия (X в.). Произведенията в Старата Еда разказват за старогерманските богове, великани и чудовища, за сътворението и края на света. Именно на поемите в Старата Еда стъпва Снори Стурлусон при създаването на своята Еда. Едата на Снори е разделена на четири части, като от втората част – „Измамването на Гюлви“, днес черпим повечето от знанията си за скандинавските богове и митове. Спорен е въпросът доколко Едата на Снори отразява действителните езически вярвания, тъй като авторът е бил убеден християнин, а и до нас далеч не са достигнали оригиналите на всички източници, които Снори е ползвал¹.

Като източник за сюжета на своя роман Джоан Харис използва Старата Еда и Едата на Снори. Повествованието се води в първо лице, единствено число от името на главния герой Локи. За този митологичен персонаж все още няма категорично мнение – дали е бог, дали е великан или демонично същество. В митовете той е представен по-скоро като отрицателна фигура – Локи често се проявява като измамник и подлец, който навлича

---

¹ Минков, М. Между естественото и свръхестественото. – В: Староисландски саги и митове. София: Народна култура, 1989, с. 7 – 28.

неприятности на боговете, но също толкова често ги измъква от тях чрез своята хитрост, а понякога е просто пакостник, който се впуска в лудории без да мисли за последствията².

Следващото предизвикателство, пред което е изправен преводачът на романа, е езикът, на който е написан *The Gospel of Loki*. С оглед на фантастичния жанр на романа и средновековните исландски текстове, които служат за първоизточник на сюжета, е обосновано очакването за преднамерено стилизиране, архаизиране и дори утежняване на езика, така че да се доближи до стила на Старата Еда и скалдовата поезия. Харис обаче успява да избяга от това клише. Езикът на романа е съвременен, разговорен, на места са използвани жаргонни и диалектни изрази. Пряката реч до голяма степен се доближава до действителната английска устна реч, в която често се стига до изпускане на спомагателни глаголи или използване на съкратената им форма. Така например във въпросителното изречение *You think so?* е изпуснат спомагателният глагол *do*, така че граматически правилната форма трябва да бъде *Do you think so?*, а в изречението *I'll make you a god* е използвана съкратената форма на спомагателния глагол за бъдеще време *will*. Забелязва се и наличие на множество „паразитни“ думи и фрази. Такава дума например е *well* (преведена като „е“, „е, добре“, „и така“), която обикновено се използва без особено значение като уводна частица в началото на изречението. Такъв е и изразът *of course* (преведен като „естествено“, „разбира се“), който се употребява, за да означаи дадено действие или събитие като очевидно или очаквано, а тук е използван твърде често – в началото на цели четири абзаца само в трета глава, без да се брои употребата му в пряката реч на героите. Забелязва се също и употребата на някои идиоматични изрази. В превода, предмет на настоящата магистърска теза, сме се опитали да предадем тази „разговорност“ на оригиналния текст чрез подходящи разговорни думи и изрази. Така например жаргонът в репликата *You're kidding* на бога на войната Тир, който не може да повярва, че Один е довел демон в дома на боговете, е преведен на български пак разговорно като „Майтапиш се“. А когато Локи се опитва да се извини на бога на гръмотевиците Тор заедно с отрязал косата на жена му Сиф и го моли да не го удря, Тор отвърща с пренебрежение: *That's just*

---

² *Иън Пейдж, Р. Норвежки митове. София: Абагар, 1997, с. 65.*

fine by me, което е преведено като „Мен ме устройва“, за да се запазят разговорният характер и регистърът. Същият подход е използван и когато Тор заявява, че предпочита да набие Локи вместо да го остави да търси начин как да поправи стореното: *I'd rather hit him*, преведено на български отново разговорно: „Предпочитам да го фрасна“. Подходът при превода на идиомите ще бъде разгледан в т. 6 на първата част на настоящата магистърска теза.

На своя уебсайт Джоан Харис обяснява защо е използвала този маниер на писане. Самата авторка твърди, че избира езика на „тук и сега“, а гласът на Локи е „гласът на обикновените хора“³, тъй като именно на тях винаги са принадлежали митовете, а не на историците и учените. В крайна сметка сходна е и тезата на полския писател Анджей Сапковски, че „фентъзито не се случва в някакво „едно време“ и е безсмислено както архаизирането на езика, така и каквото и да било стилизиране“⁴, а романът на Харис е перфектното доказателство за това.

С оглед на казаното дотук относно езика на романа непознатият може да остане с грешното впечатление, че това е едно лековато, забавно и лесно за възприемане четиво. По-внимателно вглеждане в текста, каквото е неминуемо за всеки един преводач, показва, че текстът е многопластов и макар да почива върху скандинавската митология, изобилства от референции към Библията, английския фолклор, образци на английската литература (напр. „Ромео и Жулиета“ на Уилям Шекспир и „Изгубеният рай“ на Джон Милтън) и игри на думи, чието подходящо предаване на български е още едно предизвикателство пред превода.

3. ЗА ПРЕВОДА НА ЗАГЛАВИЕТО

Преводът на заглавието на романа на пръв поглед не представлява затруднение. Думата *gospel* се превежда като „евангелие“, а *Loki* е името на разказвача и главен герой

---

³ <http://www.joanne-harris.co.uk/books/the-gospel-of-loki/the-language-of-loki/> [прегледан 22.08.2017]

⁴ Сапковски, А. Нещо приключва, нещо започва. (Прев. Васил Велчев). София: ИК „ИнфоДАР“, 2011, с. 6 – 7.

на творбата, следователно буквалният превод е „*Евангелие от Локи*“. Въпреки това при превода на романа бяхме изправени пред дилема, при която трябваше да избираме между два варианта за превод.

Първият вариант – „*Евангелие от Локи*“, изглеждаше очевиден, защото стриктно се придържа към оригиналното заглавие. Вторият вариант за превод бе „*Еда на Локи*“ по примера на Старата Еда и Едата на Снори, за които вече стана въпрос. Този вариант очевидно се отклонява от значението на английския оригинал, но пък изглежда подходящ с оглед темата и сюжета на произведението, а освен това носи и подчертано скандинавско звучене.

В случаи на колебание всеки преводач би могъл да почерпи опит от преводите на същия текст на други езици. След справка установихме, че романът на Джоан Харис е преведен на френски, полски, руски, испански, холандски, италиански и португалски език. Преводачите на първите четири езика са се придържали стриктно към оригиналното заглавие, като са го превели на своя език съответно *L'Évangile de Loki* (фр.), *Ewangelia według Lokiego* (пол.), *Евангелие от Локи* (рус.), *El evangelio según Loki* (исп.) – всички те със значение „Евангелие от Локи“. Преводачите на португалски и италиански са „избягали“ от заглавието, като първият е запазил и оригинала (*O Reino do Fogo - O Evangelho de Loki*, букв. „Кралството на огъня – Евангелие от Локи“), а вторият се е отклонил най-много от първоизточника с *Il canto del ribelle* (букв. „Песента на бунтовника“). Холандският преводач се е спрял на *De Lessen Van Loki* („Уроците на Локи“).

Виждаме, че някои от преводачите са си позволили известни волности при превода, което можеше да е още един аргумент да се спрем на варианта „Еда на Локи“. Следва да бъде отбелязано, че произходът на думата „*еда*“ е неясен, както и нейното значение. Смята се, че може би произхожда от староскандинавската дума за „поезия“. Вече стана ясно, че с тази дума учените обозначават както съвкупността от староскандинавските епически поеми, така и разнородното произведение на Снори, което се състои от четири

части: пролог, разказ в проза, слово за скалдовата поезия и поетическа част⁵. Романът на Харис също е разделен на четири части, озаглавени като „книги“, а всяка част се състои от глави, наречени „поучения“. Като имаме предвид, че някои от произведенията в Старата Еда съдържат нравоучения и философски разсъждения, то вариантът за превод на заглавието „Еда на Локи“ би насочил читателите към темата на романа и това какво представлява той – сборник с разкази за митовете, представени от гледната точка на Локи и с известна доза поучителен характер.

Като окончателен вариант за превод на заглавието обаче бе избран този, който остава верен на английския оригинал – „Евангелие от Локи“. Причина за този избор станаха няколко съображения. Първото от тях е свързано с желанието ни да останем максимално близо до авторовия текст, когато го предаваме на български език. Второто касае самата структура на романа. Както вече споменахме той се състои от четири „книги“, озаглавени съответно *Light, Shadow, Sunset, Twilight* („Светлина“, „Сянка“, „Залез“, „Здрач“). Това напомня за съдържанието на християнската Библия, която се състои от т.нар. Книги на Вехтия и Новия завет. Във всяка книга от „Евангелие от Локи“ има различен брой глави, наречени *lessons* – „поучения“, а всяко поучение има различно заглавие и епиграф, който накратко изразява поуката от съответната част на повествованието. Първото значение на думата *lesson* е „урок“, но тя може да означава също и „поука“, а в религиозен смисъл и „откъс от Библията“. Именно поради това в превода, предмет на настоящата магистърска теза, сме се спрели на думата „поучение“ за *lesson*, тъй като смятаме, че тя най-добре подхожда на алюзията, която Джоан Харис прави с библейските текстове, и на почти проповедническият тон, с който разказвачът Локи ни наставлява в епиграфите към всяко поучение.

Препратките към Библията обаче не се изчерпват само със структурата на романа. Още в предисловието самият главен герой заявява, че това не е нищо друго освен неговата собствена версия за събитията, довели до залеза на боговете и Свършека на световите, и че тя е поне толкова вярна, колкото и т.нар. „Оторизирана версия“. Наричайки официалната

---

⁵ Минков, М. Между естественото и свръхестественото. – В: Староисландски саги и митове. София: Народна култура, 1989, с. 7 – 28.

версия *Authorized Version* (преведено като „Оторизирана версия“) Харис всъщност ни отправя към най-широко разпространения английски превод на Библията, изготвен в началото на XVII в. по нареждане на крал Джеймс I. Във Великобритания този превод на Библията е известен преди всичко като *Authorized Version* („Оторизирана версия“). Както личи от името, тази версия на Библията трябвало да бъде възприета като единствената официална и допустима при четенията в църквите. И след като с разказа си Локи всъщност противостои на официалната „оторизирана“ версия на митовете, то е лесно да разберем защо Харис е решила да направи тази препратка.

В самия текст на романа се откриват и интертекстуални връзки с Библията. Така в края на предисловието Локи казва: *Let there be light* („Да бъде светлина“). Това е една от най-известните библейски фрази, изречена от самия Бог при създаването на света (Битие 1:3). Освен това Локи е наречен *Father of Lies* („Баща на лъжата“) и *Light-Bringer* („Светлоносец“). Първият епитет откриваме в различни преводи на Библията на английски език, включително в т.нар. Стандартна версия на английски (публикувана за пръв път през 2001 г. и ревизирана няколко пъти след това), която от своя страна е ревизиран превод на стандартното американско издание. На това място в Библията Христос говори за дявола и го нарича „баща на лъжата“: „*When he lies, he speaks out of his own character, for he is a liar and the father of lies*“⁶. Според синодалния превод на Библията на български същия пасаж звучи така: „Кога говори лъжа, своето говори, защото е лъжец и баща на лъжата“ (Йоан 8:44). Що се отнася до второто прозвище – *Light-Bringer* („Светлоносец“), то е английският превод на името Луцифер (от лат. *lux* – „светлина“ и *ferro* – „нося“), с което било наричано римското божество, олицетворявано от планетата Венера⁷, и което по асоциация с денницата става едно от имената на дявола. С това име е назван дяволът в Книгата на пророк Исаия в Библията на крал Джеймс: „*How art thou fallen from heaven, o*

---

⁶ <http://biblehub.com/esv/john/8.htm> [прегледан 30.09.2017]

⁷ Батаклиев, Г. Антична митология. Справочник. София: ДИ „Д-р Петър Берон“, 1985, с. 96.

*Lucifer, son of the morning!*⁸ („Как падна ти от небето, деннице, сине на зората!“, Исаия 14:12⁹).

Но препратките към библейския текст не спират дотук. В първата глава от първата книга в романа, в която Локи разказва за сътворението на света, той говори и за настъпилата по-късно „Голяма скръб“ (в английския оригинал е използвана думата *Tribulation*, която се среща и в английските преводи на Библията). Според библейските текстове това е времето на бедствия преди края на света, за което говори Христос в три от четирите евангелия (Матей 24: 15-28; Марк 13: 14-23; Лука 21: 20-24).

Към аргументите в подкрепа на варианта „Евангелие от Локи“ трябва да прибавим и заглавието на предстоящото продължение на романа, което се очаква да излезе през 2018 г. – *The Testament of Loki*. Думата *testament* се използва на английски в религиозен смисъл, за да означа Стария и Новия завет. Именно с това си значение би следвало да бъде преведена и в заглавието на продължението – „*Заветът на Локи*“, с което Харис очевидно продължава алюзиите с Библията.

Затова поради всичко изброено дотук смятаме, че най-подходящият превод на заглавието е именно „*Евангелие от Локи*“. С този вариант оставаме максимално близо не само до буквалното значение на оригинала, но и до неговите внушения, постигнати чрез интертекстуалността.

4. ЗА ТРУДНОСТИТЕ ПРИ ПРЕДАВАНЕТО НА СОБСТВЕНИТЕ ИМЕНА

Романът на Джоан Харис е посветен на една малко позната на широката публика тема. За разлика от старогръцките богове и митове, скандинавските далеч не са така популярни и имената на боговете, великаните и чудовищата едва ли са известни на всеки читател. За да бъде по-лесна ориентацията сред многото персонажи, „Евангелие от Локи“ започва със списък на действащите лица. Така още в началото на своята работа

---

⁸ <https://www.kingjamesbibleonline.org/Isaiah-Chapter-14/> [прегледан 30.09.2017]

⁹ Библия, сиреч книгите на Свещеното писание на Ветхия и Новия Завет. София: Синодално издателство, 1992.

преводачът се сблъсква с предизвикателството коректно да предаде на български собствените имена на героите.

В този случай бяха възможни два преводачески подхода. Първият бе да предадем имената максимално близо до това как са звучали на староскандинавски. Другият вариант бе да се придържаме към английските форми и към начина, по който предишните преводачи на Харис са ги предали на български.

Първият подход би ни изправил пред сериозни трудности, най-малкото защото староскандинавският език вече не е говорим. Това е езикът, който жителите на Скандинавския полуостров и Исландия са говорили в периода IX – XIII в. Той е дал началото на съвременния шведски, датски, норвежки, исландски и ферьорски език. Тъй като става въпрос за староскандинавски имена, наложилите се способности за транслитериране и транскрибиране не биха могли напълно да решат задачата. Логично е да потърсим опора в транскрипцията на съвременните скандинавски езици. Но това, което създава допълнително объркване, е, че в съвременните скандинавски езици тези имена имат различни форми. Богатството на вариантите се вижда от трите примера в таблицата:

англ./бълг.	старосканд.	датски	ферьорски	исландски	норвежки	шведски
Thor/Тор	Þórr	Thor/Tor	Tórur	Þór	Tor	Tor
Odin/Один	Óðinn	Odin	Óðin	Óðinn	Odin	Oden
Loki/Локи	Loki	Loke	Loki/Lokki	Loki	Loke	Loke

Не бива да забравяме обаче, че в романа Харис използва утвърдените английски версии на имената на боговете и другите персонажи от митовете, а не оригиналните староскандинавски варианти. Като имаме предвид, че все пак става въпрос за превод на английски текст, в който са използвани английските форми на имената, при това текст, който е художествен и е насочен към по-широк кръг читатели, смятаме, че най-подходящо в случая е собствените имена да бъдат предадени на български спрямо английския вариант и в съответствие с добилиите вече популярност у нас техни форми, наложени и с

преводите на другите два романа на Джоан Харис, посветени на скандинавската митология – „Рунически знаци“ и „Руническа светлина“.

5. ЗА ИНТЕРТЕКСТУАЛНИТЕ ВРЪЗКИ

В частта, в която разгледахме вариантите за превод на заглавието, обсъдихме и голяма част от препратки, които Джоан Харис прави към текста Библията. Интертекстуалните връзки в романа обаче не се изчерпват само с тях.

Още в предисловието, когато Локи говори за силата на думите, той цитира първия стих от текста на популярната английска детска песен *Sticks and Stones: 'Sticks and stones may break my bones', as they say in the Middle Worlds, but with the right words you can build a world and make yourself the king of it.* Този първи стих се е превърнал в обичаен отговор на вербална агресия и обиди, понякога придружен от следващия: *Sticks and stones may break my bones/ But names will never harm me* (букв. „Пръчки и камъни могат да ми счупят костите,/ но обидите никога няма да ме наранят“). И макар тази фраза обикновено да се използва, за да покаже, че думите са без значение, то Локи я употребява като антитеза на своето виждане – а именно че думите са най-могъщото нещо на света. Тази препратка към текст, който е изключително популярен в целия англоговорещ свят, поставя значителни проблеми пред българския преводач. Тъй като тази детска песен и значението ѝ не са известни на повечето български читатели, а буквален превод би изисквал пространна бележка под линия, решихме да потърсим израз на български със сходно значение, който освен това да е популярен и да се употребява често в разговорния език. Така се спряхме на българската поговорка „Дума дупка не прави“ – устойчив израз, чието преносно значение е същото като това на фразата в оригиналния текст (срв. прев.: „Дума дупка не прави“, както казват в Средните земи, но с правилните думи може да построиш един свят и да станеш негов крал“). Смятаме, че чрез този превод се запазва значението на оригинала, като едновременно с това отпада нуждата от обяснителната бележка под линия.

Интертекстуалните връзки в „Евангелие от Локи“ не свършват дотук. Харис прави препратки и към някои класически образци на английската литература. Така например във

втора глава откриваме директна заемка от „Изгубеният рай“ на Джон Милтън. Когато Локи разказва кои руни Один е запазил за себе си, казва, че една от тях е „*Raedo*, Странника, една на пръв поглед скромна руна, която обаче му дала достъп до места, където никой друг не се осмелявал да отиде, дори до Земите на умрелите и границите на Пандемониума“ (срв. ориг.: *Raedo, the Journeyman, a humble rune at first glance, but which gave him access to places where the others never ventured, even to the Lands of the Dead and the borders of Pandaemonium*). В следващите глави Локи отново споменава Пандемониума, като от контекста става ясно, че това място е част от Хаоса. Милтън използва същото име в своята поема „Изгубеният рай“ (прев. Александър Шурбанов): „в самия Пандемониум, престолнината нова/ на Сатаната с неговите перове“ (срв. ориг.: *At Pandemonium, the high capital/ Of Satan and his peers*¹⁰). Името идва от старогръцките думи *παν* и *δαίμων* и може да бъде преведено като „мястото на всички демони“. С оглед на демоничната природа на Хаоса и на главния герой трябва да признаем, че Харис успешно е вписала заемката в контекста на своя роман.

Още една препратка към „Изгубеният рай“, този път по-дискретна, откриваме в трета глава, в която Один заявява: „По-добре крал в калта, отколкото роб в двореца на императора“ (срв. ориг.: *‘Better a king in the gutter,’ he said, ‘then a slave in an emperor’s palace.’*). Тези думи напомнят на възклицанието на Луцифер от „Изгубеният рай“: „О, по-добре е в ада цар наместо в рая раб!“ (срв. ориг.: *Better to reign in Hell, then serve in Heaven*¹¹).

Друга препратка към един от класическите английски автори откриваме в трета глава. Когато Один и Локи се срещат за пръв път и Один го пита дали той наистина е Локи, нашият разказвач отвръща: *‘What’s in a name? A rose by any other name would smell just as pink and virginal...’* (прев. „Какво е едно име? Розата и под всяко друго име ще ухае все така розово и непорочно“). Този отговор е явна препратка към трагедията на Уилям Шекспир „Ромео и Жулиета“ (прев. Валери Петров), където във второ действие, втора сцена се казва: „Какво е едно име? Туй, което/ зовем ний „роза“, ще ухае сладко/ под

---

¹⁰ <http://www.paradiselost.org/8-Search-All.html> [прегледан 04.11.2017]

¹¹ Пак там.

всяко друго име“ (срв. ориг. *What's in a name? that which we call a rose/ By any other name would smell as sweet*¹²).

Когато коментираме интертекстуалните връзки в преведения откъс от „Евангелие от Локи“, предмет на настоящата магистърска теза, трябва да обърнем внимание и на още една препратка към Библията. В трета глава, когато Локи за пръв път приема телесна форма и усеща студа навън, той възкликва: „Гог и Магог, студено е“ (срв. ориг.: *'Gog and Magog, it's cold'*). Имената Гог и Магог откриваме отново в Библията – в Книга на пророк Езекиил (Езекиил 38:1-3, 14-18) и в Откровение на Йоан (Откровение 20: 7-8). Според Книга на пророк Езекиил Гог е царят на страната Магог, който ще бъде победен от Месията, а в Откровение Гог и Магог са съюзници на сатаната. Очевидно чрез използването на тези две имена Харис отново имплицитно залага идеята за антагонистичната природа на Локи и демоничния му произход, като същевременно добавя още една референция към библейския текст и разширява внушенията на романа.

6. ЗА ИДИОМИТЕ И ИГРИТЕ НА ДУМИ

Идиомът е вид устойчиво словосъчетание, свойствено за даден език, значението на което като цялост не съвпада със значението на думите, които го съставят¹³. Идиомите се отличават с определена устойчивост на езиково ниво, като замяната на някоя дума от словосъчетанието с неин синоним или промяната на словоредата в рамките на израза може да разруши неговото значение. Поради тези си особености идиомите не могат да се превеждат буквално на чужд език. Употребата им е характерна за разговорната реч и жаргона.

В „Евангелие от Локи“ са използвани редица идиоми, както в диалозите, така и в разказа на Локи. При превода им на български сме използвали два подхода. Там, където е било възможно, сме се опитали да намерим идиоматичен израз на български със сходно

---

¹² http://shakespeare.mit.edu/romeo_juliet/full.html [прегледан 04.11.2017]

¹³ Ницолов, Л., Л. Георгиев, Х. Джамбазки, С. Спасов. Речник на литературните термини. Трето преработено и допълнено издание. София: Наука и изкуство, 1973, с. 439.

значение, а когато такъв липсва, идиоматичните изрази са предадени описателно, като сме се старали да останем максимално близо до тяхното действително значение.

Първия идиоматичен израз откриваме още в края на предисловието, в което Локи ни предупреждава, че ще ни представи своите виждания за историята, а ние можем да преценим дали да ги приемем за истина: *Take with a pinch of salt, but it's at least as true as the official version and, dare I say it, more entertaining* (прев. „Имайте едно наум, но те са поне толкова верни, колкото и официалната версия, и смея да твърдя – по-забавни“). Идиоматичният израз тук е *take something with a pinch of salt*, който означава „варвам на нещо само частично; приемам нещо като преувеличено“. В случая сме избрали да го предадем на български с друг фразеологизъм – „има едно наум“, който означава „има предвид нещо; предпазлив съм; помня нещо“. Смятаме, че този превод е подходящ, включително и заради контекста, в който главният герой употребява фразата – именно когато ни предупреждава, че не бива да се доверяваме напълно на никого, дори и на самия него като разказвач.

Както в разказа си, така и в пряката си реч Локи често употребява фразата *shoot me* – още един израз с преносно значение, който се използва, когато целта на говорещия е да изрази пренебрежение, да омаловажи казаното преди това в смисъл на: „много важно; какво толкова“. Тук имахме няколко възможности за превод, като се колебаехме между българските фрази „голяма работа“, „чудо голямо“ и „голям праз“, които насят същото значение. В крайна сметка при превода се спряхме на „чудо голямо“, което е по-малко неутрално от „голяма работа“, но не е и в толкова нисък регистър като „голям праз“ (срв. напр. оригиналният текст: *'Shoot me. I was curious.'* и превода: „Чудо голямо! Бях любопитен.“).

Друг идиом откриваме пак в пряката реч на главния герой – *do me a favour*, който се използва за изразяване на рязко отхвърляне на нещо, казано от събеседника. Локи използва изречението, за да възрази на Один, който смята, че Локи не е истински свободен в царството на Хаоса. В случая фразата е преведена на български „Не думай!“, което се използва в смисъл на „нима; как така“, поради което смятаме, че и точно отразява реакцията на героя.

Трябва да отбележим, че на едно място в текста Джоан Харис си позволява да „разшири“ оригиналния идиоматичен израз, за да го подсили. Става дума за фразата *as fast as greased lightning* (със значение на „много бързо“), която в романа е във вариант *as fast as thrice-greased lightning*. Чрез добавянето на *thrice*, което буквално означава „три пъти; триж“ авторката „усилва“ значението и идеята за скорост. На български сме избрали да преведем израза като „със светкавична бързина“, като по този начин запазваме и образността от оригиналната фраза, тъй като *lightning* означава „светкавица“ (срв. оригинала: *...and I knew that if Odin showed weakness, then Goldie would be there to take this place as fast as thrice-greased lightning* и превода: „...и знаех, че ако Один покаже слабост, Златното момче ще бъде готово да заеме мястото му със светкавична бързина“).

Следващите два идиома срещаме отново в пряката реч. Така, когато боговете наемат зидар да построи стена около Асгард, но му дават прекалено кратък срок, той първоначално се колебае, но все пак решава да се съгласи с условията им, защото за награда ще получи ръката на най-красивата от богините. Отговорът му е следният: *'I'd be cutting my own throat', he said. 'But gods, for a prize like that... I'll take your offer.'* (прев. „Сам си слагам въжето – рече. – Но, богове, за такава награда... Приемам предложението“). Идиоматичният израз *cut your own throat* (букв. „сам да си прережеш гърлото“) означава сам, чрез собствените си действия да станеш причина за провала си. При превода тук също се колебаехме между два български фразеологизма с подобно значение. Първият е „слагам си главата в торбата“, който означава „поемам голям риск“, а другият е „сам си слагам въжето на шията“, който се използва в смисъл на „правя нещо опасно, което ще ме погуби“. Очевидно е, че и двата български израза, както и английският носят идеята за осъзнато поемане на риск, за излагане на опасност, която може да е фатална. В крайна сметка за превода бе предпочетен вторият вариант – „сам си слагам въжето на шията“, поради по-голямата му близост с образността на английския идиом.

Следващият идиом, който откриваме в пряката реч, е, когато Локи се опитва да обясни на боговете, че има план как да се измъкнат от уговорката със зидаря, а Тор го заплашва: *'You'd better, or you're toast'* (прев. „Дано да е така, иначе си пътник“).

Английският идиом тук е изразът *be toast*, който се използва в смисъл, че нещо е приключило, развалило се е или някой е умрял. При превода на български сме се спрели на българската фраза със сходно значение „пътник съм“, която означава „умирам“. По този начин запазваме и идиоматичния характер на оригинала, и неговата разговорност.

При превода на „Евангелие от Локи“ се сблъскахме и с френския израз *je ne sais quoi* (букв. „не знам какво“), който се използва за посочване на някакво неопределено положително качество на даден човек, което го прави привлекателен¹⁴. Поради тази причина на български сме го предали чрез словосъчетанието „особен чар“.

При следващите два израза използвахме подхода на буквалния превод поради липсата на подходящ еквивалент в български, като в бележка под линия сме обяснили действителното им значение. Първият израз е заглавието на пета глава в първата част от романа – *Bricks and Mortar*, преведено буквално като „Тухли и хоросан“. Изразът по същество е метонимия и означава „компания, която търгува по традиционния начин – чрез магазин в сграда, а не онлайн“, но може да се използва и със значение на „къща, която поради стойността си се смята за добра инвестиция“¹⁵. Именно с това си значение е употребен и в романа, тъй като това е заглавието на онази глава, в която се разказва как боговете сключили договор с един зидар да построи стени около Асгард. Смятаме, че в случая и буквалният превод насочва към сюжета на конкретната глава, а обяснението в бележката под линия прави и преносното значение на израза достъпно за читателя.

Следващият израз – *Pony and Trap* (букв. „Пони и капан“), също е заглавие на една от главите и е характерен за т.нар. римуван лондонски диалект кокни (*cockney*), в който словосъчетания от този род се римуват с думата, която изразява действителното значение на израза¹⁶. В този случай действителното значение на фразата е стар („боклук; глупости; лошо качество“^{17,18}). Тъй като това е заглавието на главата, в която се разказва как зидарят строи стените около Асгард с помощта на коня си и се опитва да измами боговете, сме се

---

¹⁴ <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/je-ne-sais-quoi> [прегледан 02.10.2017]

¹⁵ <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/brick-and-mortar> [прегледан 03.10.2017]

¹⁶ <http://www.cockneyrhymingslang.co.uk/blog/what-is-cockney-rhyming-slang/> [прегледан 03.10.2017]

¹⁷ http://www.cockneyrhymingslang.co.uk/slang/pony_and_trap [прегледан 03.10.2017]

¹⁸ <https://www.phrases.org.uk/meanings/287275.html> [прегледан 03.10.2017]

спрели на буквалния превод „Пони и капан“ и обяснителна бележка под линия поради горните съображения.

Преди да преминем към коментара на игрите на думи в романа, които също заслужават внимание, ще се спрем на два израза, в които Харис съчетава и идиом, и игра на думи. Става въпрос за *sure as Hel* („сигурно е като Хел“) и *the day Hel freezes over* („денят, в който Хел ще замръзне“). Оригиналните фрази са съответно *sure as hell* (букв. „сигурно като ада“) и *the day hell freezes over* (букв. „денят, в който адът замръзне“). И двете се използват предимно в разговорната реч. Първата фраза се използва за подсилване на казаното, за посочване, че нещата седят непременно така, както твърди говорещият. Подходящ еквивалент на български би бил изразът „дяволски сигурно; адски сигурно“. Втората фраза означава, че дадено събитие никога няма да се случи. Значението е сходно с българските идиоми „на куков ден; на куково лято“ и „когато цъфне налъм“. Играта на думи в случая се състои в това, че в романа Харис е заменила *hell* („ад“) с *Hel*, което в скандинавските митове е името на света на мъртвите, а също и на неговата владетелка, която пък е дъщеря на Локи, както разбираме от списъка с действащите лица в началото на романа. Именно поради тази причина сме избрали да преведем изразите буквално, а не да ги заменяме със сходни български фразеологизми, тъй като така би се загубила препратката към митологичния сюжет.

Що се отнася до превода на игрите на думи, трябва да отбележим, че докато на някои места сме успели да ги запазим, на други това е невъзможно и е потърсен друг удачен вариант.

Първата игра на думи откриваме още в изброяването на персонажите в началото на романа. Там научаваме, че Мани е луната, който язди на колесница, определена с епитета *cool*, а Сол е слънцето, чиято колесница е определена като *hot*. Играта на думи се получава от двоякото значение на тези прилагателни. *Cool* означава „хладен“, но в разговорен смисъл се употребява със значение на „готин“, а *hot* означава „горещ“, но жаргонно се употребява в смисъл на „привлекателен; вълнуващ“. Очевидно лунната колесница е определена като „хладна“ – разбираемо, като имаме предвид, че Луната не свети със собствена светлина, а отразява тази на Слънцето, докато слънчевата колесница разбираемо

е „гореща“. На български обаче нямаме прилагателни имена, които да отразяват и двете значения на английските. Затова сме се спрели на превод, който запазва разговорния характер, но не и играта на думи – *cool* е преведено като „готина“, а *hot* като „яка“.

Следващата игра на думи отново е при изброяването на персонажите, където за Лорд Сурт четем: *ruler of Chaos. Or whatever you call the lord of a place that, by definition, has no rules* (прев. „този, който управлява Хаоса. Или както там наричате господаря на място, което по дефиниция няма правила“). Играта на думи тук произтича от отношението между две съществителни имена с общ корен – *ruler* („владетел; господар; управител“) и *rule* („власт; господство; управление; правило“). За да останем максимално близо до идеята на оригинала, при превода сме предпочели да запазим общия корен между думите, макар първото съществително да е предадено не с една дума, а чрез описателен израз: „този, който управлява“. По този начин чрез глагола „управлявам“ и съществителното „правило“ успяваме да запазим и смисъла на оригиналния текст, и общия корен на думите.

Следващата игра на думи се открива на няколко места в предисловието и е между думите *history* („история“) и *mystery* („мистерия“). Когато Локи говори за историята такава, каквата е разказана от Один, я нарича *history*, а после добавя: *See, this is the thing about history. His story.* („Виждате ли, това е то историята. *Неговата* история.“). Играта на думи се състои в това, че съществителното *history* („история“) и словосъчетанието между притежателното местоимение за 3 л., ед. ч., м. р. и съществително име *his story* („неговата история“) се пишат почти по един и същи начин, с което Локи се опитва да внуши, че официалната версия на историята е именно гледната точка на Один. В противовес на това Локи заявява за своя собствен разказ: *...this isn't history, but mystery – my story – let's start with me for a change* („...това не е история, а мистерия – моята история, нека за разнообразие започнем с мен“). Тук е използван същият подход – съществителното *mystery* („мистерия“) се изписва по подобен начин на съчетанието между притежателно местоимение за 1 л., ед. ч. и съществително име *my story* („моята история“). Смятаме, че буквалният превод тук е подходящ и успява в максимална степен да запази смисъла на оригинала, тъй като и двете съществителни имена (*history* – история и *mystery* – мистерия)

са от старогръцки произход и са навлезли с подобни форми в съвременните европейски езици.

В предисловието има и още една игра на думи, която представлява и своеобразна интертекстуална препратка. Става въпрос за името, което Локи дава на своя разказ – *Lokabrenna* (букв. „Факелът на Локи“). Така през Средновековието скандинавците са наричали звездата Сириус. Но по подобен начин звучи и наименованието на една от поемите в Поетичната Еда – *Lokasenna* (букв. „Локи в спорове“, „Препирнята на Локи“), в която Локи отива на пира на боговете, започва да ги обижда и да разобличава непристойните им постъпки.

Следващата игра на думи се явява като лайтмотив в първа и втора глава на романа. За пръв път я виждаме в края на първа глава, когато Локи говори, че всяко живо същество оцелява, като се приспособява към обстоятелствата. Това той нарича *Revolution* („Революция“). След това, във втора глава той казва: *And yet the transition from dog to god is only a revolution away...* („И все пак преходът от същество до божество е само на една революция разстояние...“). Играта на думи се състои в различните значения на думата *revolution* на английски език – „завъртане; оборот; периодично връщане; пълна (коренна промяна); рязък прелом; преврат; революция“. Виждаме, че думата носи в себе си и значението и на завъртане на колелото, и на цикличност, и на революция. На български няма подходящ еквивалент, който да предаде всички тези значения. Поради това и сме избрали едно от значенията („революция“), което е и най-близко по звуков състав.

Следва да отбележим, че в горния пример има още една игра на думи – анаграмата между съществителните *dog* („куче“) и *god* („бог“). Тъй като подобно отношение между думите няма как да бъде предадено на български чрез буквален превод, сме избрали да предадем играта на думи чрез рима, като сме използвали „същество“ вместо *dog* и „божество“ – вместо *god*.

По-нататък в текста откриваме друга игра на думи, основана на съществително и прилагателно име с общ корен. Става дума за отглаголното съществително *reasoning* от глагола *reason* („разсъждавам, мисля, обмислям; обсъждам, разисквам; увещавам, убеждавам“) и прилагателното *unreasonable* („неразумен, неблагоприятен, безразсъден“) в

изречението: *There was no reasoning with Surt; he was, by nature, unreasonable*. При превода на български сме се спрели на глагол и прилагателно име с общ корен – „разбирам се“ и „неразбираем“: „Не можеше да се разбереш със Сурт, той по природа беше неразбираем“. Смятаме, че по този начин не само запазваме играта на думи, а и максимално се придържаме към смисъла на оригинала.

Последната игра на думи, на която ще обърнем внимание в тази част, откриваме в изречението: *In Odin's new world, I could be anything I wanted to be: an agent of change; a firebrand; a worker of miracles* (прев. „В новия свят на Один можех да съм каквото си поискам – агент на промяната, подбудител, чудотворец.“). Става въпрос за думата *firebrand*, която на английски има две значения – „подстрекател; подбудител“ и „главня“. При превода сме избрали да се спрем на първото значение, тъй като смятаме, че е по-близо до контекста и до самата идея на романа – да представи Локи като бунтовник срещу установените авторитети, но не бива да забравяме, че в английския текст имплицитно е заложено и второто значение на думата поради връзката на Локи с огъня. При отсъствието на подходящ еквивалент на български, който да носи и двете значения, сме избрали такъв подход, при който водещ е контекстът, в който е употребена думата.

В края на тази част ще се спрем върху един своеобразен неологизъм – съществителното *shapeshifter* и прилагателното *shapeshifting*, които се употребяват в романа. Първото е употребено за пръв път при описанието на магьосницата Гулвейг-Хейд, а второто при изброяването на качествата на руната Каен. В английския език и двете думи са образувани от съществителното *shape* – „облик, форма“ и глагола *shift* – „променям“. Определението, което дава онлайн версията на Cambridge Dictionary за съществителното *shapeshifter* е: „въображаема личност или същество, което може да променя облика или формата си“¹⁹, т.е. някой или нещо, което може да се преобразява и да се превръща в нещо друго. С това си значение думата се използва предимно в литературата и филмите от фантастичния жанр. Като имаме предвид това значение, при превода се опитахме да намерим най-подходящото ѝ съответствие на български и така се стигна до „създаването“

---

¹⁹ <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/shape-shifter#translations> [прегледан 04.11.2017]

на неологизма „превръщач“, който не присъства в Официалния правописен речник на българския език. Въпреки това чрез процеса на словообразуване и по-специално чрез афиксалния начин за образуване на производни думи²⁰, характерен за нашия език, ние успяхме да „сздадем“ необходимата ни дума. Афиксалният начин на словообразуване е изключително продуктивен. При него чрез наставки и представки от корени или основи на думи се образуват нови производни думи²¹. В българския език голям брой съществителни имена са образувани от глаголни корени и основи посредством наставки²². В конкретния случай е използвана словообразователната наставка *-ач*, посредством която се образуват деятелни съществителни имена, като суфиксът се прибавя към корени или основи на глаголи от несвършен вид²³, какъвто е и глаголът „превръщам“. И тъй като и двата пъти, когато е употребената дума, тя се използва за описание на лице от женски род или на понятие, чийто граматически род отново е женски, към словообразователната наставка *-ач* сме прибавили наставката *-ка*, която се използва за образуване на нарицателни съществителни имена от ж.р. посредством прибавянето ѝ към съответното съществително име в м.р.²⁴ Така сме получили неологизма „превръщачка“, който е най-близък по смисъл на английското *shapeshifter*.

7. ЗА ТРУДНОСТИТЕ ПРИ ПРЕВОДА НА ПОЕЗИЯ

В превода, предмет на настоящата магистърска теза, бяхме изправени и пред още едно предизвикателство, а именно – преводът на поезия. В преведения откъс от „Евангелие от Локи“ има три четиристишия, които всъщност са част от по-голяма поема, написана от Джоан Харис и приложена в края на романа. Тя носи заглавието *The Prophecy of the Oracle* („Предсказанието на Оракула“) и за нея се говори многократно в романа. По същество поемата на Харис представлява „пренаписване“ на *Völuspá* („Пророчеството на

---

²⁰ БАН. Граматика на съвременния български книжовен език. Том 2: Морфология. София: Издателство на БАН, 1983, с. 31 – 32.

²¹ Пак там.

²² Пак там, с. 47.

²³ Пак там, с. 49.

²⁴ Пак там, с. 56.

вълва“) – първата и най-известна поема от Поетичната Еда. Поемата е запазена в цялост в сборника Codex Regius и в ръкописа Hauksbók, макар че между тези две версии има известни разлики. В нея става дума за това как Один, който винаги иска да е подготвен за бъдещи беди и постоянно търси познание, призовава една мъдра жена (или вълва), като вероятно я кара да стане от гроба. Тя първо му разказва за това как са били създадени деветте свята, за световния ясен Игдрасил, за първата война между Аезир и Ванир, за създаването на хората, а после говори за смъртта на Балдер и прави пророчеството за Рагнарьок – финалният сблъсък между боговете и великаните, в които световите ще бъдат разрушени, но после ще бъдат построени отново²⁵. Четиристишията, които фигурират в настоящия превод, са съответно първата, втората и шестата строфа от поемата на Харис и разказват за създаването на световите и първите хора.

Въпросът с избора на преводачески подход стои както при превода на проза, така и при стихотворния превод. Преводачът често може да се окаже раздвоен или дори разтроен между това да избере буквалния превод и да се придържа максимално близо до образността на оригинала, да запази метриката и формата или да се превърне в своеобразен „съавтор“, като на практика създаде нов текст на основата на интерпретацията на оригинала. Следва да се запитаме докъде се простира свободата на преводача – дали той трябва да предаде съдържанието „дума по дума“ или има право да го интерпретира по свой начин. Доколкото четенето и интерпретацията са неделими едно от друго и самият акт на превода е всъщност още един прочит на оригиналния текст, то всеки превод е още една интерпретация, т.е. личен прочит на преводача²⁶.

Добре известна е класификацията на подходите при стихотворния превод на Андре Льофевр, която той прави в *Translating Poetry: Seven Strategies and a Blueprint* (1975). Льофевр предлага седем похвата при превода на поезия: фонологичен превод, който се опитва да подражава на оригинала на звуково равнище, но често се отклонява от значението; буквален превод, който набляга на превода „дума по дума“ и така води до загуба на художествената стойност; метрически превод, чиято цел е да запази метриката

---

²⁵ <http://www.voluspa.org/voluspaintro.htm> [прегледан 25.11.2017]

²⁶ Bassnett, S. *Translation Studies*. London: Taylor & Francis Group, 2002, p. 103 – 105.

на оригинала, но също както и при предходния подход това е за сметка на текста като цяло; поезия в проза – при този подход смисълът на оригинала се запазва в по-голяма степен, но имаме отклонение от комуникативната стойност и синтаксиса; римуван превод, при който преводачът се оказва обвързан и от метриката, и от римата; превод чрез бял стих, който дава възможност за постигане на по-голяма точност при превода; интерпретация – при този подход имаме т.нар. версии, при които същността на оригинала се запазва, но се променя формата, и имитации, при които преводачът сам създава поетически текст, който има общо с оригинала само по отношение на заглавието и отправната точка. От изследването на Льофевр става ясно, че нито един метод не е напълно съвършен, тъй като всеки от тях залага прекалено много само на един или само на някои елементи от поетическия текст за сметка на цялото. Поетическият текст трябва се възприема именно като цяло, защото иначе резултатът би бил един небалансиран превод.²⁷

С оглед на казаното дотук и като имаме предвид, че стихотворният превод е едно от най-големите изпитания за начинаещия преводач, в крайна сметка избраният подход при превода, предмет на настоящата магистърска теза, бе да се придържама максимално към образите и значението на оригиналния текст за сметка на промяна в метриката, ритъмът и формата:

I know a tale, o sons of earth.
I speak it as I must.
Of how nine trees gave life to Worlds
That giants held in trust.

Слушайте, о, синове на земята,
сега ще ви разправа
как се родиха девет Свята,
тъй и великаните разказват.

That was the first Age, Ymir's time.
There was no land or sea.
Just void between two darknesses,

Първата епоха, епохата на Имир,
без земна твърд, без морска шир,
между две тъми – празна празнина,

---

²⁷ Ibidem, p. 87 – 88.

No stars by which to see.

нямаше дори звездна светлина.

From the Alder and the Ash,

От ясен и от бряст

They fashioned the first Folk from wood.

издялкали човеци и като дар пръв

One gave spirit; one gave speech;

вдъхнали им разум, после – свят,

One gave fire in the blood.

а накрая – топла кръв.

От посочените примери става ясно, че в оригиналните строфи римата е кръстосана (по схемата АБАБ). При превода обаче този модел е нарушен и във второто четиристишие е използвана т.нар. съседна рима (по схемата ААББ). Във второто от посочените четиристишия са използвани и други стилистични похвати (повторение, етимологична фигура), които не присъстват в оригинала, но помагат за максималното запазване на образността и предаването на текста в мерена реч.

8. ЗА ПРЕИЗКАЗНОТО НАКЛОНЕНИЕ И НЯКОИ ОСОБЕНОСТИ ПРИ ПРЕДАВАНЕТО НА ВРЕМЕНАТА

Наклонението на глагола е граматическа категория, чрез която говорещото лице изразява определено отношение към глаголното действие – представя го като реално или възможно, като видяно от самото него или от друго лице, като случващо се по волята на глаголното или на говорещото лице²⁸. Наклонението позволява на говорещото лице да изрази различни нюанси на значението на глагола²⁹, които се разкриват най-пълно в контекста на разказа.

Една от особеностите на българския език е наличието на глаголни форми, които указват отношението на говорещото лице към това по какъв начин е получило информацията за глаголното действие – дали самото то е било пряк свидетел на

---

²⁸ БАН. Граматика на съвременния български книжовен език. Том 2: Морфология. София: Издателство на БАН, 1983, с. 350.

²⁹ <http://www.slav.uni-sofia.bg/grammar/morf31.html> [прегледан 26.12.2017]

извършването на действието или го предава по разказа (устен или писмен) на друго лице³⁰. Тези т.нар. несвидетелски форми се означават като преизказно наклонение (ренаратив). Те служат, за да покажат, че говорещото лице не е било свидетел на глаголното действие, а го предава по думите на друго лице. Преизказните форми са характерни за някои жанрове като приказки и легенди, но могат да се използват и когато говорещият иска да постигне ефект, подобен на този на споменатите жанрове³¹. Системата на глаголните времена в преизказното наклонение е редуцирана – всяка глаголна форма тук служи за преизказване на две времена. Единственото изключение е формата за минало свършено преизказно време³².

Тъй като образуването на системата на преизказните времена не е предмет на настоящата магистърска теза, този въпрос няма да бъде разглеждан тук. Това, което ни интересува, е тяхната употреба в превода на първа глава и втора глава от „Евангелие от Локи“ и причините, довели до това преводаческо решение.

В английския език, за разлика от българския, няма преизказно наклонение. Глаголните форми, предадени чрез преизказно наклонение в настоящия превод, в английския оригинал са в английски минали времена. Ето и няколко примера: *разцепили – pierced*, *започнал – began*, *имало – there was*, *създадо – created*, *оформила – brought out*, *се намразили – hated*, *убили – killed*, *се сражавал – was fighting*, *носела – carried*, *направили – made*, *блестял – gleamed*, *гледал – watched*, *проводили – sent*, *показала – showed*, *обещала – promised*, *започвал – was getting started*.

От приложените примери виждаме, че в оригиналния текст навсякъде е употребено английското минало просто време (Past Simple Tense), с изключение на формите *was fighting* и *was getting started*, които са в минало продължително време (Past Continuous Tense). Употребата на тези две времена в английския вариант е оправдана. Минало просто време е най-често използваното време в разказ за минали събития. То се употребява, за да

---

³⁰ БАН. Граматика на съвременния български книжовен език. Том 2: Морфология. София: Издателство на БАН, 1983, с. 351.

³¹ <http://www.slav.uni-sofia.bg/grammar/morf31.html> [прегледан 26.12.2017]

³² БАН. Граматика на съвременния български книжовен език. Том 2: Морфология. София: Издателство на БАН, 1983, с. 352.

означи еднократно действие в миналото, обичайно повтарящо се действие в миналото, състояние или действие, което е продължило за определен период в миналото, но вече е приключило. Също така това е и времето, което се употребява в споменатите вече жанрове приказка и легенда. Оправдано е и използването на минало продължително време – в разказ за минали събития функцията му е да обозначи по- продължително действие, което се е развивало като фон на други минали действия, които най-често са в минало просто време. В случая следва да отбележим, че глаголните форми *was fighting* и *was getting started* са единствените в тези две глави, които са употребени в минало продължително време, а всички останали са в минало просто.

С оглед на казаното става ясно, че английските глаголни времена нямат абсолютен и винаги приложим еквивалент сред българските глаголни времена. Затова при вземането на решение как да предадем тези глаголни форми на български се ръководихме не само от глаголните форми като такива, а и от контекста, в който са употребени. Така още в първа глава от разказа на Локи става ясно, че той очевидно предава събитията около сътворението на света и войната между боговете не според своите преки впечатления, а според представеното в т.нар. Оторизирана версия на историята (т.е. официалната версия на върховния бог Один): „Така разказва Оторизираната версия, подкрепена от Оракула“ (срв. ориг.: *The Authorized Version goes like this, supported by the Oracle*). Малко по-нататък Локи ясно показва, че се съмнява в достоверността на Оторизираната версия: „Лично аз имам съмнения...“ (срв. англ. ориг.: *I personally have my doubts...*). Така от контекста става ясно, че Локи ни предава тези събития по думите на друго лице (в случая Один). С оглед на това смятаме, че употребата на преизказно наклонение в случая е подходяща.

В изброените примери виждаме, че при предаването на формите на английското минало просто време навсякъде е използвано българското минало свършено преизказно време. Смятаме, че това е правилно, тъй като това е времето, което се употребява за предаване на действия, на които говорещото лице не е било свидетел, а говори за тях въз основа на разказа на друго лице. Поради това минало свършено преизказно време е и най-често срещаното преизказно време. То е основното време на разказа в преизказно

наклонение за действия и събития, които говорещото лице не е наблюдавало лично³³. Формата *was fighting*, която е в английското минало продължително време, на български е предадена чрез формата „се сражавал“, която в случая е в минало несвършено преизказно време. Същото се отнася и за формата *was getting started*, преведена като „започвал“. Тъй като и двата глагола („сражавам се“ и „започвам“) са от III спрежение формално не е налице разлика между формите за минало свършено преизказно време и минало несвършено преизказно време. Поради това при определянето на времето се водим от контекста. Като се има предвид и функцията на минало несвършено време да означава действие, което е било едновременно с момент, минало по отношение на момента на говорене, както и действие, което се е осъществявало постоянно или е било обичайно в дадения период от време, смятаме, че и употребата на минало несвършено преизказно време тук е правилна.

Като имаме предвид изложеното дотук относно контекста, в който са употребени коментираните глаголни форми, и функциите на преизказното наклонение, смятаме, че употребата му тук е напълно оправдана и по подходящ начин предава нюансите в значението на оригиналния текст.

9. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Преводът е многопластова и многопланова дейност. В практика на преводача неизменно възникват ситуации, които водят до колебание между различни варианти и възможности. Преводачът постоянно е изправен пред различни избори, пред нуждата да взема решения.

Рецепта за правилно преводаческо решение обаче няма. Това е съвсем естествено, като се има предвид, че както няма два напълно еднакви литературни произведения, така и няма два напълно еднакви преводачески казуса. За добрия превод е необходимо не само добро владение на езика, на който е написан съответният текст. Успешният преводач се

---

³³ Пак там, с. 354.

нуждае също така от много добро познаване на целевия език, на творчеството на автора, темите и проблемите, засегнати в преведения текст, на жанра на произведението и неговите потенциални читатели. Именно това опознаване и вникване в текста е пътят, по който той може да бъде предаден пълноценно и разположен в литературното пространство на целевия език.

ЦИТИРАНА И ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

БАН. Граматика на съвременния български книжовен език. Том 2: Морфология. София: Издателство на БАН, 1983.

БАН. Официален правописен речник на българския език. София: Просвета, 2012.

Библия, сиреч книгите на Свещеното писание на Ветхия и Новия Завет. София: Синодално издателство, 1992.

Батаклиев, Г. Антична митология. Справочник. София: ДИ „Д-р Петър Берон“, 1985.

Иън Пейдж, Р. Норвежки митове. София: Абагар, 1997.

Минков, М. Между естественото и свръхестественото. – В: Староисландски саги и митове. София: Народна култура, 1989, с. 7 – 28.

Ницолов, Л., Л. Георгиев, Х. Джамбазки, С. Спасов. Речник на литературните термини. Трето преработено и допълнено издание. София: Наука и изкуство, 1973.

Ничева, К., С. Спасова-Михайлова, К. Чолакова. Фразеологичен речник на българския език. Т. 1–2. София: Издателство на БАН, 1974.

Сапковски, А. Нещо приключва, нещо започва. (Прев. Васил Велчев). София: ИК ИнфоДАР, 2011.

Bassnett, S. Translation Studies. London: Taylor & Francis Group, 2002.

Downing, A., P. Locke. English Grammar. A University Course. New York: Routledge, 2006.

Harris, J. M. The Gospel of Loki. London: Gollancz, 2014.

<http://www.joanne-harris.co.uk/books/the-gospel-of-loki/the-language-of-loki/>

[прегледан 22.08.2017]

<http://biblehub.com/esv/john/8.htm> [прегледан 30.09.2017]

<https://www.kingjamesbibleonline.org/Isaiah-Chapter-14/> [прегледан 30.09.2017]

<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/je-ne-sais-quoi> [прегледан 02.10.2017]

<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/brick-and-mortar> [прегледан 03.10.2017]

<http://www.cockneyrhymingslang.co.uk/blog/what-is-cockney-rhyming-slang/>
[прегледан 03.10.2017]

http://www.cockneyrhymingslang.co.uk/slang/pony_and_trap [прегледан 03.10.2017]

<https://www.phrases.org.uk/meanings/287275.html> [прегледан 03.10.2017]

<http://www.paradiselost.org/8-Search-All.html> [прегледан 04.11.2017]

http://shakespeare.mit.edu/romeo_juliet/full.html [прегледан 04.11.2017]

<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/shape-shifter#translations> [прегледан 04.11.2017]

<http://www.voluspa.org/voluspaintro.htm> [прегледан 25.11.2017]

<http://www.slav.uni-sofia.bg/grammar/morf31.html> [прегледан 26.12.2017]

<https://dictionary.cambridge.org/>

II ЧАСТ: ПРЕВОД

ДЖОАН М.
ХАРИС

ЕВАНГЕЛИЕ ОТ ЛОКИ

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

Това са хората, които ще срещнете на страниците на тази книга. Един съвет преди да започнете – не вярвайте на *никого* от тях.

Боговете

(известни и като Популярната тайфа)

Один – известен още и като Едноок, Всеобщ отец, Стареца, Генерала. Предводител на Аезир. Знае как да продаде себе си (а и другите). Би хвърлил и брат си на вълците (и го направи), стига да има изгода.

Фриг – съпругата на Один, Пророчицата. Мащеха на...

Тор – Гръмовецът. Обича да удря разни неща. Не ме харесва.

Сиф – съпругата му. Има хубави коси. И тя не ме харесва.

Балдер – бог на мира. Да, точно така. Известен като Прекрасния Балдер. Красив, атлетичен, популярен. Звучи ви малко самодоволно? Да, и аз така си помислих.

Браги – бог на поезията. Две думи – *очаквайте лютни*.

Идун – съпруга на Браги. Обича плодове.

Фрея – богиня на желанието. Суетна, дребнава и манипулативна. Би спала практически с всеки, стига да са замесени бижута.

Фрей – Жетварят. Близък на горната. Не е лошо момче, но си пада по блондинки.

Мани – Луната. Кара готина кола.

Сол – Слънцето. Кара яка кола.

Сигин – прислужница на Фрея. Любяща съпруга. Възможно най-досадната жена във всичките Девет свята.

Хеймдал – Стражът. Не ме харесва. Има ми зъб.

Ходер – слепият брат на Балдер. Има по-точен мерник, отколкото бихте предположили.

Мимир – Мъдрият. Чичо на Один. Явно недостатъчно мъдър.

Хонир – Мълчаливият. Никога не млъква.

Ньорд – баща на Фрей и Фрея. Бог на морето. Има хубави крака. Женен за...

Скади – Ловджийката със снегоходки. И тя не ме харесва особено. Думите „прости и забрави“ не фигурират в речника ѝ. Пада си по връзването. И по змиите.

Аегир – бог на бурите. Женен за...

Ран – пазителка на удавниците. Колкото и да е странно – обича да купонясва.

Тир – бог на войната. Смел, но глупав.

Други

(включително: демони, чудовища, военачалници, откачалки и други нежелани типове)

Моя милост – вашият скромнен разказвач. Иначе познат като Хитреца, Баща на Лъжата, Локи, Късметлията, Горски пожар, Кучешката звезда и разни други епитети, далеч не всички ласкави.

Хел – негова дъщеря. Пазителка на мъртвите.

Йормунганд – Световната змия, демонично отроче на моя милост.

Фенрис – известен и като Фени, вълк-демон, още едно мое демонско отроче и т.н.

Ангрбода – или Анджи. Майка на горните трима. Чудо голямо! Излиза, че не съм моногамен по природа.

Двалин – ковач. Един от синовете на Ивалди.

Брок – ковач. Бива го в шиенето.

Тиаси – военачалник. Баща на Скади. Обича лова на риба в ледени води, мъченията, пътуването в чужбина.

Тиалфи – почитател.

Росква – почитателка.

Гулвейг-Хейд – Чародейката. Ренегатка от Ванир. Господарка на руните. Изключителна превръщачка. Ненаситна, хитра и злобна. Всички мои любими качества...

Лорд Сурт – този, който управлява Хаоса. Или както там наричат господаря на място, което по дефиниция *няма* правила.

ПРЕДИСЛОВИЕ

*Слушайте, о, синове на земята,
сега ще ви разправя
как се родиха девет Свята,
тъй и великаните разказват.*

Добре. *Стига*. Да спрем *дотук*.

Това беше Оторизираната версия³⁴. Предсказанието на Оракула, както го е чул Один Всеобщия отец от Главата на Мимир Мъдрия и в чиито трийсет и шест строфи е разказана цялата история на Деветте свята от „Да бъде светлина“ до Рагнарбок.

Добре изпипано, не смятате ли?

Е, това *не е* Оторизираната версия. Това е *моята* версия за събитията. И първото, което трябва да разберете за този кратък разказ, е, че той *няма* същинско начало. Или пък същински завършек, макар че, разбира се, е имало по много и от двете. Многократни завършеци, многократни начала, преплетени така здраво, че вече никой не може да ги различи. Завършеци, начала, пророчества, митове, истории, легенди и лъжи – всички част от големия пъзел, особено лъжите, разбира се. Знаехте, че ще го кажа, след като съм Баща и Майка на Лъжата, но този път е поне толкова вярно, колкото и всичко, което бихте нарекли *история*.

Виждате ли, това е то историята. *Неговата* история. Версията на Стареца за събитията, която в общи линии останалите от нас се очаква да приемем като неоспоримата истина. Е, наречете ме циник, но никога не съм приемал нещата на доверие и случайно

---

³⁴ Оторизирана версия (англ. Authorized Version) – заглавието на най-широко разпространения английски превод на Библията, изготвен в периода 1604-1611 г. по нареждане на крал Джеймс I. – Б. пр.

знам, че историята не е нищо друго освен гледна точка и метафора, каквото в основата си са и всички приказки. А това, което превръща едно нещо в хит или мит, разбира се, е *кой* и *как* разказва историята.

Повечето от това, което знаем като история, е дошло при нас от един единствен източник – Предсказанието на Оракула. Това е стар текст на древен език и за дълго е бил единственото познание, което сме имали. Оракулът и Старецът си го бяха разтълкували от началото до края, а това, че останалите разбрахме какво *всъщност* означава чак когато беше твърдо късно за всички нас, е още по-дразнещо.

Но скоро ще стигнем и до това.

„Дума дупка не прави“, както казват в Средните земи, но с правилните думи може да построиш един свят и да станеш негов крал. Крал или дори бог, което пак ни връща към Стареца – този майстор разказвач, пазител на руните, повелител на поезията, писар на Първите и Последните времена. Креационистите³⁵ биха ни накарали да повярваме, че всяка дума в неговата история е истина. Обаче „поетическа волност“ би могло да бъде едно от имената на Стареца. Разбира се, той има много имена. Както и аз. И понеже това не е *история*, а *мистерия* – *моята* история, нека за разнообразие започнем с мен. Други вече имаха шанса да разкажат своята версия за събитията. Тази е моята.

Наричам я Локабрена³⁶ или грубо преведено „Евангелие от Локи“. Локи, това съм аз. Локи, Светлоносецът, неразбраният, загадъчен, красив и скромен герой на точно този куп лъжи. Имайте едно наум, но те са поне толкова верни, колкото и официалната версия, и смея да твърдя – по-забавни. Досега историята такава, каквато е, ми е отреждала доста незавидна роля. Сега е мой ред да изляза на сцената.

Да

бъде

светлина.

---

³⁵ Хора, които вярват, че светът е създаден от един бог или няколко божества. – Б. пр.

³⁶ Букв. „Факелът на Локи“, средновековно скандинавско наименование на Сириус – най-ярката звезда на небосвода. – Б. пр.

КНИГА 1

Светлина

*Първата епоха, епохата на Имир,
без земна твърд, без морска шир,
между две тъми – празна празнина,
нямаше дори звездна светлина.*

Предсказанието на Оракула

ПОУЧЕНИЕ 1

Огън и лед

Никога не вярвайте на преживно животно...

Локабрена

Всички ние сме произлезли от огън и лед. Хаос и Ред. Светлина и мрак. В началото или едно време огън пробил през една дупка в леда, носейки разруха, смут и промяна. Промяната невинаги е приятна, но е част от живота. И точно там, където огньовете на Долния свят разцепили ледовете на Горния, започнал животът такъв, какъвто го познаваме.

Преди това нямало Средни светове. Нямало богове, нито Човечество, нито дива природа. Тогава имало само Ред и Хаос, чисти и неопетнени.

Но нито Редът, нито Хаосът е много гостоприемни. Съвършеният ред е неподвижен, замръзнал, неизменен и неплоден. Абсолютният Хаос не може да бъде управляван, той е изменчив и разрушителен. А онова, което е по средата – хладката вода, създадо идеалната среда друг вид живот да се роди сред замръзналите Пуцинаци и изригващите изпод леда вулкани.

Така разказва Оторизираната версия, подкрепена от Оракула. От съприкосновението между Реда и Хаоса се родили великанът Имир, баща на Ледения народ, и кравата Аудумла, която заблизала един солен леден блок, и така оформила първия човек Бури. Смятам, че от това можем да стигнем до извода, че кравата е първопричината за всичко, което последва – войната, Голямата скръб³⁷ и Свършека на Световете. Поучение първо – никога не вярвайте на преживно животно.

---

³⁷ Време, за което се говори в пророчеството на Христос за края на света (Матей 24: 15-28; Марк 13: 14-23; Лука 21: 20-24). – Б. пр.

Синовеите на Бури и тези на Имир се намразили от самото начало и не след дълго започнали война. Накрая внуците на Бури, синовете на Бор – Один, Вили и Ве, убили стария Имир и направили Средните земи от останките му: скалите – от костите му, земята – от плътта му, реките – от кръвта му. Черепът му станал Небесната твърд, мозъкът му – облаците, а веждите – границата между Вътрешността и Външността.

Разбира се, няма доказателства за тази, нека признаем, доста неправдоподобна хипотеза. Всички възможни свидетели са изчезнали с изключение на Один, Стареца, единствения оцелял от войната, архитект и хроникьор на онова, което днес наричаме Старите времена, и по случайност единственият (ако не се броя аз), който е чувал съдбовното пророчество, произнесено от Главата на Мимир, когато Световете били току-що създадени.

Наречете ме циник, ако искате. Но всичко звучи прекалено удобно. Оторизираната версия за събитията пропуска голям брой детайли, което креационистите явно с удоволствие пренебрегват. Лично аз имам съмнения – и то не на последно място за гигантската крава, макар че даже и днес трябва да си внимателен, когато изразяваш подобно мнение. Имаше време, когато дори само това да допусна, че разказът на Один за събитията може да е метафоричен, а не буквален, щеше да доведе до обвинения в ерес и до немалко лични неудобства за моя милост. Затова още тогава винаги гледах да запазя скептицизма си за себе си.

Но именно така религиите и историите си проправят път в света – не чрез битки и завоевания, а чрез поеми, кенинги³⁸ и песни, предавани от поколение на поколение и записани от учени и писари. И това е начинът, по който близо петстотин години по-късно нова религия с нов бог зае мястото ни – не чрез война, а чрез книги, истории и думи.

В крайна сметка думите са онова, което остава, след като делата са извършени. Думите могат да разклатят вярата, да започнат война, да променят хода на историята.

---

³⁸ Вид перифраза, поетичен похват, характерен за исландските и староскандинавските саги, както и за староанглийската поезия, свързан с употребата на преносни словосъчетания вместо съществителните имена в основното им значение. – Б. пр.

Една приказка може да накара сърцето ти да бие по-бързо, да срути стени, да изрони планини, че дори и да съживи мъртвите. И точно затова Кралят на приказките се оказва Крал на боговете, защото разстоянието от това да *пишеш* история до това да *правиш* история е само една страница.

Не че имало много от *това*, когато Один се сражавал с Ледения народ. Тогава нямало руни, с които да се пише, и нищо, върху което да се пише, освен скали. Но метафора или не аз смятам, че светът се е родил от Промяната, която служи на Хаоса, и е оцелял пак само благодарение на Промяната. Също като вашия скромн разказвач – като се е адаптирал към обстоятелствата.

Заекът сменя козината си с бяла, за да е незабележим в снега. Листата на ясеновото дърво капят през есента, за да оцелее през зимата. Всички живи същества правят така, дори боговете – сменят палтата си според сезона. Трябва да си има име за това нещо. Всъщност това би трябвало да е едно от *моите* имена. Нека го наречем *Революция*.

ПОУЧЕНИЕ 2

Аезир и Ванир

Никога не вярвайте на мъдрец.

Локабрена

Световете постоянно се променят. В природата им е да са на приливи и отливи. Затова в старите времена Средните земи били по-малки, отколкото са днес, по-късно се разраснали в годините на Зимната война, след това отново се отдръпнали като късове лед, само за да се разширят отново, когато Редът дойде да предяви правата си над тях. Нещата винаги са били такива, Ред и Хаос са се редували. И помежду им бил Игдрасил, стълбът, който разделя Световете, познат на някои като Световния ясен, а на други – като Конят на Один. Старецът все ще успее да набуца името си, макар че това дърво (ако изобщо *беше* дърво) било посадено много преди Имир да е бил дори проблясък в окото на Аудумла.

Някои твърдят, че изобщо не било дърво, а някаква космическа метафора. Корените му, казват, били в Задгробния свят, потънали в Котела на реките, където водата ври от ефимери, родени от извора на река Сън. Най-горният му клон бил клонът на звездите, който пресича небето в ясни нощи. Нямамо Свят, през който то да не расте, простирало се дори в Хаоса, където змии и демони се трудили неуморно, за да подкопаят живите му корени. Катерицата Рататоск тичала из клоните на Великото дърво и носела новини из всички Светове, също като Один Едноокия – основния събирач на новини, той хем ги разпространявал, хем ги събирал и пазел като съкровище.

Някои биха се усъмнили, че Старецът и Рататоск може да са били едно и също лице, събирането и разпространяването на информация определено бе негов специалитет. Както знаете, именно така се роди легендата за него и така оцеля толкова дълго. Затова и

той бе първият, който забеляза смяната на сезоните, загубата на нашето влияние и началото на нашия край.

Защото всичко трябва да свърши, естествено. Всичко умира, дори Световете, дори боговете, дори вашият скромнен разказвач. От момента, в който Световете са били създадени, Рагнарьок, Свършекът на всички неща, е записан във всяка тяхна клетка с руни, по-сложни от всички, които ние познаваме. Живот и Смърт в едно, с Реда и Хаоса, действащи не като две противоположни сили, а като една единствена космическа сила, твърде необятна, че да я разберем.

Казвам ви това, за да разберете как ще свърши тази история, т.е. зле за всички нас. Всичко започва толкова обещаващо, но Световете, които създаваме за самите себе си, са само пясъчни замъци, очакващи вечерния прилив. И нашите не бяха по-различни. Один го знаеше. И въпреки това продължи да създава. Някои хора никога не се научават.

Така че...

След като издялали Световете от останките на Имир (буквално или не), Один и синовете на Бор се заели да поделят териториите. Леденият народ предявил права върху Външността, в замръзвания север на Световете. Каменният народ взел планините, които се простирани като гръбнак през Вътрешността. Хората – онези, които наричаме Човечество, направили свой дом долините и равнините в сърцето на Средните земи. Народът от тунелите (наричахме ги „ларви“) заживели в мрака на Долната земя и започнали да търсят ценни метали. По-страховити създания – върколаци, вещици и безименни същества, освободени от река Сън, си проправили път към Желязната гора – лесът, който се простирал на юг през по-голямата част от Вътрешността, преди да премине в мочурища, солни равнини и накрая в Единното море.

Небето също било разделено на владения. Слънцето и Луната, които по думите на Один били частици от огнищата на Хаоса, яздели в своите колесници и всеки се опитвал да изпревари другия. Небето било озарено от звезди, тихи, подредени и спокойни. А що се отнася до боговете, защото дотогава Один си бил спечелил божествен статут – те си имали

Асгард, цитадела, чиито кули се криели в облаците и гледали към Южните земи. Тя била свързана със Средните земи чрез Бифрост – дълъг и тесен мост от камък, който блестял в небето като дъга.

Разбира се, още не били точно богове. Не още. Едно друго племе, наречено Ванир, също имало претенции за божественост. Ванир били копелета на Огнения народ, родени от утайката на Хаоса и промискуитета на Човечеството, но имали сили, каквито Аезир – хората на Один, нито можели да проумеят, нито да наподобят. Нещо повече – Ванир имали *руни*, с които да запишат своята версия на историята. Използвани умело, тези руни можели да направят така, че споменът за тяхното племе никога да не изчезне.

От самото начало Один, чиито амбиции били същите, ламтял за тези загадъчни руни – букви от тайно писмо, както и за силите, които идвали с тях. Но както може да се очаква, Ванир не искали да ги делят с никого.

Макар и по-малобройни, Аезир били доста по-добри тактици, но Ванир имали на своя страна сиянието и руните и за кратко изглеждало, че двете страни ще уредят нещата по мирен начин.

Ванир проводили в Асгард пратеник, за да договорят условията. Това била Гулвейг-Хейд, Чародейката, готова да се бори с боговете за всяко късче злато, което притежавали. Тя била господарка на Огъня, магьосница като всички Ванир, превръщачка, познавачка на руните, оракул, владеела добре и сиянието. Смятам, че ги е поуплашила, с изключение може би на Один, който с нарастващо удивление и завист я гледал да се перчи със силите си.

Тя дошла при тях в образа на красива жена, облечена в злато от главата до петите. Злато имало в пуснатата ѝ коса, златни били пръстените на ръцете и краката ѝ. Тя била самото въплъщение на Желанието и щом влязла в залата, дори Один я пожелал. Тя му показала руните от Старото писмо, татуирани на дланите ѝ, и как можела да ги използва, за да изпише името му върху парче камък. После му показала какво *друго* можели да правят и му обещала да го научи срещу съответната цена.

Е, при Гулвейг нямало нищо безплатно. Алчността била в природата ѝ. Цената на мира с Ванир било всяко късче злато, което Аезир притежавали. Иначе, казала Чародейката, Ванир щели да използват сиянието си – руните си, за да изравнят Асгард със земята. А после Гулвейг променила Облика си от този на красива жена в този на ухилена беззъба старица, изсмяла им се в лицата и казала:

– И така, момчета, кое избирате? Златното момиче или пепелянката? Предупреждавам ви, и двете имат зъби, и то *не* там, където очаквате.

Аезир, които никога не са се отличавали с остър ум, побеснели от това безочие. Фактът, че Ванир били избрали жена да отправи предизвикателството, вече било достатъчно обидно, но наглостта и високомерието ѝ (и двете качества, които уважавам и на които се възхищавам) били достатъчни да накарат Один и хората му да изгубят контрол и над малкото си разум. Сграбчили Гулвейг и я хвърлили в огромното огнище, което горяло в залата за пиршества на Один, като забравили, че е дете на Огъня и той няма да ѝ навреди.

Като преминала в Огнения си Облик, тя им се усмихнала и им се присмяла от пламъците, заплюла ги и им обещала да си отмъсти. Глупаците три пъти се опитвали да я изгорят, преди да осъзнаят истината, а дотогава вече било ясно, че изпуснали шанса си да сключат мир.

И все пак преходът от същество до божество е само на една революция разстояние, а Один едва сега започвал. Колкото повече чувал за руните, толкова повече ги искал за себе си, и толкова повече се ядосвал. Защото както Гулвейг им показала, руните били много повече от обикновено средство за записване на историята. Те били частици от самия Хаос, заредени с неговия жар и енергия. Самият език на Хаоса се състоял от тези шестнайсет символа, а заедно с него, идвала и невероятна сила.

Сила да промениш Световете, да оформяш, да строиш, да управляваш, да завладяваш. С руните и правилно ръководство Ванир би трябвало лесно да се отърват от Один и малката му шайка революционери. Но Хаосът бил в природата им и затова не им

било присъщо да имат водач, докато Аезир си имали за Генерал Один, който бил почти толкова безмилостен, колкото и хитър.

В продължение на десетилетия двете страни воювали без нито една да надделее, а междувременно те опустошили Средните земи и сринали стените на Асгард. Гулвейг виждала, че воденето на война с Аезир е безсмислено, затова избягала заедно с шепа изменници и се установила в планините. Изобщо нямала намерение да сподели руните с Один и хората му, затова отишла при Ледения народ, който обитавал далечния север на Вътрешността, и се присъединила към него.

Представителите на Ледения народ били свирепа раса, преки потомци на Имир. Мразели Аезир, които ги били изгласкали на север и им били отнели това, което им се падало по право – новия Свят, изграден от останките на Имир. Почти толкова мразели и Ванир, но уважавали Хаоса, чийто огън течал и в техните вени, и щом чули предложението на Гулвейг, я приели на драго сърце. За разлика от Аезир, те живеели в матриархат и нямали проблем да приемат жена за водач. Гулвейг им дала част от сиянието си, а в замяна те я научили на всичко, което знаели за лова, риболова, оръжията, лодките и оцеляването в безрадостния север.

Под влиянието на Гулвейг силата и мощта на Ледения народ нараснали. Той бил многоброен, докато Аезир и Ванир били малко. Построил си крепости в планините с укрепления в самите скали. Издълбал долини в ледниците и направил пътища през планините.

Неколцина от него се преместили в Желязната гора, само на хвърлей камък от Ида – равнината, над която се издигал Асгард. Използвали руните на Гулвейг, за да променят облика си и да се превръщат в животни – вълци и грабливи птици, за да ловуват и да шпионират враговете си. Плячкосвали и Аезир, и Ванир, а злобата им ставала все по-голяма с всеки изминал ден, докато накрая Генералът осъзнал, че ако не се съюзят, и Аезир, и Ванир щели да загинат пред под напора на тази нова, неочаквана заплаха.

Но след години на конфликти нито една от страните нямала доверие на другата. Как можели да се надяват да опазят мира без да вярват на дадената дума? Решението на Один изглеждало просто.

– Ще направим размяна – казал им той. – Вашите хора и познание за нашите. Можем да научим много едни от други, ако си сътрудничим. И ако едната страна предаде другата, ще има заложници, с които да постъпи, както пожелае.

Това изглеждало разумно. Ванир се съгласили да направят размяна. Щели да дадат на Один руните, а той щял да сподели с тях изкуството на войната и да им осигури водачи, които да им предадат ценности като ред и дисциплина.

И така след дълго обсъждане Ванир приели да пратят Ньорд, Стареца на морето, заедно с децата му – Фрей и Фрея. В замяна получили Мимир Мърдия, чичо на Один, добър приятел и довереник, и един красив младеж на име Хонир (когото по прякор наричали Мълчаливия с надеждата, че някой ден може и да схване намека), когото Один избрал не заради уменията му, а точно защото той най-малко щял да липсва на Аезир, когато неизбежното се случело.

За известно време уговорката проработила. Тримата гости научили Генерала на руните – шестнайсетте букви от Старото писмо. Първо го научили да пише и да чете, осигурявайки му място в историята. После дошъл ред и на свръхестествената страна на руните – имената им, стиховете и знаците. Всеки от Ванир имал специална руна, която управлявала неговия Облик – тъкмо оттам идвала силата им и тъкмо това им позволявало да насочват руните, всеки по свой собствен начин. Один предал новите си умения на останалите Аезир и на всеки определил руна, която да съответства на природата му. Така синът на Один Тор получил бодливата *Турис*, руната на силата и закрилата, Сиф, съпругата на Тор, получила *Ар*, руната на богатството и плодородието, военачалникът на Один Тир получил *Тир*, Воинът, а на Прекрасния Балдер, най-малкия син на Один, била дадена *Фе*, златната руна на успеха. За себе си Один запазил две руни – *Каен*, Горски пожар – повече за това след малко, и *Раедо*, Странника, една на пръв поглед скромна руна,

която обаче му дала достъп до места, където никоой друг не се осмелявал да отиде, дори до Земите на умрелите и границите на Пандемониума.

Междувременно в лагера на Ванир, Мимир и Хонир шикалкавели, шпионирали и откривали тайни, докато давали невярна информация за Один, Аезир и бойните им тактики. Мимир бил много умен, но не достатъчно, за да спечели играта. А Хонир *изглеждал* наред, но всеки път, щом си отворел устата (което той правел доста често), потвърждавал онова, което Ванир подозирали – че всъщност бил много по-малко ценен, отколкото изглеждал.

Естествено, идиотите изпортили работата. Трябвало е да се усетят. В онези дни Один далеч не бил изкусния интригант, в който се превърна по-късно. Ала дори тогава *бил* безмилостен, готов да пожертва приятелите си, за да получи онова, което иска. Сигурно е знаел, че като ги изпраща в лагера на врага да шпионират, на практика е подписал смъртните им присъди. Спомнете си *това*, когато започнете да смятате, че Старецът е бил на страната на ангелите. Спомнете си как е стигнал там, където е. И никога не му обръщайте гръб, освен ако не сте с метална ризница.

Накрая Ванир изгубили търпение. Започнали да подозират новите си приятели. И Хонир, който никога не е бил предпазлив, продължил да издава информация. Накрая те разбрали, че само Один е спечелил от сделката – научил тайната на руните без да им даде нищо в замяна и ги оставил заедно с един шпионин и един смешник, и с цял куп въпроси без отговор.

Разбира се, дотогава вече било твърде късно да преразгледат условията. И така за отмъщение Ванир хванали Мимир, отсекли му главата и я изпратили заедно с Хонир обратно в Асгард. Но Старецът взел Главата и като използвал новопридобитите си умения, я балсамирал и я накарал отново да говори, така че знанията на Мимир били предадени на Генерала, а Один Безмилостния станал Один Мъдрия, признат и обичан от всички, с изключение може би на Главата на Мимир, която държал в един студен извор, който водел право надолу към река Сън.

Но накрая Один си платил задето пожертвал Мимир. Първата част от разплатата била едното му око като част от заклинанието, което поддържало Мимир жив. А другото... Ами... По-късно ще ви разкажа за това. Засега е достатъчно да се каже: никога не вярвайте на оракул. И никога не вярвайте, че мъдрец ще свърши работата на разбойник.

Ако тогава бях в Асгард, щях и да открадна руните, и да си запазя главата, и да спестя на всички ни доста неприятности. Мъдростта не е всичко. Оцеляването изисква известна доза хитрост, Хаос, измама. Все качества, които притежавам (ако смея да кажа) в изобилие. Щях да съм в стихията си, шпионирайки за Аезир. Щях да ги науча на един-два трика, които дори и Ванир не знаят. Мимир Мъдрия не е бил достатъчно мъдър. Хонир „Мълчаливия“ е трябвало да си държи езика зад зъбите. А Один е трябвало от самото начало да се досети, че съвършеният Ред не се огъва, той просто си стои, докато не се пропука и точно заради това рядко оцелява за някакъв значителен период от време. Тогава Генералът не го знаел, но имал нужда от приятел с по-гъвкав морал, който да му върши мръсната работа, докато Один се разпорежда отвисоко, недосегаем, пазейки Реда...

Всъщност имал нужда от *мен*.

ПОУЧЕНИЕ 3
Кръв и вода

Никога не вярвайте на роднина.

Локабрена

Вижте сега, не твърдя, че Один *е създал* Световете. Дори самият Один не го твърди. Световете са свършвали и са били построявани отново толкова много пъти, че никой не знае как са се появили. Но Один определено ги *оформил*. За Човечеството в Средните земи такава сила означаваше божественост, а с Асгард и руните на своя страна Старецът бил неудържим. От бреговете на Единното море до тези на река Сън всичко било под негово командване, а противниците му – Каменният народ, неуправляемият Леден народ, били ако не изцяло покорени, то поне принудени да гледат триумфалния му възход в мрачно, гневно мълчание.

Но със силата идва и отговорността. А с отговорността идва страхът. А със страха идва насилието. А с насилието идва Хаос...

Тук се появява моя милост. Време е да слушате внимателно. Дотогава съществувах в Хаоса, естествено, в света на Пандемониума. Чистия, див и неопетнен Хаос. Управляван от Безпорядъка в първичния му Облик във формата на Лорд Сурт Разрушителя, Баща на сиянието, Господар на Промяната, първоначалния източник на Огъня. Ванир бяха само копелета на Огнения народ, хранещи се с остатъците от сияние от трапезата на Лорд Сурт. Но аз бях vyplъщението на Горския пожар, истински син на Хаоса, щастлив и свободен.

Е, може би не *напълно* свободен. Или дори *напълно* щастлив. Лорд Сурт бе ревнив господар, безмилостен, всепоглъщащ. Не можеше да се разбереш със Сурт, той по природа беше неразбираем. Със същия успех може да опитате да се разберете с изригващ

вулкан, с гръмотевична буря или с шарката. А ние бяхме безформени, невинни, враждебни към *всичко*, което се простираше отвъд границите на нашия свят, и тъкмо по този начин Сурт смяташе да ни задържи – съвършен Хаос, лишен от форма, блажено свободен от всякакви божи, човешки или физични закони.

Аз, от друга страна, бях своенравен. В крайна сметка това е в природата ми. И бях любопитен да разбера още за другите Светове отвъд нашите граници, Светове, в които Редът и Хаосът се срещаха и понякога съжителстваха, където съществата се придържаха към една и съща форма и живееха и умираха без да са вкусили Огъня.

Разбира се, вече бях чувал за боговете. Воюващите страни, е, повечето от тях, бяха оставили настрана различията си и оцелелите от войната – общо двайсет и четирима Аезир и Ванир живееха заедно в Асгард. Не беше лесен съюз. Някои от Ванир бяха отказали да приемат Один като свой Генерал и се бяха отцепили, за да обединят сили с Гулвейг в Северните земи. Други се съюзиха с Камения народ, трети се укриха погребяха в Долната земя, четвърти избягаха в горите на Вътрешността, скрити в животинска форма. Така старите руни се разпръснаха и бяха изгубени, разделени между нашите врагове, осквернени и с влошено качество като жито, примесено с плевели.

Естествено, с времето това влошаване се отрази и на Хаоса. Първичният източник на руните е в Хаоса и всеки път, когато Аезир или Ванир използваша частица откраднатото сияние, всеки път, когато променяха Облика си или хвърляха руна по врага, всеки път, когато потопяха пръст в река Сън, напишеха история или дори издълбаеха името си в дънера на паднало дърво, Хаосът трепереше от гняв, а аз ставах все по-любопитен. Кои бяха тези хора, чието влияние усещах през Световете? Как така ги усещах, знаеха ли, че съм там?

Междувременно в Асгард двайсет и четиримата продължаваха да стоят разрушената през войната цитадела, разкъсвани от дребни съперничества, в непрекъснати спорове, лесна мишена за всеки, комуто се прииска да придобие божественост. Виждах ги най-вече чрез техните сънища, които бяха незначителни и лишени от въображение, но все

пак ме караха да се замисля. Вероятно още тогава част от мен е знаела колко много имат нужда от приятел и колко много мога да им помогна, стига само да оставят настрана досадните си предразсъдъци.

В онези дни Генералът обичаше да пътува в Облика си на Странник надлъж и нашир из Световете. Сляпото му око, жертвано в името на руните, виждаше много подалеч, отколкото другото някога е виждало, и той бе обсебен от проучванията и преследването на знанието. Беше голям пътешественик в Сън – реката, която се вие покрай нашите граници, течейки заедно със самата Смърт, и разделя този свят от следващия. И Один често наблюдаваше нашето царство от другия бряг на реката, мърмореше си заклинания и гледаше накриво през сляпото си око.

Това не изглеждаше толкова внушително – висок петдесетгодишен мъж с непокорна посивяла коса и превръзка на окото. Но още тогава усещах, че е необикновен. Като начало той имаше сияние – онзи първичен огън, откраднат от Хаоса, който Човечеството по-късно започна да нарича магия и пред който се страхуваше и благоговееше суеверно.

Виждах го в цветовете, които се вихреха около него и от следата, която оставяше – неповторима като пръстов отпечатък, дълъг син огнен език сред каменистата снежна пустош. Бях виждал тази светлина в сънища, които бяха по-смели и ярки от останалите, и сега почти го чувах, тихия му ласкав глас, думите му:

– Локи, син на Лауфей. Син на Фарбаути, Горски пожар...

По онова време в Пандемониума няхаме много нужда от имена. Разбира се, аз *имах* имена – всяко нещо си има, но тогава те няхаха власт над мен. А що се отнася до семейството ми такова, каквото е, ами, демоните нямат семейство. Баща ми бе удар от мълния, а майка ми – купчина изсъхнали клони (и не, това *не* е метафора), което, за да сме напълно справедливи към моя милост, не е най-добрият начин да отгледаш и възпитаеш едно дете.

Във всеки случай трудно е да контролираш Горския пожар – непостоянен и непредвидим. Не, че си търся оправдания, но е в природата ми да създавам проблеми. Сурт трябваше да го знае, Один също. И двамата намериха, каквото търсеха.

Естествено, да напускаш Хаоса бе строго забранено, но аз бях любопитен. Бях го виждал толкова много пъти да се визира в нашето владение, да ни гледа от река Сьн и отвъд нея, да реди примитивните си заклинания. Честно казано, почти го съжалявах – така, както човек, който се грее на буен огън, може да съчувства на просяка, който стои отвън и се опитва да стопли ръцете си на пламъчето на кибритена клечка. Но точно този просяк, дори и треперещ и облечен в дрипи, изглеждаше като благородник. Изглеждаше по начин, който ми подсказа, че има намерение рано или късно да стане крал. До известна степен се възхищавах на арогантността му, чудех се как ли ще го постигне. И така, в онзи ден за пръв път не зачетох Сурт и всички закони на Хаоса, изоставих огнения си Облик и се осмелих да прекрача в Горната земя.

За момент бях дезориентиран. Твърде много усещания, до едно непознати, обхванаха новия ми Облик. Виждах цветове, надушвах сяра, чувствах снежинките във въздуха и гледах лицето на мъжа пред мен, загърнат в сияние от глава до пети. Можех да си избира всякаква форма – на животно, птица или просто огнена диря. Но така се случи, че приех форма, която може да ви е позната – тази на млад мъж с червена коса и *един такъв особен чар*.

Мъжът ме погледна удивено (и, смея да кажа, с възхищение). Знаех, че разбира, че зад човешката ми маска съм дете на Огъня. Демон, ако предпочитате това определение, макар че ако трябва да съм честен, разликата между бог и демон е само въпрос на гледна точка.

– Ти истински ли си? – обади се той накрая.

Е, естествено, това е относителен израз. *Всичко* е истинско до известна степен, дори (или може би най-вече) сънищата. Но не бях свикнал да говоря на глас. В Хаоса подобни неща са ненужни. Нито пък бях подготвен за явния отпечатък на физическото

съществуване – звуците (вятъра, хрущенето на снега, топуркането на заека по близкия хълм), гледките, цветовете, студа, страха...

Страх? Да, предполагам, че е било страх. Първата ми истинска емоция. Хаосът в най-чистата си форма е лишен от всякакви емоции, действа единствено и само по инстинкт. Чистият Хаос няма мисли. Затова и приема форма само пред лицето на врага и то такава, която материализира най-дълбоките страхове на противника му.

И все пак беше интересно преживяване, макар и малко клаустрофобично, да запазиш една единствена физическа форма, затворен и ограничен от нея, да усещаш студа, полужаслепен от светлината, връхлетян от всички тези усещания.

Разкърших крайниците си, за да ги изпробвам, и опитах онова нещо с говоренето на глас. Работеше. Макар че, като си припомням, не мога да не мисля, че ако наистина исках да опитам да се впиша, трябваше да помисля и за някакви дрехи.

Потреперих.

– Гог и Магог³⁹, студено е. Сериозно ли се опитваш да ми кажеш, че вие, хора, сте избрали да живеете тук?

Окото му се вторачи в мен, синьо, неприветливо и определено не благоразположено. Зад него цветовете му не показваха страх, само предпазливост и коварство.

– Така. Ти си Локи, нали? – попита той. Повдигнах новите си рамене.

– Какво е едно име? Розата и под всяко друго име ще ухае все така розово и непорочно. И като говорим за това, дали не би могъл да ми заемеш някакви *дрехи*...

Зае ми панталони и риза, които извади от раницата си и които силно миришеха на коза. Облякох ги, мръщейки се на миризмата, а новият ми познат се представи като Один, един от синовете на Бор. Бях чувал за него, разбира се. Следях кариерата му отдалече. Бях виждал сънищата му. Не бих казал, че бях впечатлен – и все пак амбицията и жестокостта му имаха потенциал.

---

³⁹ В Библията – съюзници на сатаната (Откровение 20: 7-8). – Б. пр.

Говорихме. Той обясняваше позицията си на Генерал в Асгард, обрисова красиво Небесната цитадела и обитателите ѝ, говори за Светове за завладяване и великолепни награди за печелене, после заговори за възможен съюз с моите хора срещу Ледения народ, дезертиралите Ванир, Гулвейг-Хейд и военачалниците, които обитаваха Външността.

Накара ме да се изсмея.

– Не мисля.

– Защо не?

Обясних му, че Лорд Сурт не си пада по съюзите.

– Думата „ксенофобия“ е твърде слаба, за да изрази презрението, което изпитва към чужденците. Не стига, че същества като вас изобщо са произлезли от леда, но никога няма да го накарате да сключи сделка с хора, които са се появили на света голи и покрити в кравешка слюнка.

– Но ако поговорим... – започна Один.

– Сурт не говори. Той е първична сила. Той би разглобил всички форми на Реда на съставните им части. От най-могъщия вожд до най-дребната мравка той ви мрази всичките еднакво. Само с това, че сте живи и имате съзнание, сте обида за него. Не може да се разбереш с него. Не можеш да преговаряш. Единственото, което можеш да направиш, ако имаш малко разум, е да стоиш далече от него.

Один изглеждаше замислен.

– И все пак *ти* дойде.

– Чудо голямо! Бях любопитен.

Естествено, че не разбираше. Най-много се бе доближавал до Хаоса чрез Сън, неговия ефимерен събрат. А примитивните хора винаги си представят, че боговете им са нещо подобно на тях, в най-добрия случай нещо като военачалник, със съответния начин на мислене. Виждах, че Один, при целия си интелект, никога няма да разбере мащаба и величието на Хаоса – поне не и преди Свършека на Световете, когато вече щеше да е твърде късно.

– Аз ще управлявам Световете – каза той. – Имам власт, злато, руни. Имам най-добрите воители, които Световете някога са виждали. Имам Слънцето и Луната. Имам богатствата на Народа от тунелите...

– На Лорд Сурт не му пука за богатства – отвърнах. – Говорим за Хаоса. Нищо няма материя или ред, или пък правила. Нищо никога не се придържа към един и същи физически Облик. Нещата, за които толкова те е грижа – злато, оръжия, жени, битки – виждал съм ги всичките в сънищата ти и никое от тях не означава нищо за него. За Сурт всичко това са космически отпадъци, боклуци, довлечени от прилива.

– Забрави Лорд Сурт за момент – рече той. – Може и да си прав. Ами ти? Струва ми се, че някой като теб може да е голямо попадение в моя лагер.

– Обзалагам се, че е така. Но какво печеля аз?

– Ами, свобода като за начало. Свобода и възможности.

– Свобода? Не думай! Смяташ ли, че не съм свободен?

Той поклати глава.

– Смяташ ли, че си? Когато има Светове за откриване и оформяне, а ти трябва да стоиш на едно място през цялото време? Не си нищо повече от затворник на този Сурт, който и да е той.

Опитах да обясня:

– Но Хаосът е като разсадник на сътворението. Всичко останало е просто отпадък. Кой би искал да живее в септична яма?

– По-добре крал в калта, отколкото роб в двореца на императора – заяви той.

Нали виждате – това негово сладкодумие вече създаваше неприятности. И после ми заговори за Световете, които е посещавал, за Средните земи, дом на Човечеството, където хората вече започваха да почитат обитателите на Асгард като богове, за Народа от тунелите в Долната земя, които с труд добиваха злато и скъпоценни камъни от мрака, за Световното дърво Игдрасил, чиито корени са дълбоко в Подземния свят, а короната му е в облаците на Асгард, за Ледения народ, Единното море и Външността далеч отвъд. Всичко

това е готово да бъде завладяно, говореше Один, всичко е ново и готово да бъде изгорено. Всичко това можело да бъде мое, каза той, или можех просто да се върна в Хаоса и да прекарам вечността, лъскайки обувките на Сурт...

– Какво искаш от мен? – попитах.

– Нуждая се от дарбите ти – отвърна Один. – Ванир ми предадоха знанията си, но дори и руните не са всичко. Създадох този свят от кръв и лед. Дадох му правила и цел. Сега трябва да защитя онова, което съм съградил, или да видя как отново потъва в анархия. Но Редът не може да оцелее сам, законите му са твърде неизменни, той не може да се огъва. Редът е като лед, който пълзи и поставя живота в застой. Сега, след като Аезир и Ванир отново заключихме мир, ледът ще плъзне отново. Ще настъпи застой. Царството ми ще потъне в мрак. Не мога да нарушавам собствените си правила. Но имам нужда от човек на моя страна, който може да ги нарушава вместо мен, ако е необходимо.

– А какво ще получа в замяна?

Той се ухили и каза:

– Ще те направя бог.

Бог.

Е, знаете предсказанието. Один вече мълчаливо си приписваше заслугата за създаването на Световете, както и за раждането на човечеството. И така:

От ясен и от бряст

издялкали човеци и като дар пръв

вдъхнали им разум, после – свят,

а накрая – топла кръв.

Човечеството има склонност да твърди, че онзи с третия дар е скромният ви разказвач. Е, може и да съм виновен за много неща, но не поемам отговорност и за Човечеството или пък за каквото и да било, свързано с него. Откъдето и да са дошли хората, сигурно е като Хел, че не е от няколко дървета и моя милост. И каквото и *всъщност* да е имал предвид Оракулът, не бива да се приема буквално. Все пак това бе

широкоразпространен слух и не вредеше на процъфтяващата репутация на Один като баща на всички нас.

Но да се върнем на историята и обещанието на Один за божественост.

Ами...

Помислих си, че има право за Хаоса. Има си предимства в това да си независима личност. Знаех, че в Пандемониума винаги ще бъде една искра в огнището, отблясък в огъня, капка в океана от разтопени сънища. В новия свят на Один можех да съм каквото си поискам – агент на промяната, подбудител, чудотворец. Бог.

Всичко това звучеше много привлекателно, но...

– Разбира се, никога няма да можеш да се върнеш – каза той.

И аз си помислих същото. Беше прав. Хаосът може и да няма *правила* като такива, но определено има *закони* и знаех, че господарите му са много изобретателни, когато се разправят с онези, които са ги нарушили. И все пак...

– Как изобщо ще разберат? Сам каза, че съм капка в океана.

– О, ще ми трябва уверение в добрите ти намерения – отвърна Один. – Погледни от моята гледна точка. Достатъчно трудно ще ми бъде да обясня присъствието ти на Аезир. Трябва да съм сигурен във верността ти преди да отворя портите на Асгард.

– Разбира се – отвърнах.

Я, стига, помислих си. Вярност, чест, истина, добри намерения – всички те принадлежат на Реда. Децата на Хаоса нито имат нужда от тях, нито пък ги разбират напълно.

Но някак си Стареца бе прочел мислите ми.

– Няма да те карам да ми даваш думата си – рече. – Но въпреки това ще ми трябва нещо. Знак за вярност, ако щеш.

Свих рамене.

– Какъв знак? – попитах.

– Такъв – отвърна Один и внезапно усетих парене по ръката. В същото време нещо ме блъсна толкова силно, че паднах по гръб в снега. Цветове лумнаха около мен. По-късно научих, че това се нарича *болка*. Вече знаех, че няма да ѝ стана почитател.

– Какво в името на Пандемониума беше *това*?

Естествено в огнения си Облик никога не бях изпитвал физическа болка. По някакъв начин все още бях невинен. Но можех да разпозная атаката, затова незабавно преминах обратно в първичната си форма, готов да се върна в Пандемониума.

– Ако бях на твое място, не бих го направил – каза Один, прозрял намерението ми. – Моят знак е върху теб. Моето сияние. Сега сме братя без значение дали ти харесва или не.

Приех отново физическата си форма и – по дяволите! – открих, че пак съм гол.

– Няма *начин* да съм ти брат – заявих.

– Сега сме братя по кръв – рече Один. – Или по сияние, ако предпочиташ.

Докосна ръката ми. Още болеше. Но сега върху новата розовееща плът имаше белег, нещо като татуировка, която леко блестеше във виолетово върху кожата ми. Паренето отслабваше, но белегът във формата на пречупено клонче остана.

– Какво е това? Какво ми стори?

Один седна на един камък. Каквото и да ми бе направил, бе отнело голяма част от сиянието му. Цветовете му бяха доста избледнели, а лицето му бе почти бяло.

– Наречи го знак за вяност – отвърна той. – Всичките ми хора имат такъв. Ванир ни казаха имената им и ни научиха да ги използваме. Твоят е *Каен*, Горски пожар. Смятам, че е напълно подходящо, като се има предвид демоничната ти природа.

– Но аз нямам нужда от знак – казах. – Тези твои руни – посочих виолетовия белег, – те са само част от буквите, които съставят езика на Хаоса. Не ми трябват руни, за да правя това, което мога. Мога да черпя от Хаоса от *извора* му.

– Не и в този Свят или в това тяло. Обликът ти определя какво можеш да правиш.

– О!

Трябваше да помисля за това. Разбира се, сиянието в най-чистата си форма съществува единствено в Хаоса и в Сън. Тук трябваше да се потрудя за него. *Труд*. Усетих, че както и болката, това е преживяване, което бих искал да избягвам колкото е възможно.

– Това не беше част от сделката – възразих. Но знаех, че старият лисугер ме бе спипал. В мига, в който ми бе дал руническия знак, част от моето и неговото сияние се бяха смесили. Ако сега се върнех в Хаоса, щяха да разберат, че съм ги предал. И вече нямах друг избор, освен да приема предложението му за божественост.

– Копеле толкова! Знаеше, че ще стане така – възроптах.

Один се усмихна криво.

– Значи това ни прави братя по измама. Но ти казах истината – рече той. – Никога няма да забравя какво ти дължа. Никога няма да отпия вино, преди да се погрижа и твоята чаша да е пълна. И каквото и природата ти да те подтикне да направиш, обещавам, че никой от хората ми няма да те нарани. Ще ми бъдеш като брат. Стига да обещаеш да ми служиш, разбира се.

Какъв избор имах? Дадох му думата си. Не че едно обещание означава много за един демон или пък бог. Но *наистина* му служих. Служих му добре, макар че през половината от времето не знаеше от какво всъщност има нужда. И дори когато не спази обещанието...

Но повече за това по-късно. Засега е достатъчно да кажем: никога не вярвайте на брат.

ПОУЧЕНИЕ 4

Здравей и добре дошъл

Никога не вярвайте на приятел.

Локабрена

И така дойдох в Асгард, където Один ме представи на новите ми приятели – двацет и тримата Аезир и Ванир – всички до един лустросани, загладили косъма и охранени, облечени в кожи, коприна и брокат, с корони от злато и скъпоценни камъни и въобще доста самодоволни.

Навярно сте чували за Асгард. Световете вече бяха пълни с истории за големината, великолепието му, двацет и четирите му зали – по една за всеки бог, за градините, избите и спортните му съоръжения. Цитадела, построена на оголена скала толкова високо над полето под нея, че самата тя изглеждаше като част от облаците, място на слънчева светлина и разноцветни дъги, достъпно само чрез Моста-дъга, който я свързваше със Средните земи. Поне така казват. И да, наистина *беше* впечатляваща. Но в онези дни бе по-малка, защитена от местоположението си, куп от дървени постройки, а около него – ограда. По-късно се разшири, но по онова време все още изглеждаше като наченки на крепост под обсада – и си беше *точно* това.

Срещнахме се в залата на Один, доста просторно, топло, сводесто място с двацет и три стола, дълга маса, отрупана с храна и напитки и позлатения му трон начело. За всички бе отредено място с изключение на мен.

Миришеше на дим, бира и пот. Никой не ми предложи напитка. Гледах студените лица около себе си и си мислех: „Този клуб не приема нови членове“.

– Това е Локи – обяви Старецът. – Той ще е един от семейството, така че нека го посрещнем с добре дошъл и да не се заяждаме заради злочестия му произход.

– *Какъв* злочест произход? – попита Фрей, водачът на Ванир.

Помахах им и им казах, че идвам от Хаоса.

Само след секунда бях проснат по гръб, а две дузини мечове бяха насочени към части от мен, които винаги съм предпочитал да си останат недокоснати.

– Ох!

За разлика от останалите новопридобити физически усещания, болката не ставаше по-забавна. Обмислих възможността това да е нещо като церемония по инициация, по-скоро игра, отколкото нещо друго. После пак погледнах към тези лица, към присвитите очи, оголените зъби...

Няма съмнение, рекох си. Тези копелета наистина не ме харесват.

– Довел си *демон* в Асгард? – възкликна Тир, началник на войската на Генерала. – Да не си полудял? Той е шпионин. Сигурно и убиец. Предлагам да прережем гърлото на този плъх.

Один му хвърли предупредителен поглед.

– Пусни го, Капитане.

– Майтапиш се – отвърна Тир.

– Казах да го пуснеш. Той е под моя закрила.

Плетът от остриета неохотно се отдръпна от моя милост. Седнах и опитах да се усмихна очарователно. Никой не изглеждаше очарован.

– Тъъ, здрасти – казах. – Знам, че сигурно ви се струва странно, че някой като мен би искал да движи с хора като вас. Но само ми дайте шанс и ще ви докажа, че не съм шпионин. Кълна се. С идването си тук изгорих всички мостове назад, за моите хора аз съм предател. Изпратете ме обратно и те ще ме убият – или по-лошо.

– Е, и? – обади се Хеймдал, лустросан тип, със златна броня и златни зъби. – Нямаме нужда от помощта на предател. Предателството е крива руна, която никога не лети направо и не уцелва мишената.

Както осъзнах по-късно, това беше типичният Хеймдал. Надут, груб и арогантен. Неговата руна беше *Мадр*, съвсем права, обикновена и банална. Помислих за знака на *Каен* на ръката ми и отвърнах:

– Понякога криво е по-добре от право.

– Така ли смяташ? – озъби се Хеймдал.

– Нека да опитаме – предложих. – Моето сияние срещу твоето. Нека Один реши кой е победителят.

Навън имаше мишена за стрели. Бях я забелязал на влизане. Както може да се предположи, боговете обичаха спорта, обикновено е така при популярните типове. Никога преди не бях използвал лък, но схващах идеята.

– Хайде, Златокоско – подканих го и се ухилих. – Или размисли?

– Признавам – рече той. – Бива те на приказки. Сега да видим колко добре се справяш.

Аезир и Ванир ни последваха навън. Один дойде последен, изглеждаше заинтригуван.

– Хеймдал е най-добрият стрелец в Асгард – каза. – Ванир го наричат Ястребово око.

Свих рамене.

– И какво от това?

– Ами, по-добре да те бива.

Отново се усмигнах.

– Аз съм Локи – отвърнах. – Дали ме бива няма значение.

Заставахме пред мишената. По цветовете му разбрах, че Хеймдал е сигурен, че ще ме победи, златната му усмивка излъчваше увереност. Зад него останалите ме гледаха с

подозрение и насмешка. Мислех си, че съм се сблъсквал с предразсъдъци, но тази компания им даваше ново определение. Виждах как ги сърбят ръцете да пролеят демонската ми кръв, въпреки че същата кръв течеше във вените и на поне дузина, ако не и на половината от тях. Самият Хеймдал бе един от тях – копеле на първичния Огън, но виждах, че не се радва на роднинството ни. Има раси, които се намразват от пръв поглед – мангустите и змиите, котките и кучетата, и макар че не знаех много за Световете, предполагах, че праволинейният мускулест тип ще бъде естествен враг на жилавия и непочтен тип, който мисли с главата, а не с юмруците си.

– На каква далечина? Сто разкрача? Или повече?

Сви рамене.

– Ти решавай. Все ми е едно. Така или иначе ще те победи.

Хеймдал отново се усмихна. Повика двама слуги и посочи отдалечено място на края на Моста-дъга.

– Сложете мишената там – нареди им. – А после, когато Локи загуби баса, няма да му се наложи да върви дълго до вкъщи.

Не отговорих, само се усмихнах.

Слугите тръгнаха да изпълнят заповедта. Хич не бързаха. Междувременно аз си полегнах на тревата и се престорих, че си подремвам. Можеше дори да поспя малко, ако Браги, богът на музиката и песните, вече не съчиняваше победна песен за Хеймдал. Ако трябва да съм честен, гласът му не беше лош, но темата не ми бе по вкуса. Освен това свиреше на лютня. Мразя лютни.

След десет минути отворих едното си око. Хеймдал ме гледаше.

– Нещо съм се схванал – рекох. – Ти давай пръв. Каквото и да направиш, обещавам ти, че ще го направя по-добре.

Хеймдал оголи златните си зъби, след което призова руната *Мадр*, прицели се и стреля. Не видях къде попадна руната, зрението ми бе далеч по-слабо от неговото, но по блясъка на златните му зъби разбрах, че ударът е бил добър.

Протегнах се и се прозях.

– Ти си на ред, предателю – рече той.

– Добре. Но приближете мишената.

Хеймдал изглеждаше озадачен.

– Какво имаш предвид?

– Казах да приближат мишената. Едва я виждам оттук. На около трийсетина стъпки ще е добре.

Лицето на Хеймдал беше самото недоумение.

– Твърдиш, че ще спечелиш срещу *мен*, като ти *приближат* мишената?

– Събуди ме, когато я донесат – поръчах и пак легнах да си подремна.

След десет минути слугите се върнаха, понесли мишената. Сега вече можех да видя къде бе попаднал ударът на Хеймдал, червената следа на *Мадр* се бе отпечатала точно в целта. Всички Аезир и Ванир изръкопляскаха. *Беше* доста впечатляващ изстрел.

– Хеймдал Ястребовото око печели – заяви Фрей, още един красив, атлетичен тип, който целият блестеше в сребърната си броня. Останалите изглеждаха склонни да се съгласят. Предполагам, че Фрей бе твърде популярен, че да се осмелят да му противоречат, или може би мечът му от руни, който се полюшваше многозначително на бедрото му ги караше да искат да са приятели с него. Великолепен меч беше. Дори и в тази ранна фаза се зачудих дали би бил популярен без него.

Один обърна окото си към вашия скромнен разказвач.

– Е?

– Ами, не е зле. Пилешкият мозък може да стреля – казах. – Но аз мога да го победея.

– Всъщност е *Ястребово око* – поправи ме Хеймдал през стиснати зъби. – И ако смяташ, че ще спечелиш, като застанеш *точно* до мишената...

– *Сега* я обърнете – казах.

Още веднъж Хеймдал изглеждаше объркан.

– Но така...

– Да. Правилно – рекох.

Хеймдал сви рамене и даде знак на слугите, които послушно обърнаха мишената обратно, така че центърът да е на гърба.

– *Сега* опитай да уцелиш средата – казах.

Хеймдал се подсмихна.

– Това е невъзможно.

– Казваш, че не можеш?

– Никой не може.

Ухилих се и призовах руната *Каен*. Огнена, бърза руна, превръщачка, умна, *крива* руна. И вместо да я изстрелям право към целта, както бе направил Хеймдал, я хвърлих на една страна, изпращайки я в широка дъга, за да се преобърне два пъти около себе си, да рикошира и после да уцели центъра отзад, унищожавайки *Мадр* с виолетов пламък. Хитър, но хубав изстрел.

Погледнах към Стареца.

– Е? – попитах.

Один се разсмя.

– Невъзможен изстрел.

Хеймдал изръмжа.

– Измама – рече.

– Въпреки това Локи печели.

Другите богове бяха принудени да се съгласят, с различна степен на неохота. Один ме потупа по гърба. Тор също и то толкова силно, че почти ме събори. Някой ми наля чаша вино и от първата глътка осъзнах, че *това* бе едно от малкото неща, които придаваха смисъл на телесния ми Облик.

Но Хеймдал продължаваше да мълчи. Напусна залата с гордата походка на човек, сериозно измъчван от хемороиди, и разбрах, че съм си създал враг. Някои хора биха го

обърнали на майтап, но не и Хеймдал. От този ден до Свършека на Световите нищо не можа да го накара да забрави това първо унижение. Не че *исках* да сме приятели. Приятелството е надценено. Кому са нужни приятели, щом като можеш да имаш сигурна враждебност? С врага си знаеш мястото. Знаеш, че той няма да те предаде. От онези, които твърдят, че са ти *приятели*, от тях трябва да се пазиш. Но това бе урок, който щях тепърва да науча. Тогава все още се надявах. Надявах се, че с времето може и да успея някак да се докажа, че един ден те може да ме приемат.

Да, понякога е трудно да повярваш, че някога съм бил толкова *невинен*. Но бях като кученце, което все още не знае, че стопаните му ще го държат вързано в колибката по цял ден и ще го хранят само с трици. Смятам, че отнема известно време да научиш такъв урок. Но дотогава запомнете следното: Никога не вярвайте на приятел.

ПОУЧЕНИЕ 5
Тухли и хоросан⁴⁰

Никога не вярвайте на работник.

Локабрена

И така скромният ви разказвач бе неохотно приет, макар че това бе далеч от топлото посрещане, което Генералът ми бе обещал. Не само, че бях от друга раса, с по-малко внушителна физика, радикален във възгледите си и незапознат с обичаите им, а просто (и го казвам с цялата си скромност) бях много *по-умен* от другите в Асгард. Умните хора не са много популярни като цяло. Те събуждат подозрение. Те не се вписват. Могат да са от полза, както съм доказвал много пъти, но сред широките маси винаги има усещане за смътно недоверие, все едно тъкмо качествата, които ги правят незаменими, ги правят също и опасни.

Това да имаш телесен Облик си имаше някои положителни страни. Храната (тартите с конфитюр ми бяха любими), пиенето (най-вече вино и медовина), паленето на разни неща, сексът (макар че бях изключително озадачен от всички табута около него – без животни, без братя и сестри, без мъже, без омъжени жени, без демони – честно казано, бях изумен, че *някой* изобщо прави секс при толкова много забрани срещу него). Имаше го и сънят, на който се наслаждавах, и летенето над стените в Облика ми на ястреб (като от време на време пусках добре прицелен товар върху златните доспехи на Хеймдал, докато стоеше на пост на Бифрост). Открих, че това е *чувството за хумор* – друго ново усещане за мен, и по свой си начин дори по-добро от секса, макар че отново бе трудно да прецениш как да не прекрачиш границата.

---

⁴⁰ Буквален превод на оригинала *Bricks and Mortar*. Изразът има и идиоматично значение: „къща, която поради стойността си се смята за добра инвестиция“. – Б. пр.

Дотогава вече бях открил, че в Реда има точно толкова ксенофобия, колкото и в Хаоса, особено сред Ванир, от които Хеймдал бе най-лошият. Според моя опит винаги онези от смесена раса са най-чувствителни и като бяха наполовина деца на Хаоса, те чувстваха особена нужда да показват моралното си превъзходство над подобна отрепка като моя милост.

Освен Хеймдал, сред тях бяха и Фрей, Жетварят, и близначката му Фрея, дръзка уличница, на която Один бе дал званието Богиня на Желанието. И двамата бяха високи, с бронзови на цвят коси и сини очи и имаха слабост към огледални повърхности.

Имаше го и Браги, Бардът, и съпругата му Идун Лечителката, пазителка на Ябълките на Младостта – и двамата бяха от онзи досаден тип хора, дето свирят на лютни, взират се в кристални кълба, вярват в лечебната сила на песните и обичат да носят цветя в косите. След тях идваше Ньорд, Рибарят, който прекарваше повечето от свободното си време край реките, ловейки пъстърва с голи ръце, и Аегир, Морякът, който заедно със синьо-зеленикавата си жена Ран, бе приел ролята на Господар на Вълните. Техният дворец беше под водата, охраняван от фосфоресциращи медузи, и те царуваха там на тронове от седеф, а дългите им коси се къдреха като водорасли.

От страната на Аезир бяха най-големият син на Один – Тор, известен като Гръмвержеца (първоначално предполагах, че е заради непокорните му черва), мускулист глупак с повече брада, отколкото мозък, който обичаше да спортува и да удря разни неща. Съпругата му беше Светлокосата Сиф – блондинка със склонност към напълняване, на която Один бе дал (по мое мнение – не без известно чувство за хумор) званието Богиня на Изобилието.

Следващата беше Фриг, Чародейката, спокойната, многострадална жена на Один, Хонир, чийто прякор бе Мълчаливия заради очевидната му способност да говори, без да спира дори да си поеме дъх, Тир, богът на Войната, силен и най-вече мълчалив тип с обратна захапка като на булдог, Ходер, слепият син на Один, и брат му Балдер, наречен Прекрасния, когото от пръв поглед силно намразих.

Защо Балдер, ще попитате. Някои неща просто са инстинктивни. Не беше, защото той не *ме* харесваше – това едва ли е безпрецедентно. Не беше, защото жените го обожаваха, а мъжете искаха да *бъдат* Балдер. Дори не беше, защото Балдер бе красив, смел, добър и предан, или че защото дори и да пръднеше, птичките пееха, цветята цъфтяха, а малки, пухкави животинчета подскачаха и лудуваха около него в щастлива забрава. В интерес на истината не знам *защо* всъщност намразих Балдер. Може би защото хората го *харесваха* толкова много, може би защото на него никога не му се бе налагало да се бори за одобрение. Да си го кажем, човекът бе роден с цял сервиз сребърни лъжички в устата и ако беше добър, то бе само защото никога не му се бе налагало да бъде друг. И за да направи положението още по-лошо, *той* бе този, който ми наля чаша вино, сложи венец на главата ми и ми каза, че съм добре дошъл.

Добре дошъл. Хленчещият му лицемер!

Добре дошъл? Едва ли това бе посрещането, което Один ме бе подвел да очаквам. И въпреки усилията на Балдер да ме накара да се почувствам като един от тях – да ме включи в спортните игри, да ме запознае с неомъжени момичета и въобще да ме окуражи да се отпусна и да се освободя от задръжките, виждах, че повечето обитатели на Асгард все още тайно ме презираха. Най-сетне си имаха изкупителна жертва, някой, когото да презират и да обвиняват. О, и те ме обвиняваха за *всичко*.

Ако на Фрея ѝ излезеше пъпка на носа, все Локи беше виновен. Ако лютнята на Браги не беше настроена, ако Тор загубеше някоя от ръкавиците си, ако някой пръднеше звучно, докато Один държи реч – в девет от десет случая щяха да обвинят мен.

Всички останали си имаха собствени зали, а мен ме бяха забутали в задната стаичка без течаща вода, на километри от цивилизацията, където беше влажно и тъмно и ставаше течение. Нямах нито слуги, нито хубави дрехи, нито ранг. Никой не предложи да ме разведе. Наречете ме претенциозен, ако щете, но се надявах, че новият брат на Один ще получи по-царско отношение.

Все пак ще забележите, че историята не разкрива какво се е случило с *другите* братя на Один, легендарните Вили и Ве. Вероятно са заровени някъде във вътрешния двор или пък костите им са разпръснати из деветте Свята. Във всеки случай, ето ме и мен тук, третиран със завоалирана враждебност от повечето от моите нови приятели – с изключение на дамите, от които получавах малко по-топло посрещане.

Е, не *ме* винете, че съм привлекателен. Демоните обикновено са си такива. Освен това не е като конкуренцията да е била жестока. Потни, космати воители без всякаква изтънченост и обноски, чиято идея за забавление бе да убият няколко великана, да се борят със змия и след това да изядат един вол или шест прасенца сукалчета, без дори да си помислят да се изкъпят преди това, докато междуременно се оригват по мелодията на популярна народна песен. *Естествено*, че жените ме заглеждаха. Лошите момчета винаги са привлекателни, а и винаги съм си бил сладкодумен.

Изглеждаше, че една от прислужничките на Фрея особено си пада по мен – Сигин, майчински тип със съзливо изражение и нелоша фигура, която криеше под цяла поредица скромни рокли на цветя. Дори и съпругата на Тор, Светлокосата Сиф, не бе изцяло имунизирана към чара ми, който по-скоро се изразяваше в остроумни разговори, отколкото в простото удряне на неща – желана промяна в Тестостероновата централа.

Въпреки това започнах да усещам, че отношенията все повече се обтягат. Дотогава вече бях прекарал известно време при Стареца и все още трябваше да му докажа, че съм ценен. Не, че го бе казвал, но се усещаше някакъв хлад всеки път, когато останехме насаме, и чувствах, че рано или късно той ще започне да ме притиска. Освен това имахме проблеми от Север: Каменният народ ни бе нападнал два пъти – първо се изкачиха по по-ниските склонове на Асгардската планина, където имаше равно плато, на което можеха да се подслонят и да строят, а после започнаха да ни замерят с огромни камъни, които мятаха с гигантски катапулти.

Каменният народ за пръв път правеше това. Знаехме, че са отлични строители, че издълбават огромни зали в планините, но досега не ги бяхме виждали да правят машини

или да ни атакуват толкова много накуп. Один смяташе, че трябва да има нов военачалник на сцената, който може би работеше с Гулвейг-Хейд и се домогваше да стане бог. И Леденият народ не стоеше мирно – това често се случваше през лятото – и се бе преместил от Северните земи, за да се струпа по краищата на Желязната гора. От Асгард изглеждаха като дебнеща глутница вълци, която е предпазлива в началото, но чака своя шанс. Один знаеше, че Леденият народ е по-опасен, отколкото изглежда. Много от представителите му имаха откъслечни знания за руните, разменени с дезертиралите Ванир, а и бяха отлични превръщачи, и често пътуваха в Облика на вълк, мечка или орел. Не бяха толкова организирани като Каменния народ, живееха в по-малки общности и често воюваха помежду си, но ако най-сетне бяха решили да оставят съперничествата си настрана, както Аезир бяха направили с Ванир...

Достатъчно е да кажем, че Один бе доста разтревожен и макар че до момента никое от тези племена не бе успяло да стигне до Небесната цитадела, броят им растеше обезпокоително. Воините на Асгард – Тор, Тир и Фрей, бързичко се бяха справили с метателните машини на Каменния народ, но враговете ни не бяха отстъпили толкова надалеч, колкото бяхме очаквали. Вместо това останаха около Желязната гора, повечето скрити от очите ни, което накара Стареца да бъде още по-предпазлив. За мен моментът на криза всъщност бе идеалното време да покажа на боговете колко съм ценен. Всичко, от което имах нужда, бе сгоден случай.

Такъв най-накрая се яви, когато Хеймдал, който заради острото си зрение се бе самоназначил за наш Страж, забеляза един конник бавно да наближава Асгард. Леденият народ никога не използваше коне – конете не виреят добре в далечния Север. Каменният народ ги ползваше, но рядко, и освен това самотният ездач не изглеждаше като да се опитва да организира атака. Като за начало, движеше се твърде бавно. Бе облечен като селянин от Низините, нямаше оръжие и не носеше товар, в следата му нямаше и помен от сияние и той се приближаваше към нас открито през равнината, без да е видимо разтревожен.

Тази равнина се наричаше Ида и в онези дни бе неплодна, суха пустош, из която бяха пръснати отломките от укрепленията на Асгард, сринати по време на конфликта между Аезир и Ванир. Никой не я прекосяваше без определена цел – обикновено зла – и всички богове подозрително наблюдаваха ездача, докато той приближаваше Моста-дъга.

Тор смяташе, че първо трябва да го набием и после да задаваме въпроси.

Тир, който бе по-малко изтънчен дори от Тор, смяташе, че е най-добре първо да го набием, а после пак да го набием.

Хеймдал мислеше, че може да е капан и че непознатият може да крие могъщо сияние зад скромната си външност.

Балдер, който винаги се опитваше да вярва в доброто у другите, докато не бъде доказано обратното, при което изглеждаше толкова огорчен, все едно лично него са предали, каза, че *той* смята, че мъжът може да носи предложение за мир от враговете ни.

Один нямаше мнение. Той просто ми хвърли бегъл поглед, а после даде знак на Хеймдал да позволи на конника да премине. Двайсетина минути по-късно непознатият стоеше пред трона на Один, обграден от боговете.

Отблизо се оказа широкоплещест, със стоманеносива коса, бавен и едър като коня си. Не искаше да каже как се казва. Нямаше *нищо* изненадващо – имената, също като руните, дават власт. Вместо това той огледа първо залата, която бе построена от старо, солидно дъбово дърво, а после всеки от нас. Личеше си, че не е впечатлен.

Най-накрая проговори.

– Значи това е Асгард – рече. – Ама че съборетина. Аматорска работа. Един полъх и ще я издуха. – При което аз намигнах на Хеймдал, който оголи златните си зъби и изръмжа.

– Да не си се побъркал? – отвърна Тор. – Това е Асгард, домът на боговете. Ние сме устояли на *десетилетия* сражения.

– Да – каза мъжът. – И си личи. Дървото е подходящ материал за *временно* селище, но ако търсите нещо, което да издържи, няма по-добро от камъка. Камъкът ще издържи на

всякакви бури. Камъкът има авторитет. Камъкът е бъдещето, помнете ми думите. Който разбира, *камък* избира.

Один погледна странника със своето синьо, нетрепващо око.

– Това реклама ли е?

Непознатият сви рамене.

– Ще ви направя услуга – каза той. – Мога да ви построя крепост с толкова високи и здрави стени, че нищо – нито Леденият народ, нито Каменният народ, нито дори самият Лорд Сурт не ще може да влезе. Ще бъде чудесна инвестиция.

Звучеше като добра идея. Знаех колко е загрижен Один да си запази позицията.

– За колко време можеш да я построиш? И каква е цената?

– О, за осемнайсет месеца, плюс-минус някой друг месец. Все пак работя сам.

– А цената? – повтори Один.

– Висока е. Но смятам, че я заслужавам.

Один се изправи. От високия си трон изглеждаше висок към шест метра.

– Ще трябва да ми дадеш предварителна оценка преди да започнеш – заяви. (Ето така се говори със строители.)

Строителят се ухили.

– Ето каква е сделката. Искам богинята Фрея да ми стане жена. *Както и* щитовете на Слънцето и Луната.

Фрея беше най-красивата богиня в Асгард. Златисто червена коса, сметанова кожа, направо беше воплощение на Желанието. *Всички* я желяеха – дори и Один не бе имунизиран срещу чара ѝ, и тъкмо заради това всички богове бяха оскърбени от това предложение (макар че богините изглеждаха готови да преговарят, което не беше изненадващо).

Колкото до Лунния и Слънчевия щит, те бяха сложени на място, когато на Сол и Мани, небесните колесничари, им бяха възложени задълженията им. Родени от огньовете

на самия Хаос, обвързани с руни и магии, щитовете бранеха кочияшите от слугите на Сурт, изпратени да върнат откраднатото сияние обратно в Хаоса.

Да дадем Фрея само по себе си щеше да е лошо, но да се откажем от Слънчевия и Лунния щит щеше да е истинско бедствие. Мани, Луната, който по случайност беше буден и не беше на работа, пребледня дори повече от обикновено, а Один се усмихна със съжаление и поклати глава.

– Съжалявам. Няма сделка.

– Ще се разкайваш за това. Един ден Лорд Сурт ще напусне царството си, за да прочисти Световете от теб и твоя род. Вие, хора, ще имате *нужда* от каменни стени да ви пазят, когато това време настъпи.

Один поклати глава.

– Няма сделка.

Настана врява. Фрея ридаеше, Тор спореше, Хеймдал скърцаше със златните си зъби от яд. Някои от по-нисшите богини изглеждаха готови да продължат обсъждането: човекът имаше право, без съмнение Асгард се нуждаеше от защита. Скорошните нападения от Ледения и Каменния норд бяха достатъчно доказателство за това. Досега бяха относително дезорганизирани, но Гулвейг-Хейд все още бе някъде там, подклаждаше размирици и продаваше руни на онзи, който предложеше най-висока цена, така че те скоро щяха да притежават уменията да представляват сериозна заплаха. След това всичко, което щеше да им трябва, е един Генерал с основни стратегически познания и боговете щяха да се окажат в голяма беда.

Накрая ги съжалих.

– Задръжте – казах. – Хрумна ми нещо.

Двайсет и три чифта очи и едно отделно око се обърнаха към моя милост. Изпратихме строителя да нагледа коня си, а аз им разясних плана си насаме.

– Не бива да отхвърляме предложението – казах, – само защото първоначалната оценка изглежда твърде висока.

– *Твърде висока!* – изпищя Фрея. – Да ме продадете на един... един *работник!*

Свих рамене.

– Имаме нужда от каменни стени – отвърнах. – Така че трябва да приемем условията му.

Фрея шумно се разрева.

Подадох ѝ кърпичката си.

– Казах, че трябва да приемем *условията* му. А плащането на *цената* е съвсем друг въпрос.

Хеймдал ме изгледа презрително.

– Не можем да не изпълним поетите задължения. Ние сме богове. Дадем ли дума, обвързани сме. Ще трябва да платим.

– Кой казва, че няма да си изпълним задълженията? – ухилих се аз. – Просто ще се погрижим да стане невъзможно той да изпълни условията ни.

– Да не би да искаш да *мамим*? – попита Балдер и ококори сините си очи.

Усмигнах се широко.

– Приемете го като увеличаване на възможностите ни да спечелим.

Один се замисли за малко.

– Какво предлагаш?

– Шест месеца. От първия ден на зимата до първия ден на лятото. Нито ден повече. Без чужда помощ. И като не успее, да завърши стената, ще обявим договора за недействителен и невалиден и ще имаме поне половин крепост, построена за без пари, без да имаме никакви грижи в Деветте свята.

Боговете се спогледаха. Хеймдал повдигна рамене. Дори Фрея изглеждаше впечатлена.

Хвърлих усмивка на Стареца.

– Нали за това ме доведе тук? За да предлагам решения?

– Да.

– Тогава ми се довери – казах. – Няма да те разочаровам.

– По-добре недей – рече Один.

След това всичко, което трябваше да направя, бе да предложа моята изцяло неприемлива оферта на строителя. Рекох си, че я прие доста добре. Може би бях подценил интелекта му. Изслуша условията ни, поклати глава, а след това погледна към Богинята на Желанието.

– Сам си слагам въжето – рече. – Но, богове, за такава награда... Приемам предложението.

Той се изплю върху дланта си, готов да се здрависа със Стареца.

– Нека да сме сигурни, че сме се изяснили – намесих се. – Шест месеца. Нито ден повече. И без подличко договаряне с подизпълнители. Ще изпълниш работата сам, ясно? Сам и без чужда помощ.

Работникът кимна.

– Само аз и коня ми. Добрият стар Свадилфари.

Той потупа по хълбока големия черен кон, който бе яздил по Бифрост. Доста добре изглеждащ кон, казах си, но нищо необикновено.

– Споразумяхме се – казах му.

Стиснахме си ръцете. Надпреварата с времето започна.

ПОУЧЕНИЕ 6
Пони и капан⁴¹

Никога не вярвайте на четириногото.

Локабрена

На следващия ден на зазоряване работата започна. Най-напред довличането на зидарията, сетне ваденето на нови камъни. Конят, Свадилфари, беше изключително силен и към края на първия месец с господаря му бяха натрупали достатъчно материал, за да започнат.

След това дойде ред на полагането на каменните блокове. Отново с помощта на коня си зидарят успяваше да ги вдигне на голяма височина. Една по една дървените стени на Асгард се превръщаха в каменни с яки, заоблени сводове и масивни щурцове⁴², стени от гранит с толкова много слюда, че блестяха на слънцето като стоманени. Имаше вътрешни дворове, павирани с камък, кули, парапети, стълбища. Работата напредваше със свръхестествена скорост, която боговете наблюдаваха първо с изумление, а щом зимата напредна – и с ужас. Дори аз започнах леко да се изнервям, докато стените на Асгард ставаха все по-високи. Повечето строители подценяваха времето, необходимо да се свърши една работа. В този случай обаче изглеждаше, че шест месеца са прекалено дълъг срок.

Но продължителната зима бе на наша страна, снегът започна да се трупа на преспи. Въпреки това зидарят и конят му продължаваха да влачат камъни от равнината.

---

⁴¹ Буквален превод от английското *Pony and Trap* – израз от лондонския диалект кокни със значение на „лошо качество, боклук“. – Б. пр.

⁴² Носещ строителен елемент, греда над врата или прозорец, която носи зидарията над отвора. – Б. пр.

Виелиците, снежните бури и хапещият студ явно не им влияеха и твърде късно започнахме да подозираме, че строителят и конят му не са това, което изглеждат.

Месеците минаваха с шеметна скорост. Снегът, покрил равнината Ида, започна да се топи. В градината на Идун цъфнаха кокичета. Птичките все по-често ни дразнеха със своите песни. И ден подир ден стените на Асгард ставаха все по-големи и по-впечатляващи.

Пролетта приближаваше и всички богове несправедливо ме обвиняваха, че строежът напредва толкова бързо. Фрея бе особено критична, като пред всичките си приятели изтъкваше, че именно заради *това* не бива никога да имаш доверие на демон, и дори предполагаше, че аз може да съм в съюз със зидаря, като част от някакъв коварен план на Сурт да си върне огъня на Слънцето и Луната и да потопи Световете в мрак.

Балдер, като искаше да се покаже високо морален, каза, че трябва да ми дадат шанс, като същевременно възприе онази своя физиономия на подритвано кученце и ме попита дали все пак не се чувствам *поне мъничко* отговорен?

Другите не бяха така деликатни при изтъкването на вината ми. Никой не използва насилие – заповедите на Один бяха ясни, но винаги, когато бях наоколо, имаше доста злобни усмивки и просъсквания и дори Генералът, на когото още бях ядосани за новия му кръвен брат и за причините да ме осинови, започна да гледа на мен по друг начин, а синьото му око блестеше пресметливо.

Е, не бях съвсем наивен. Знаех, че Старецът трябва да покаже авторитет. Нямахме смисъл от непревземаема стена около Небесната цитадела, ако вътре избухнеше въстание. Хеймдал бе особено войнствен (пък и освен това ме мразеше) и знаех, че ако Один покаже слабост, Златокоското ще бъде готов да заеме мястото му със светкавична бързина.

– Ще трябва да си твърд – предупредих го, когато срокът наближи. – Свикай боговете на събрание. Трябва да наложиш малко дисциплина. Ако сега покажеш слабост, никога няма да върнеш хората си на своя страна.

Ако трябва да съм честен, Старецът знаеше точно накъде бия. Което ме накара да заподозра, че и него го измъчват същите неспокойни мисли. Аз бях по-спокоен, защото вече имах план, който пазех в тайна, за да постигна максимален драматичен ефект. Готвех се да бъда гвоздеят на програмата.

Така в навечерието на последния ден на зимата Старецът събра хората си на спешно съвещание. Външната стена бе почти завършена – само грамаданската порта бе построена до половината – масивна арка от груб сив камък. Още един тур до каменоломната щеше да е достатъчен на зидаря, за да завърши строежа, след което можеше да си поиска наградата, която му бях обещал.

Тази вечер всички богове и богини се събраха в залата на Один. Никой не искаше да седне до мен (с изключение на Балдер, чието съчувствие бе почти толкова лошо, колкото и недоверието на останалите) и се почувствах леко обиден, че толкова лесно бяха загубили вяра в мен.

Не, че се хваля, но наистина, хора, денят, в който няма да имам план, е денят, в който Хел ще замръзне. И все пак трябваше да направя така, че Один да си върне авторитета. Знаех, че за тях винаги ще бъде аутсайдер, но докато Один бе на моя страна, бях в безопасност. Добре осъзнавах положението, в което се намирам.

Съвещанието започна в новия дворец на Один и всички богове имаха много какво да кажат. Старецът ги изчака известно време да излеят гнева си, като ги наблюдаваше през живото си око. Атмосферата стана осезаемо по-мрачна, когато Тор сви косматите си юмруци и един по един неверните ми нови приятели се вторачиха в мен отмъстително.

– Това нямаше да се случи – рече Фрей, – ако *ти* не бе послушал Локи.

Один не отвърна и не помръдна, седнал мълчаливо на високия си трон.

– Всички смятахме, че той има план – продължи Фрей. – Сега заради него загубихме не само Слънцето и Луната в сделката, а и Фрея.

Той се обърна към мен и извади руническия си меч.

– Е, какво предлагате? Какво да правим сега?

– Аз казвам да му пуснем кръвчицата – обади се Тор и пристъпи към мен.

Один го изгледа.

– Долу ръцете. Не искам насилие сред хората си.

– Ами *моите* хора? – попита Фрей. – Ванир никога нищо не са обещавали.

– Съвсем вярно, не сме – съгласи се Фрея. – Аз подкрепям Тор.

– Аз също – включи се Тир.

В този момент започнах да отстъпвам назад. Усещах как температурата се покачва. Косъмчетата на тила ми настръхнаха, обля ме студена пот.

– Приятели, хайде, стига – запротестирах. – Всички приехме сделката, нали?

Всички ние се съгласихме с условията на зидаря...

– Но ти ми позволи да използва коня си – рече Один.

Погледнах стреснато нагоре. Генералът стоеше зад мен, висок и непреклонен като Световния ясен. Ръката му падна на рамото ми. Носеше железни ръкавици. Затегна хватката си и си спомних колко измамно силен е той.

– Моля ви, вината не е моя! – извиках.

Студена като труп, Фрея ме изгледа злобно.

– Искам да го видя да страда – заяви. – Искам да го чуя да крещи. Докато вървя към олтара, ще нося огърлица, направена от зъбите му...

Хватката на Один върху рамото ми бе станала болезнена. Примигнах. Сам бях нагласил нещата така, но въпреки това ме беше страх.

– Имам план, кълна се! – промълвих.

– Дано да е така, иначе си пътник – каза Тор.

Облечената в ръкавица ръка стисна рамото ми по-силно отвсякога и ме принуди да падна на колене. Изскимтях.

– Моля ви! Дайте ми шанс! – примолих се.

За момент хватката се стегна. След това, за мое облекчение, се отпусна.

– Ще получиш своя шанс – рече Генералът. – Но за твое добро е планът ти да сработи. Защото иначе ти обещавам, че ще попаднеш в Деветте свята на болката.

Кимнах с пресъхнала уста. Вярвах му. Ама че актьор.

С мъка се изправих, разтривайки рамото си.

– Казах ви, че имам план – рекох, като се чувствах обиден, при това съвсем справедливо. – Обещавам ви, утре вечер ще сме във от опасност, без да ни се налага да плащаме, а честта ни и дадената клетва ще са незасегнати.

Боговете ме изгледаха с открит цинизъм, с изключение на Идун, Лечителката, чиято представа за света бе толкова оптимистична, че би повярвала дори на *мен*, и на Сигин, слугинята на Фрея, чиято физиономия сега бе по-сълзлива отвсякога. Всички останали мърмореха и гледаха кръвнишки. Дори Балдер извърна лице.

Фрея ме изгледа презрително. Хеймдал оголи златните си зъби. А Тор ми просъска, докато го подминавах:

– До утре, демонче. Ще ти сритам задника.

Пратих му въздушна целувка, докато излизах. Знаех, че не съм в опасност. Денят, в който един самоук зидар преметне Локи, е денят, в който прасета ще полетят над Моста-дъга, а Лорд Сурт ще дойде в Асгард на чаша чай и кексчета и ще запее мецосопран, облечен в бална рокля от тафта.

Само казвам, ако имате някакви съмнения по въпроса. Да, народе, наистина съм *толкова* добър.

На следващия ден станах рано и отпраших от Асгард. Или така си мислеха някои хора – онези, които се съмняваха и не вярваха, че имам план. Междувременно зидарят и конят му се отправиха през покритата с трева равнина, по която само тук-там бе останал сняг. Пролетта трептеше във въздуха. Птичките пееха, цветята цъфтяха, малки пухкави животинчета припкаха и лудуваха из полето, а в очите на черния жребец Свадилфари се забелязваше блясък, който бе отсъствал цяла зима.

Над него Асгард искреше на слънцето, слюдата в гранитните му стени блестеше. Наистина изглеждаше великолепно с лъскавите си покриви, с кулите, алеите, градините и окъпаните от слънце балкони. Двайсет и четирите му зали бяха до една различни (забелязвате, че *аз* пак нямах своя собствена), всяка бе построена според особеностите на онзи, който я обитаваше. Тази на Один, разбира се, бе най-голямата, издигаше се шеметно над останалите, а тронът му – поставен на върха на наблюдателницата се губеше във вихрушка от дъги. Единствената незавършена част бе масивната порта. Не повече от три дузини каменни блокове оставаха да бъдат довлечени и одялани в подходяща форма – работа за една сутрин, помислих си. Нищо чудно, че зидарят изглеждаше весел и си подсвиркуваше, докато разопаковаше инструментите си.

Но тъкмо когато господарят му се готвеше да започне да вади последния камък от каменоломната, черният жребец повдигна глава и изцвили. Една кобила – много *красива* кобила – стоеше от другата страна на кариерата. Гривата ѝ беше дълга, хълбоците гладки, а очите ѝ блестяха подканящо.

Тя изцвили радостно. Свадилфари отвърна и после като се отърва от хамута си, без да обръща внимание на ядосаните заповеди на стопанина си, препусна към кобилата, за да се присъедини в нейния галоп през равнината.

Зидарят беше бесен. Прекара целия ден в преследване на коня си от една горичка до друга. Така и не успя да извади нищо от каменоломната. През това време конят и младата кобила празнуваха идването на пролетта, както си беше редно, а зидарят се опита да завърши портата с остатъците от каменните блокове, които обаче хич не пасваха.

Докато се стъмни, конят така и не се върна, и зидарят направо гореше от гняв. Той се втурна към залата на Один и поиска да види Генерала.

– Да не ме мислиш за идиот – каза. – *Вие* изпратихте тази кобила да подмами коня ми. *Вие* се опитахте да не изпълните уговорката!

Один хладно поклати глава.

– Ти не успя да завършиш строежа навреме. Това прави уговорката ни недействителна. Просто го приеми и ще се разделим като приятели.

Зидарят огледа събралите се богове и богини, които го наблюдаваха от блестящите си тронове. Тъмните му очи се присвиха.

– Някой липсва – отбеляза той. – Къде е онзи червенокос плъх със странните очи?

Один сви рамене.

– Локи ли? Нямам представа.

– Лудува с коня ми, ето къде! – изкрещя зидарят и сви юмруци. – Знаех си, че има нещо странно в тая кобила! Виждах го в цветовете ѝ! Измама! Измамите ме, двулични копелета! Боклуци! Кучи синове и дъщери!

При тези думи той се хвърли към Один, най-сетне разкривайки истинския си Облик като представител на Каменния народ – огромен, див и смъртоносен. Но само след секунда Тор се намеси и един удар от юмрука на Гръмвержеца бе достатъчен да счупи черепа на великана. Цял Асгард потрепери при удара. Ала стените устояха – хвалбите на зидаря не бяха напразни. Най-сетне имахме своята цитадела – без половин порта, при това на много изгодна цена.

Що се отнася до скромния ви разказвач, мина известно време преди да се върна в Асгард и когато го направих, доведох жребче – необикновено осмокрако жребче с прелестна червеникава козина.

Пратих въздушна целувка на Хеймдал, докато приближавах Моста-дъга.

Стражът ме изгледа кисело.

– Отвратителен си, знаеш ли? Наистина ли си *родил* това нещо?

Отправих му най-очарователната си усмивка.

– Аз се жертвах за отбора – отвърнах. – Смятам, че ще установиш, че останалите ще са повече от щастливи да ме посрещнат. А що се отнася до Генерала... – Потупах жребчето. – Слейпнир, така се казва това малко приятелче, ще му бъде от голяма полза. Има силите на баща си, както и моите, способността да кръстосва над земи и морета, да

пътува с по един крак във всеки от Световете, да прекоси небето само с една стъпка, по-бързо от Слънцето и Луната.

Хеймдал изръмжа:

-Умник.

Ухилих се. После хванах Слейпнир за юздата, стъпих на Бифрост и прекрачих у дома в Асгард.

ПОУЧЕНИЕ 7

Коса и красота

Никога не вярвайте на любовник.

Локабрена

След това малко или много ме приеха в редиците на Асгард. Вече знаех, че никога няма да съм част от популярната тайфа. Но малката ми лудория поне ми бе спечелила известно благоразположение и неприязънта от последните месеци бе заменена с нещо като толерантност. Пак бях заедно с Генерала, а останалите богове следваха водачеството му, с изключение, разбира се, на Хеймдал (споменах ли, че ме мрази?) и Фрея, която още не ми бе простила, че я обещах на един от Каменния народ.

Въпреки всичко си бях спечелил малко свобода и си бях създал репутация. Сега хората ме наричаха „Хитреца“ и ми прощаваха дребните прегрешения. Аегир ме покани у тях на по чашка. Жена му, чиито очи имаха форма на бадем, ме попита дали искам да се науча да плувам. Балдер великодушно предложи да ме включи в следващия футболен мач между Аезир и Ванир. Один ме повиши до ранг на Капитан, Браги пишеше балади за мен, а дамите се наслаждаваха на компанията ми до такава степен, че Фриг – майчински настроената съпруга на Один, започна да прави доста явни намеци, че би трябвало да си намеря съпруга преди някой ревнив съпруг да реши да ми даде урок.

Вероятно заплахата от брачния хомот ме накара да прекрача границата или може би Хаосът в кръвта ми се бунтуваше срещу това неестествено спокойствие. И в двата случая Генералът трябваше да го очаква. Не може да пуснеш Горския пожар в дома си и да очакваш да си стои в камината. Тор също трябваше да го очаква – не може да оставяш привлекателна жена като Сиф сама да се грижи за себе си постоянно. Така че...

Добре. Признавам, бях ядосан. Тор се бе отнесъл грубо с мен заради оная работа със стената на Асгард, затова може и да съм търсил сгоден случай да му го върна някак. Той случайно имаше красива съпруга – Сиф, Златокосата, богинята на Милостта и Изобилието. Много хубава, но не много умна, а и обещаващо суетна, което я правеше податлива на ласкателство.

Както и да е, поухажвах я малко, разказах ѝ няколко изсмукани от пръстите истории и едното доведе до другото. Добре. Тор си имаше собствена спалня, далеч от покоите на Сиф, така че честта на дамата бе в безопасност, докато моя милост реши (в момент на лудост една сутрин) да отбележи победата, като си вземе трофей под формата на косата на спящата дама, която се разстиляше по възглавницата като развълнувани жита.

Чудо голямо! Отрязах я.

Ако трябва да съм честен, предполагам, че ще ѝ порасне пак или че ще си промени Облика, както аз правех. Моя грешка. Откъде можех да знам? Очевидно Аезир не могат да променят формата си като Ванир. Но Богинята на Изобилието, така да се каже, много зависеше от косата си, в нея се криеха повечето ѝ сили и без да знае, с едно единствено разване, моя милост ѝ бе откраднал не само красотата, но и божествения Облик.

Естествено, вината не беше *моя*, но след надлежен размисъл реших, че ще е по-мъдро да си тръгна преди дамата да се е събудила. Оставих отрязаната коса на възглавницата ѝ, може би можеше да си направи от нея перука или нещо такова. Или пък можех някак си да я убедя, че вредата е резултат от прекалено много използване на перхидрол. Във всеки случай прецених, че няма да посмее да каже на Тор за страстната ни нощ.

Е, за *това* бях прав. Но не бях взел предвид факта, че Тор, който тъкмо се връщаше от едно от своите пътувания, щеше да завари жена си с прическа пикси⁴³ близо петстотин години преди да излязат на мода, щеше моментално (и несправедливо) да стигне до заключението, че аз съм вероятният виновник.

---

⁴³ Къса дамска прическа. – Б. пр.

– Какво стана с презумпцията за невинност? – протестирах аз, докато той без да се церемони ме хвърли пред трона на Всеобщия отец.

Один ме погледна с мъртвото си око. До него стоеше Сиф с тюрбан на главата и ми хвърли такъв поглед, че можеше да подпали житото.

– Беше *шега!* – казах им.

Тор ме хвана за косата и ме издърпа да стана.

– Шегата?

Зачудих се дали да не премина в Облика си на Горски пожар, но Тор носеше огнеупорните си ръкавици. Това значеше, че няма изход за моя милост, каквато и форма да се опитам да приема.

– Не смятате ли, че изглежда сладко? – попитах, като погледнах очарователно към Сиф. Някои жени изглеждат добре с къса коса. Но дори и аз не можех да кажа, че Сиф е една от тях.

– Добре. Съжалявам! Какво да кажа? Заради Хаосът в мен е – опитам се да обясня.
– Исках да видя какво ще стане, ако...

Тор изръмжа:

– Е, вече знаеш. Първото, което ще се случи, е, че ще счупя всяка нещастна костичка в тялото ти. Една по една. Как ти се струва тази шегата?

– Наистина бих предпочел да не го правиш – отвърнах. – Още не ме бива в онова нещо с болката, пък и...

– Мен ме устройва – рече Тор.

Обърнах се към Один.

– Братко, *моля те...*

Один поклати глава и въздъхна.

– Какво очакваш да направя? – попита той. – Отрязал си *косата* на жена му, в името на боговете, и заслужаваш да си платиш. Или това, или се махай от Асгард. Ти избираш. Направих, каквото можах.

– Ще ме изхвърлиш от Асгард? – възкликнах. – Знаеш ли какво означава това? Вече не мога да се върна при Хаоса. Ще съм безпомощен, оставен на милостта на всеки от Каменния народ, който реши да си връща за това, което направих, за да измамя приятеля им да ни построи стената без пари.

Один сви рамене.

– Изборът е твой – рече.

Някакъв избор. Погледнах към Тор.

– Не би ли предпочел извинение?

– Стига да е прочувствено – каза той. – А ти обещавам, наистина ще го почувстваш.

Той вдигна юмрук. Затворих очи...

И тогава ме осени вдъхновение.

– Чакай! – извиках. – Имам идея. Ами ако Сиф получи нова коса, по-хубава от предишната?

Сиф възмутено изсумтя.

– Няма да нося перука, ако това предлагаш.

– Не, не перука. – Отворих очи. – Удължения за коса, направени от злато, които ще растат точно като естествената ти коса. И няма да се нуждаят от къдрене, стилизиране, изрусяване или...

Сиф ме прекъсна:

– Аз *не* си изрусявам косата!

Тор рече:

– Предпочитам да го фрасна.

– И ще оставиш косата ѝ сама да порасте отново? Е, щом си съгласен да чакаш толкова дълго...

Тор сви рамене с безразличие. Но виждах, че Сиф е заинтригувана. Искаше да си върне божествения Облик и знаех, че мимолетното удовлетворение да ме види мъртъв никога няма да компенсира загубата ѝ.

Хвърли ми такъв поглед, който би накарал боята по стената да падне, и сложи ръка на рамото на Тор.

– Преди да го сриташ, скъпи, нека да чуем какво предлага. *Винаги* можеш да го набиеш...

Тор не изглеждаше убеден, но ме пусна.

– Е?

– Познавам някого – казах. – Ковач. Истински гений с метала и руните. За нула време ще изработи нова коса за Сиф, а и вероятно ще добави някои допълнителни подаръци за нас като знак на добра воля.

– Сигурно ти е много добър приятел – погледна ме Один замислено.

– Ъ, не точно *приятел* – отвърнах. – Но мисля, че мога да го убедя да помогне. Просто трябва да му предложи подходящ стимул – на него и на братята му.

– Наистина ли си толкова добър? – попита Тор.

Ухилих се.

– По-добър – казах. – Аз съм Локи.

ПРИЛОЖЕНИЕ

JOANNE M.
HARRIS

**THE
GOSPEL
OF LOKI**

CHARACTERS

These are the people you're going to meet in the pages of this book. A word of advice before you start: don't trust *any* of them.

The Gods

(aka the Popular Crowd)

Odin – aka One-Eye, Allfather, the Old Man, the General. Leader of the Aesir. Knows how to sell himself (and others). Would throw his brother to the wolves (and did) for a percentage.

Frigg – Odin's wife, the Seeress. Stepmother of...

Thor – the Thunderer. Likes hitting things. Not a fan of Yours Truly.

Sif – his wife. Nice hair. Also not a fan of mine.

Balder – god of peace. Yeah, right. Known as Balder the Fair. Handsome, sporty, popular. Sound a little smug to you? Yes, I thought so too.

Bragi – god of poetry. Two words: *expect lutes*.

Idun – wife of Bragi. Likes fruit.

Freyja – goddess of desire. Vain, petty and manipulative. Will sleep with practically anyone as long as jewellery is involved.

Frey – the Reaper. Twin brother of the above. Not a bad guy, but a fool for blondes.

Mani – the Moon. Drives a cool car.

Sól – the Sun. Drives a hot car.

Sigyn – handmaid of Freyja. Adoring wife. Possibly the most annoying woman in the whole of Nine Worlds.

Heimdall – the Watchman. Not a fan. Has it in for Yours Truly.

Hoder – Balder’s blind brother. A better shot than you might think.

Mimir – the Wise. Odin’s uncle. Apparently, not wise enough.

Honir – the Silent. Never shuts up.

Njörd – father of Frey and Freyja. God of sea. Nice feet. Married to...

Skadi – the Snowshoe Huntress. Not one of my biggest fans. The words ‘forgive and forget’ don’t feature in her vocabulary. Has a thing about bondage. And snakes.

Aegir – god of the storm. Married to...

Ran – custodian of the drowned. Strangely enough, likes to party.

Týr – god of war. Brave, but not bright.

Others

(including: demons, monsters, warlords, freaks and other undesirables)

Yours Truly – Your Humble Narrator. Otherwise known as the Trickster; the Father of Lies; Lucky; Wildfire; Dogstar and popular goy around.

Hel – his daughter, guardian of the Dead.

Jormungand – the World Serpent, demon offspring of Yours Truly.

Fenris – aka Fenny, demon wolf, also the demon offspring of, etc.

Angrboda – or Angie. Mother of the three above. So shoot me. Turns out I’m not naturally monogamous.

Dvalin – a smith. One of the sons of Ivaldi.

Brokk - a smith. Good at sewing.

Thialfi – a fanboy.

Roskva – a fangirl.

Gullveig-Heid – the Sorceress. Renegade of the Vanir. Mistress of runes. Shapeshifter extraordinaire. Greedy, clever and spiteful. All my favourite qualities...

Lord Surt – ruler of Chaos. Or whatever you call the lord of a place that, by definition, *has* no rules.

FOREWORD

I know a tale, o sons of earth.

I speak it as I must.

Of how nine trees gave life to Worlds

That giants held in trust.

OK. *Stop.* Stop right there.

That was the Authorized Version. The Prophecy of the Oracle, as told to Odin Allfather by the Head of Mimir the Wise, and dealing, in thirty-six stanzas, with all of the history of the Nine Worlds, from ‘Let there be light’ to Ragnarók.

Pretty neat, don’t you think?

Well, this *isn’t* the Authorized Version. This is *my* version of events. And the first thing you have to understand about this little narrative is that there *is* no real beginning. Or real end, for that matter; although, of course, there have been many of both. Multiple endings, multiple beginnings, woven together so tightly that no one can tell them apart any more. Endings, beginnings, prophecies, myths, stories, legends and lies, all part of the same big carpet; especially the lies, of course – which is what you knew I’d say, me being the Father and Mother of Lies, but this time it’s at least as true anything you’d call *history*.

See, this is the thing about history. *His* story. That’s all it is. The Old Man’s version of events, which basically the rest of us are supposed to accept as the undisputed truth. Well, call me cynical, but I’ve never been one to take things on trust, and I happen to know that history is nothing but spin and metaphor, which is what all yarns are made up of, when you strip them down to the underlay. And what makes a hit or a myth, of course, is *how* that story is told, and by *whom*.

Most of what we know as history came to us from a single text: ‘The Prophecy of the Oracle’. It’s an old text, in an old language, and for a long time it was pretty much all the knowledge we had. From beginning to end, the Oracle and the Old Man had it all worked out between them; which made it all the more galling that we only found out what it *really* meant when it was too late for all of us.

But we’ll get to that soon enough.

‘Sticks and stones may break my bones’, as they say in the Middle Worlds, but with the right words you can build a world and make yourself the king of it. King, or even god – which brings us back to the Old Man; that master storyteller; keeper of runes; lord of poetry; scribe of First and Last Times. Creationists would have us believe that every word of his story is true. But ‘poetic licence’ was always the Old Man’s middle name. Of course, he has a lot of names. So do I. And because this isn’t *history*, but *mystery* – *my* story - let’s start with me for a change. Others have already had their chance to tell their version of events. This is mine.

I’m calling it *Lokabrenna*, or in rough translation, *the Gospel of Loki*. Loki, that’s me. Loki, the Light-Bringer, the misunderstood, the elusive, the handsome and modest hero of this particular tissue of lies. Take it with a pinch of salt, but it’s at least as true as the official version and, dare I say it, more entertaining. So far, history, such as it is, has cast me in a rather unflattering role. Now it’s my turn to take the stage.

Let

there

be

light.

BOOK 1

Light

That was the first Age, Ymir's time.

There was no land or sea.

Just void between two darkneses,

No stars by which to see.

Prophecy of the Oracle

LESSON 1

Fire and Ice

Never trust a ruminant...

Lokabrenna

ALL OF US FROM FIRE AND ICE. Chaos and Order. Light and dark. In the beginning – or back in the day – there was fire coming out of a hole in the ice, bringing disruption, turmoil and change. Change isn't always comfortable, but it is a fact of life. And that's where life as we know it began, as the fires of World Below pierced the ice of World Above.

Before that, there were no Middle Worlds. No gods, no Folk, no wildlife. There was only Order and Chaos then, pure and uncorrupted.

But neither Order nor Chaos is very hospitable. Perfect order is immovable; frozen, unchanging and sterile. Total Chaos is uncontrolled; volatile and destructive. The middle ground – basically, lukewarm water – created the perfect environment for another kind life to emerge among the frozen Wilderlands and volcanoes erupting under the ice.

The Authorized Version goes like this supported by the Oracle. From the meeting of Order and Chaos there came a giant being called Ymir, the father of the Ice Folk, and a cow, Audhumla, which licked at the salt that was in the ice and brought out the first man, Buri. From this I think we can all conclude that the cow was the primary instigator of everything that followed – war, Tribulation, the End of the Worlds. Lesson One: never trust a ruminant.

Now the sons of Buri and those of Ymir hated each other from the start, and it didn't take long for them to go to war. Buri's three grandsons, the sons of Bór – their names were Odin,

Vili and Ve – finally killed old Ymir and made the Middle Worlds from what was left of him; the rocks from his bones; the earth from his flesh; the rivers from his steaming blood. His skull became the Firmament; his brains the clouds; his eyebrows the division between Inland and the Outlands.

Of course, there's no way of proving this - let's face it – rather unlikely hypothesis. All of the possible witnesses have disappeared, except for Odin, the Old Man, the only survivor of that war; architect and chronicler of what we now call the Elder Age and, as it happens, the only one (except for me) to have heard the fateful prophecy, delivered to him Mimir's Head when the Worlds were fresh and new.

Call me cynical if you like. But it all sounds a bit too convenient. The Authorized Version of events leaves out a number of details, which Creationists seem content to ignore. I personally have my doubts – not least about the giant cow – although even now you have to beware of how you express these sentiments. At one time, even to suggest that Odin's account of things might have been metaphorical instead of literal would have resulted in cries of heresy and a good deal of personal discomfort for Yours Truly, which is why, even then, I was always careful to keep, my skepticism to myself.

But that's how religions and histories make their way into the world, not through battles and conquests, but through poems and kennings and songs, passed through generations and written down by scholars and scribes. And that's how, five hundred years later or so, a new religion with its new god came to supplant us; not through war, but through books and stories and words.

After all, words are what remain when all the deeds have been done. Words can shatter faith; start a war; change the course of history. A story can make your heart beat faster, topple walls; scale mountains – hey, a story can even raise the dead. And that's why the King of Stories ended up being King of the gods; because *writing* history and *making* history are only the breadth of a page apart.

Not that there was much of *that* when Odin was fighting the Ice Folk. There were no runes to write with then, and nothing but rock to write upon. But metaphor or otherwise, this is as much as I believe: that the world came into being through Change, which is the servant of Chaos; and only through Change has it endured. Much like Your Humble Narrator, in fact; adapting to suit the circumstance.

The snow hare changes its coat to white to go unseen in winter. The ash tree drops its leaves in the fall, better to survive the cold. All of life does the same – even gods – turning their coats to suit the turning seasons of the world. There should be a name for that kind of thing – in fact, it should be one of *my* names. Let's call it *Revolution*.

LESSON 2

Aesir and Vanir

Never trust a wise man.

Lokabrenna

THE WORLDS ARE ALWAYS CHANGING. It's their nature to ebb and flow. That's why, in the old days, the Middle Worlds were smaller than they are today – later, they expanded in the years of the Winter War, then receded again like pack-ice, only to expand again when Order came to claim them. That was always the way of things; that shift between Order and Chaos. And between the two, there was Yggdrasil, the pole that keeps the Worlds apart; known to some as the World Ash, and to some as Odin's Steed. Trust the Old Man to get his name in there somewhere, as always, although that tree (if it *was* a tree) was planted long before Ymir was even a glint in Audhumla's eye.

Some claim it wasn't a tree at all, but some kind of cosmic metaphor. Its roots, they said, were in Netherworld, plunged in the Cauldron of Rivers, where the waters boil with ephemera born from the primary source of Dream. Its topmost branch was the branch of stars that crosses the sky on clear nights. There was no World through which it did not grow; it had a hold even in Chaos, where serpents and demons worked tirelessly to undermine its living roots. Ratatosk, the squirrel, carried news all over the Worlds by way of the great Tree's branches – as did Odin One-Eye, of course; the ultimate collector of news, hoarding and distributing.

Some might suspect that the Old Man and Ratatosk might actually have been one and the same; certainly his business was all about gathering and disseminating information. It's how

his legend was born, as you know, and how it survived for so long. It's also why he was the first to see the turn of the seasons; the waning of our influence and the beginning of our end.

Because it all has to end, of course. Everything dies – even Worlds; even gods; even Your Humble Narrator. From the moment the Worlds came to life, Ragnarók, the End of All Things, was written into every living cell in runes more complex than any we know. Life and Death in one package – with Order and Chaos acting not as two forces in opposition but as a single cosmic force too vast for us to comprehend.

I'm telling you this so you'll understand how this story's going to end; that is, not well for any of us. It all begins so hopefully, but these Worlds we build for ourselves are all just castles in the sand, waiting for the evening tide. Ours was no different. Odin knew that. And still, he kept on building. Some folk never learn.

So...

Having hacked out the Worlds from Ymir's remains (literally or otherwise), Odin and the sons of Bór set out to allocate its territories. The Ice Folk claimed the Outlands, in the frozen North of the Worlds. The Rock Folk claimed the mountains that ran like a spine through Inland. Mankind – what we now call the Folk – made the valleys and plains their home, in the heart of the Middle Worlds. The Tunnel Folk ('Maggots', we called them) lived in the darkness of World Below, mining for precious metals. Darker creatures – werewolves, hags and nameless things released through the river Dream – found their way into Ironwood, the sprawling forest that cut across much of the south of Inland, before it tailed off into marshland, salt flats, and finally, the One Sea.

The sky, too, had its territories. Sun and Moon – which, Odin said, were fragments of fire released from the forges of Chaos – rode in the sky in their chariots, each trying to outrun the other. The night sky was ablaze with stars; silent, ordered and serene. And as for the gods – because by then Odin had awarded himself divine status – there was Asgard, a citadel with its head in the clouds, overlooking the Southlands; linked to the Middle Worlds by Bif-rost – a long and narrow bridge of stone that gleamed in the sky like a rainbow.

Of course, they weren't quite gods. Not yet. Another tribe, the Vanir, had pretensions to godhood. The Vanir were bastard Firefolk, born from the dregs of Chaos and the promiscuity of Mankind, but they had powers that Odin's people – the Aesir – could neither grasp nor duplicate. What's more, the Vanir had *runes* with which to write down their own version of history; runes that, cunningly used, could ensure that their tribe lived forever in memory.

From the beginning Odin, whose ambitions lay that way himself, coveted these mysterious runes – letters from a secret script – and the powers that came with them. But the Vanir, predictably, weren't interested in sharing.

There followed a series of skirmishes. The Aesir, though weaker in numbers, were by far the better tacticians but the Vanir had glamours and runes on their side, and managed to resist them. The Old Man tried to negotiate, promising gold in exchange for the runes, and for a while it almost seemed as if they would come to a peaceful arrangement.

The Vanir sent an envoy to Asgard to begin discussing terms. She was Gullveig-Heid, the Sorceress, and she was ready to take on the Gods for every piece of gold they had. She was a mistress of the Fire; a witch, like all the Vanir; a shapeshifter; a worker in runes; an oracle; a wielder of glam. She frightened them a little, I think, except perhaps for Odin, who watched her show off her powers with increasing amazement and jealousy.

She came to them as a beautiful woman, clothed from head to foot in gold. Gold was in her unbound hair, and gold were the rings on her fingers and toes. She was the very glow and incarnation of Desire – and when she walked into the room, even Odin wanted her. She showed him the runes of the Elder Script tattooed on the palms of her hands and how she could use them to write his name on a sliver of stone, and then she showed him what *else* they could do, and promised to teach him – for a price.

Well, with Gullveig, nothing came free. Greed was in her nature. The price of peace with the Vanir was gold; every scrap the Aesir possessed. Otherwise, said the Sorceress, the Vanir would use their glam – their runes – to raze Asgard to the ground. And then Gullveig

changed her Aspect from that of a beautiful woman to that of a grinning, gap-toothed crone, and laughed in their faces, and said to them:

‘So which one will it be, boys? The golden girl or the viper-snake? I’m warning you, they both have teeth, and *not* where you’re expecting them.’

The Aesir – never subtle – were outraged by this arrogance. That the Vanir should have chosen a woman to deliver their challenge was already insult enough, but her insolence and pride (both qualities I respect and admire) were enough to make Odin and his men lose control of what wits they had. They grabbed hold of Gullveig and threw her into the massive fireplace that burned in Odin’s banquet hall, forgetting that she was a child of the Fire, and couldn’t come to any harm.

Shifting to Fire Aspect, she laughed and mocked them from the flames and spat and promised retribution. Three times they tried to burn her up before the idiots realized the truth, by which time it was pretty clear that their chance at peace was over.

And yet the transition from dog to god is only a revolution away, and Odin was just getting started. The more he heard about the runes, the more he wanted them for himself, and the more frustrated he became. Because, as Gullveig had shown them, the runes were so much more than just a means of writing history. They were fragments from Chaos itself, charged with its fire and energy. The very language of Chaos was in those sixteen symbols; and with it, an awesome power.

Power to change the Worlds; to shape; to build; to rule; to conquer. With runes and the right kind of leadership, the Vanir should have made short work of Odin and his little band of revolutionaries. But they were Chaotic by nature, and had no proper leadership, while the Aesir had Odin as General, whose ruthlessness was almost as great as his cunning.

For decades the two sides were at war without either one gaining the upper hand; between them they scorched the Middle Worlds and reduced Asgard’s walls to rubble. Gullveig saw the futility of waging war with the Aesir and left, with a handful of renegades, to establish herself in the mountains. She had no intention of ever sharing the runes with Odin and his people

and so she went to the Ice Folk, who lived in the far North of Inland, and threw in her lot with them instead.

The Ice Folk were a savage race, directly descended from Ymir. They hated all the Aesir, who had driven them into the Northlands and stolen their birthright – the new World, built from Ymir's legacy. They hated the Vanir almost as much, but they respected Chaos, the fire of which ran through their veins, and when they heard Gullveig's proposal, they accepted it eagerly. Unlike the Aesir they were a matriarchal people and they had no problem accepting a woman's authority. Gullveig gave them a share in her glam and in exchange they taught her everything they knew about hunting, fishing, weapons, boats and survival in the cheerless North.

Under Gullveig's influence, the Ice Folk grew in power and strength. They were many in number, while the Aesir and Vanir were few. They created strongholds in the mountains, with fortresses built into the rock. They carved valleys through the glacier ice and made roads through the mountains.

Some of them moved from the Northlands into the forest of Ironwood, only a stone's throw from Ida, the plain above which Asgard stood. They used Gullveig's runes to shift Aspect, taking the forms of animals – snow wolves, hunting birds – to hunt and spy on their enemies. They preyed on Aesir and Vanir alike, growing in malice every day, until at last the General realized that unless they worked together, both Aesir and Vanir would fall to this new, unexpected threat.

But, after years of conflict, neither side trusted the other. How could they hope to keep the peace without assurances of faith? Odin's solution seemed simple.

'We'll make an exchange,' he told them. 'Your people, your expertise for ours. We can learn a great deal from each other if only we cooperate. And if either side betrays the other, they'll have a handful of hostages to deal with as they see fit'.

It seemed like a reasonable idea. The Vanir agreed to the exchange. They would give Odin the runes while he would share with them the art of war and provide them with leaders who would teach them the value of order and discipline.

And so after long discussion, the Vanir accepted to hand over Njörd, the Man of the Sea, with his children, Frey and Freyja. In exchange they got Mimir the Wise, Odin's uncle, good friend and confidant, and a handsome young man called Honir (nicknamed 'The Silent' in the hope that one day he might take the hint), whom Odin had chosen, not for his skills, but precisely because he was the least likely of the Aesir to be missed when the inevitable happened.

For a while, the arrangement worked. The three guests taught the General the runes – the sixteen letters of the Elder Script. First, they taught him to read and write, ensuring his place in history. Then came the occult side of the runes – their names, their verses, their fingerings. Each of the Vanir had one special rune that governed his or her Aspect; this gave the Vanir their power, and allowed them to direct the runes, each in his own, individual way. And so Odin passed on his new-found skills to the rest of the Aesir, allocating to each of them a rune according to their nature. Thus Odin's son Thor got *Thúris*, the Thorny One, rune of strength and protection; Thor's wife Sif got *Ár*, rune of plenty and fruitfulness; Týr, Odin's war chief, was given *Týr*, the Warrior; Balder the Fair, Odin's youngest son, had *Fé*, the golden rune of success; and Odin himself kept two runes; *Kaen*, Wildfire – more of that later – and *Raedo*, the Journeyman, a humble rune at first glance, but which gave him access to places where the others never ventured, even to the Lands of the Dead and the borders of Pandaemonium.

Meanwhile, back in the Vanir camp, Mimir and Honir stalled for time, spying, finding out secrets, whilst giving out false information about Odin, the Aesir and their tactics. Mimir was clever enough in his way, but not enough to win the game. And Honir *looked* the part all right, but every time he opened his mouth (which he did rather a lot) he confirmed what the Vanir suspected; that there was a lot less to him than met the eye.

Of course, the idiots bungled it. They should have seen it coming. In those days Odin was far from being the subtle schemer he was to become. But he *was* ruthless even then; willing to sacrifice his friends to get whatever he wanted. He must have known that by sending them into the enemy camp to spy he'd practically signed their death warrants. Remember *that* when you

find yourself starting to think the Old Man's on the side of the angels. Remember how he got where he is. And never turn your back on him unless you're wearing a metal shirt.

In the end, the Vanir lost patience. They started to suspect their new friends. And Honir, never the most discreet, kept letting information slip. Finally, they understood that Odin had had the best of the deal; he'd learnt the secret of the runes without giving anything in return, and left them with a spy and a stooge and a lot of unanswered questions.

Of course, by then it was too late to review terms. And so the Vanir, in revenge, grabbed Mimir and cut off his head, and sent Honir back with it to Asgard. But the Old Man took the Head and, using his newly acquired skills, preserved it with runes, and made it speak, so that Mimir's well of knowledge was passed onto the General, and Odin the Ruthless became Odin the Wise, unchallenged and beloved by all – except perhaps by Mimir's Head, which he kept in a cold spring that led straight down to the River Dream.

But in the end Odin paid for sacrificing Mimir. The first down-payment was his eye, as part of the spell that kept Mimir alive. The rest, well. More of that later. Suffice it to say at this point: never trust an oracle. And never trust a wise man to do the work of a felon.

If I'd been in Asgard then, I'd have stolen the runes *and* kept my head and saved us all a lot of unpleasantness. Wisdom isn't everything. Survival requires an element of trickery; Chaos; subterfuge. All qualities I possess (if I may say so) in abundance. I would have been in my element spying for the Aesir. I would have taught them a trick or two that even the Vanir didn't possess. Mimir the Wise wasn't wise enough. Honir 'The Silent' should have kept shtum. And Odin should have known from the first that perfect Order does not bend; it simply stands until it breaks, which is why it rarely survives for any meaningful length of time. The General didn't know it then, but what he needed was a friend; a friend whose morals were flexible enough to handle the moral low ground while Odin lorded it on high, keeping Order, untouchable...

Basically, he needed *me*.

LESSON 3

Blood and Water

Never trust a relative.

Lokabrenna

NOW I'M NOT CLAIMING Odin *made* the Worlds. Even Odin doesn't say that. The Worlds have ended and been rebuilt so many times that no one knows how they came about. But Odin certainly *shaped* them. To the Folk of the Middle Worlds, that kind of power meant godhood, and with Asgard and the runes on his side, the Old Man was unstoppable. From the shores of the One Sea to the banks of the river Dream, everything was under his command, and his rivals – the Rock Folk, the unruly Ice Folk – were, if not *entirely* subdued, at least obliged to watch his triumphant ascent in sullen, angry silence.

But with power comes responsibility. And with responsibility comes fear. And with fear, comes violence. And with violence comes Chaos...

This is Where Yours Truly comes in. Time to pay attention. Till then I'd existed in Chaos, of course, in the world of Pandaemonium. Chaos, the pure; Chaos, the wild; Chaos, the unpolluted. Ruled by Disorder in its primary Aspect in the form of Lord Surt, the Destroyer; Father of glam; Master of Change; the original wellspring of the Fire. The Vanir were only bastard Firefolk, living off the scraps of glam that fell from Lord Surt's table. But I was Wildfire incarnate; a true son of Chaos; happy and free.

Well, maybe not *entirely* free. Or even entirely happy. Lord Surt was a jealous master; pitiless; all-consuming. There was no reasoning with Surt; he was, by nature, unreasonable. You might as well try reasoning with an erupting volcano, or a thunderstorm, or the pox. And we

were formless, innocent, hostile to *everything* that lay beyond the borders of our world, and that was how Surt meant us to stay; perfect Chaos, unfettered by form, blissfully free of all the rules of god, mankind or physics.

I, on the other hand, was perverse. It was, after all, my nature. And I was curious to know more about the other Worlds that lay beyond our boundaries; Worlds in which Order and Chaos met and sometimes co-existed; where creatures kept to the same shape, and lived and died without tasting the Fire.

Of course I'd already heard of the gods. The warring parties – well, most of them – had put aside their differences, and the survivors of that war – twenty-four Aesir and Vanir in all – were living together in Asgard. It wasn't an easy alliance. Some of the Vanir had refused to accept Odin as their General, and had broken away to join forces with Gullveig in the Northlands. Others allied themselves with the Rock Folk, some buried themselves in World Below, some fled to the forests of Inland and hid away in animal form. Thus were the old runes scattered and lost; divided between our enemies, bastardized and gone to seed like grain reverting to wild stock.

Of course, in time this bastardization had its effects in Chaos. Runes have their primal source in the Fire, and every time Aesir or Vanir used a piece of their stolen glam, every time they shifted Aspect or cast a rune at an enemy, every time they dipped a toe into the river Dream, or wrote down a story, or even carved their name into the trunk of a fallen tree, Chaos shivered in outrage and I grew increasingly curious. Who were these people, whose influence I could feel across the Worlds? How was it that I could sense them, and did they even know I was there?

Meanwhile, in Asgard, the twenty-four remained in a citadel blasted by war; torn by petty rivalries; arguing incessantly; easy targets for anyone who fancied trying for godhood. I saw them mostly through their dreams, which were small and unimaginative but which nevertheless gave me food for thought. Perhaps even then a part of me knew how badly they needed a friend, and how much I could help them, if only they could put aside their puny little prejudices.

In those days the General liked to travel in Journeyman Aspect throughout the Worlds. His blind eye, sacrificed to the runes, saw much further than his living one ever had, and he was obsessed with exploration and the pursuit of knowledge. He was a great traveler in Dream – that river that skirts our borders, flowing alongside Death itself, dividing this world from the next – and he would often watch our realm from the far side of the river, muttering cantrips to himself and squinting through his blind eye.

He didn't look all that impressive back then – a tall man in his fifties, with unruly grey hair and an eyepatch. But even then I sensed that he was something out of the ordinary. For a start, he had glam – that primal fire stolen from Chaos, which the Folk later came to call *magic* and to fear with a superstitious awe. I could see it in the colours swirling all around him and by the signature he left, as unique as a fingerprint; a broad blaze of kingfisher-blue across the bleakness of rocks and snow. I'd seen that signature in dreams that were bigger and brighter than the rest and now I could almost *hear* him, his soft and coaxing voice; his worlds:

Loki, son of Laufey.

Son of Farbauti – Wildfire –

We didn't have much need for names back in Pandaemonium. Of course I *had them* – everything does – but back then they had no power over me. As for my family, such as it was – well, demons have no family. My father was a lightning-strike and my mother was a pile of dry twigs (no that's *not* a metaphor), which, to be fair to Yours Truly, made for pretty poor parenting.

In any case, Wildfire is hard to control: volatile; unpredictable. I'm not making excuses or anything, but it's in my nature to be troublesome. Surt should have known it; Odin, too. Both got what was coming to them.

Leaving Chaos was strictly forbidden, of course, but I was young and curious. I'd seen the man so many times staring into our domain, watching us from Dream and beyond, working his primitive glamours. To be frank, I felt almost sorry for him; as a man sitting by a roaring fire might feel for the beggar sitting outside, trying to warm his hands with a match. But this beggar

had a noble look, for all his rags and shivering. It was a look that told me that, sooner or later, he meant to be king. I rather admired his arrogance; I wondered how he would do it. And so, that day, for the first time, in defiance of Surt and of all the laws of Chaos, I left my fiery Aspect and ventured out into World Above.

For a moment I was disoriented. Too many sensations, all of them new, enveloped my new Aspect. I could see colours; I could smell sulphur; I could feel the snow in the air and see the face of the man before me, cloaked in glam from head to foot. I could have chosen any form: that of an animal, or a bird, or just a simple trail of fire. But, as it happened, I'd assumed the form with which you may be familiar; that of a young man with red hair and a certain *je ne sais quoi*.

The man stared at me in amazement (and, dare I say, admiration). I knew that behind my human disguise he knew me for a child of the Fire. A demon, if you prefer the term; although to be honest, the difference between god and demon is really only a matter of perspective.

'Are you real?' he said at last.

Well, of course, that's a relative term. *Everything's* real on some level, you know, even (maybe especially) dreams. But I wasn't used to speaking aloud. In Chaos, such things are unnecessary. Nor had I been expecting the sheer impact of physicality; the sounds (the wind; the crunch of the snow; the thumping of a snow hare on the side of a nearby hill); the sights; the colours; the cold; the fear...

Fear? Yes, I suppose it was fear. It was my first real emotion. Chaos in its purest form is free of all emotion, working on instinct, and instinct alone. Pure Chaos is without thought. That's why it only ever takes shape when in the face of the enemy, taking its form from the enemy's thoughts; its substance from his deepest fears.

Still it *was* an intriguing experience – if somewhat claustrophobic – to keep to a single physical form, constrained by its limitations; feeling the cold, half-blind with the light, assailed by all those sensations.

I flexed my limbs experimentally, tried the speaking-aloud thing. It worked. Still, with hindsight, I can't help thinking that if I'd *really* wanted to try and blend in, I should have thought myself up some clothes.

I shivered. 'Gog and Magog, it's cold. Seriously, are you trying to tell me that you people *choose* to live out here?'

He fixed me with his one eye; blue and chilly and none too kind. Behind him, his colours showed no fear, just wariness and cunning.

'So. You're Loki, are you?' he said.

I shrugged my new shoulders. 'What's in a name? A rose by any other name would smell just as pink and virginal. And speaking of which, if you could find your way to lending me some *clothes*...'

He did – some breeches and a shirt, taken from his backpack, and smelling rather strongly of goat. I put them on, grimacing at the smell, as my new acquaintance introduced himself as Odin, one of the sons of Bór. I knew him by reputation, of course. I'd followed his career from afar. I'd watched his dreams. I wasn't what you'd call impressed – and yet his ambition and ruthlessness were not without potential.

We talked. He explained his position as General in Asgard; painted a pretty picture of the Sky Citadel and its inhabitants; spoke of Worlds to conquer and rich rewards to be won, then moved onto the subject of a possible alliance with my folk against the Ice People, the renegade Vanir, Gullveig-Heid and the warlords who occupied the Outlands.

I had to laugh. 'I don't think so.'

'Why not?'

I explained that Lord Surt was really not an alliance kind of guy. "'Xenophobic'" doesn't begin to cover how much he despises strangers. It's bad enough that your kind of life emerged from the ice in the first place, but you'll never get him making a deal with a race of people that entered the Worlds naked and covered in cow-spit.'

'But if we could talk–' Odin began.

‘Surt doesn’t talk. He’s a primal force. He reduces Order in all its forms into its component particles. From the mightiest warlord to the tiniest ant, he hates you all impartially. Simply by virtue of being alive and conscious, you’re already an offence to him. You can’t talk him round. You can’t *par-lay*. All you can do, if you’ve got any sense, is simply to keep out of his way.’

Odin looked thoughtful. ‘And yet *you* came.’

‘Shoot me. I was curious.’

Of course, he didn’t understand. The closest he’d ever got to Chaos was through Dream, its ephemeral sibling. And primitive people always imagine their gods to be something like themselves; at best, a kind of warlord, with a warlord’s mentality. For all his intelligence, I could tell that Odin would never understand the scale and the grandeur of Chaos – at least not until the End of the Worlds, by which time it would be too late.

‘I’m going to rule the Worlds,’ he said. ‘I have power, gold, runes. I have the finest warriors the Worlds have ever seen. I have the Sun and Moon. I have the wealth of the Tunnel Folk—’

‘Lord Surt isn’t into possessions,’ I said. ‘This is Chaos we’re talking about. Nothing has substance, or order, or rules. Nothing even keeps to the same physical Aspect. These things you care so much about – gold, weapons, women, battlements – I’ve seen them all in your dreams, and none of that means a thing to him. To Surt, it’s all just cosmic debris; flotsam and jetsam on the tide.’

‘Forget Lord Surt for a minute,’ he said. ‘Maybe you’re right. But what about you? It seems to me that someone like you could be a big hit in my camp.’

‘I bet they could. What’s in it for me?’

‘Well, freedom, to begin with. Freedom and opportunity.’

‘Freedom? Do me a favour. Do you think I’m not free?’

He shook his head. ‘You think you are? When there are Worlds to discover and shape, and you have to stay in one place all the time? You’re no more than a prisoner of this Surt, whoever he is.’

I tried to explain. ‘But Chaos is, like, the hotbed of creation. Everything else is just overspill. Who wants to live in a septic tank?’

‘Better a king in the gutter,’ he said, ‘than a slave in an emperor’s palace.’

You see, that silver tongue of his was already making mischief. And then he started to talk to me of the Worlds he’d visited; of the Middle World, abode of the Folk, where already the people of Asgard were beginning to be worshipped as gods; of the Tunnel Folk of World Below, toiling to bring out gold and gems from the darkness; of the World Tree, Yggdrasil, its roots in the depths of the Underworld, its head in the clouds of Asgard; of Ice Folk; of the One Sea; of the Outlands far beyond. All ripe for conquest, Odin said; everything new and up for burning. All that could be mine, he said, or I could go back to Chaos and spend an eternity shining Surt’s shoes...

‘What do you want from me?’ I said.

‘I need your talents,’ said Odin. ‘The Vanir gave me their knowledge, but even runes aren’t everything. I brought this world out of blood and ice. I gave it rules and a purpose. Now I must protect what I’ve built, or see it slide back into anarchy. But Order cannot survive alone; its laws are too fixed; it cannot bend, Order is like ice that creeps, bringing life to a standstill. Now that we’re at peace again, Aesir and Vanir, the ice will creep back. Stagnation will come. My kingdom will fall into darkness. I cannot be seen to break my own rules. But I do need someone on my side who can break them for me when necessary.’

‘And what do I get in return, again?’

He grinned and said: ‘I’ll make you a god.’

A god.

Well. You’ve seen the Prophecy. Odin was already tacitly taking credit for the creation of the Worlds as well as the birth of humanity. Thus:

*From the Alder and the Ash,
They fashioned the first Folk from wood.
One gave spirit; one gave speech;
One gave fire in the blood.*

Folk have a tendency to assume that the third one, the fire-giver, was Your Humble Narrator. Well, I may be guilty of many things but I'm not taking the blame for the Folk, or anything to do with them. Wherever they came from, it sure as Hel wasn't a couple of trees and Yours Truly. And whatever the Oracle *really* meant, it was not to be taken literally. Still, it was a common tale, and did no harm to Odin's burgeoning reputation as the daddy of us all.

For now, back to the story, and Odin's promise of godhood.

Well...

He had a point about Chaos, I thought. There are advantages to being an independent entity. In Pandaemonium, I knew I would always be a spark in a forge; a flicker in a bonfire; a drop in an ocean of molten dreams. In Odin's new world, I could be anything I wanted to be: an agent of change; a firebrand; a worker of miracles. A god.

Which all sounded quite appealing, but...

'Of course, you could never go back,' he said.

I thought about that too. He was right. Chaos may not have *rules* as such, but it does have *laws*, and I knew its lords had ingenious ways of dealing with people who broke them. Still...

'How would they even know? Like you said, I'm a drop in the ocean.'

'Oh, I would need assurances of your good faith,' said Odin. 'Look at it from my point of view. It's going to be hard enough for me to explain your presence to the Aesir. I need to be sure of your loyalty before I open Asgard's gates.'

'Of course,' I said.

Oh, please, I thought. Loyalty, honour, truth, good faith – all those things belong to Order. The children of Chaos neither need nor fully understand them.

But somehow the Old Man had read my mind. ‘I’m not going to ask for your word,’ he said. ‘But all the same, I’ll need something. A mark of allegiance, if you like.’

I shrugged. ‘What kind of a mark?’ I said.

‘*This,*’ said Odin, and suddenly, I felt a searing sensation in my arm. At the same time, something hit me so hard that I fell onto my back in the snow. Colours blazed around me. Later, I learnt that this was called *pain*. I already knew I wasn’t a fan.

‘What in Pandaemonium was *that*?’

Of course, in my fiery Aspect I’d never experienced physical pain. In some ways, I was still very innocent. But I *did* recognize some kind of attack, and leapt back into my primary form, ready to rejoin Pandaemonium.

‘I wouldn’t do that if I were you,’ said Odin, seeing my intention. ‘My mark is on you now. My glam. We’re brothers, whether you like it or not.’

I jumped back into physical form, and – dammit – I found I was naked again. ‘No way am I your brother,’ I said.

‘We’re brothers in blood,’ said Odin. ‘Or brothers in glam, if you prefer.’

I touched my arm. It still hurt. But now, on the new pink flesh, there was a mark, a kind of tattoo, which gleamed a soft violet against my skin. The sting was fading but the mark, the shape of a broken twig, endured.

‘What’s that? What did you do to me?’

Odin sat down on a rock. Whatever he had done to me had taken a great deal of glam from him. His colours had faded considerably, and his face was almost colourless.

‘Call it a badge of loyalty,’ he said. ‘All my people have one now. The Vanir taught us their names and their use; yours is *Kaen*, Wildfire. Quite appropriate, I thought, given your demonic nature.’

‘But I don’t need a badge,’ I said. ‘These runes of yours’ – I indicated the violet mark – ‘they’re just some of the letters that make up the language of Chaos. I don’t need runes to do what I do. I can tap Chaos at the *source*.’

‘Not in this World, or this body, you can’t. Your Aspect determines what you can do.’

‘Oh.’ I should have thought of that. Of course, glam in its purest form exists only in the realms of Chaos and Dream. Here, I’d have to work for it. *Work*. Like *pain*, I sensed that this was an experience I would want to avoid as often as possible.

‘That wasn’t part of the deal,’ I said. But I knew the old fox had me cold. As soon as he gave me that runemark, some part of his glam and mine had merged. If I returned to Chaos now, they’d know I had betrayed them. And now, I had other choice but to go with his offer of godhood.

‘You bastard. You knew this would happen,’ I said.

Odin gave a wry smile. ‘Then that makes us brothers in trickery. But I told you the truth,’ he said. ‘I’ll never forget what I owe you. I’ll never take a drink of wine without first seeing your goblet filled. And whatever your nature drives you to do, I promise that none of my people will ever lay violent hands on you. You’ll be as close as a brother to me. As long as you promise to serve me, of course.’

What choice did I have? I gave him my word. Not that a promise means much to a demon – or a god. But I *did* serve him. I served him well; though half the time even he didn’t know what he really needed. And even when he reneged on the deal...

But more of that later. Suffice it to say: never trust a brother.

LESSON 4

Hello and Welcome

Never trust a friend.

Lokabrenna

AND SO I CAME TO ASGARD, where Odin introduced me to my new friends, the twenty-three Aesir and Vanir. All of them burnished, sleek and well-fed, dressed in furs and silks and brocade, crowned in gold and gemstones and generally looking rather pleased with themselves.

You've probably already heard of Asgard. The Worlds were already full of tales about its size; its magnificence; its twenty-four halls, one for each god; its gardens, cellars and sports facilities. A citadel built on an outcrop of rock so high above the plain below that it seemed part of the clouds themselves; a place of sunlight and rainbows, accessible only by the Rainbow Bridge that linked it to the Middle Worlds. That's the story, anyway. And yes, it *was* impressive. But in those days it was smaller, protected by its location; a cluster of wooden buildings surrounded by a palisade. Later, it grew, but at that time it still looked like a pioneer stronghold under siege – which was *exactly* what it was.

We met in Odin's hall, a sizeable, warm, vaulted space with twenty-three seats, a long table set with food and drink, and Odin's gilded throne at the head. Everyone had a seat but me.

It stank of smoke and ale and sweat. No one offered me a drink. I looked at the cold faces around me and thought: *This club isn't taking new members.*

‘This is Loki,’ the Old Man announced. ‘He’s going to be one of the family, so let’s all make him welcome, and no picking on him because of his unfortunate parentage.’

‘*What* unfortunate parentage?’ said Frey, the leader of the Vanir.

I gave them all little wave and told them I was from Chaos.

A second later I was flat on my back, with two dozen swords jabbing at the parts of me I’ve always preferred to keep intact.

‘Ouch!’ Unlike the rest of my newly acquired physical sensations, the pain thing wasn’t getting any more fun. I considered the possibility that this might be some kind of an initiation ceremony, more of a game than anything else. Then I looked at those faces again; the bared teeth...

No doubt about it, I told myself. These bastards really don’t like me.

‘You brought a *demon* into Asgard?’ said Týr, the General’s war chief. ‘Are you out of your mind? He’s a spy. Probably an assassin, as well. I say slit the little rat’s throat.’

Odin gave him a quelling look. ‘Let him go, Captain.’

‘You’re kidding,’ said Týr.

‘I said, let him go. He’s under my protection.’

Reluctantly, the hedge of blades was withdrawn from around Yours Truly. I sat up and tried a winning smile. No one around me seemed to be won.

‘Er, hi,’ I said. ‘I know it must seem strange to you that someone like me should want to hang out with people like you. But give me a chance and I’ll prove to you I’m not a spy. I swear it. I’ve burnt my boats by coming here; I’m a traitor to my people. Send me back, and they’ll kill me – or worse.’

‘So?’ That was Heimdall; a flashy type, with golden armour and teeth to match. ‘We don’t need a traitor’s help. Treachery’s a crooked rune that never flies straight, or hits the mark.’

That was typical Heimdall, or so I came to realize later. Pompous, rude and arrogant. His rune was *Madr*, straight as a die; boxy and pedestrian. I thought of the mark of *Kaen* on my arm and said:

‘Sometimes crooked is better than straight.’

‘You think so?’ said Heimdall.

‘Let’s try it,’ I said. ‘My glam against yours. Let Odin decide the victor.’

There was an archery target outside. I’d noticed it as we came in. The gods were predictably keen on sports; popular types so often are. I’d never used a bow before, but I understood the principle.

‘Come on, Goldie,’ I said, and grinned. ‘Or are you having second thoughts?’

‘I’ll give you this,’ he said. ‘You can talk. Now let’s see how well you perform.’

Aesir and Vanir followed us out. Odin came last, looking curious. ‘Heimdall’s the best shot in Asgard,’ he said. ‘The Vanir call him Hawkeye.’

I shrugged. ‘So what?’

‘So you’d better be good.’

I grinned again. ‘I’m Loki,’ I said. ‘*Good* doesn’t enter into it.’

We stood in front of the target. I could tell from his colours that Heimdall was sure of beating me; his golden smile radiated confidence. Behind him, all the rest of them stared at me with suspicion and scorn. I’d thought that *I* knew prejudice, but this lot redefined it. I could see them itching to spill some of my demon blood, even though it ran through the veins of a dozen or more of them. Heimdall himself was one of them – a bastard child of the primal Fire – but I could see he wasn’t about to celebrate our kinship. There are races that hate each other on sight – mongoose and snake; cat and dog – and though I didn’t know much of the Worlds, I guessed that the straightforward, muscular type would be the natural enemy of the lithe and devious type who thinks with his head and not his fists.

‘How far? A hundred paces? More?’

I shrugged. ‘You choose. I couldn’t care less. I’m going to beat you anyway.’

Once more, Heimdall smiled. He beckoned two servants forward and pointed at a distant spot right at the end of the Rainbow Bridge.

‘Stand the target there,’ he told them. ‘Then, when Loki loses his bet, he won’t have quite so far to walk home.’

I said nothing, but only smiled.

The servants set off. They took their time. Meanwhile I lay down on the grass and pretended to have a little nap. I might even have slept a little, if Bragi, the god of music and song, hadn’t already been working on a victory chant for Heimdall. To be fair, his voice wasn’t bad, but the subject matter wasn’t entirely to my taste. Besides, he was playing a lute. I hate lutes.

Ten minutes later, I opened one eye. Heimdall was looking down at me.

‘I’ve got pins and needles,’ I said. ‘You go first. Whatever you do, I promise I can do better.’

Heimdall bared his golden teeth, then summoned the rune *Madr*, aimed and fired. I didn’t see where the rune struck – my eyes weren’t nearly as good as his – but I could see from the flash of his golden teeth that it must have been good.

I stretched and yawned.

‘Your turn, traitor,’ he said.

‘All right. But bring the target closer.’

Heimdall looked puzzled. ‘What do you mean?’

‘I said, bring the target closer. I can hardly see it from here. About three dozen paces should do.’

Heimdall’s face was a study in confusion. ‘You say you’re going to win – against *me* – by bringing the target *closer*?’

‘Wake me up when you’ve brought it,’ I said, and lay down for another nap.

Ten minutes later, the servants returned, carrying the target. I could see Heimdall’s strike now, the rose-red signature of *Madr* stamped right in the bullseye. The Aesir and the Vanir all clapped. It *was* a fairly impressive shot.

‘Hawkeye Heimdall wins,’ said Frey, another handsome, athletic type all gleaming with silver armour. The others seemed inclined to agree. I guess Frey was too popular for them to contradict him – or maybe it was the runesword balanced suggestively at his hip that made them want to stay friends with him. An elegant piece, that runesword. Even at that early stage I found myself wondering if he would be as popular without it.

Odin turned his one eye upon Your Humble Narrator. ‘Well?’

‘Well – not bad. Bird-Brain can shoot,’ I said. ‘But I can beat him.’

‘It’s *Hawkeye*, actually,’ said Heimdall, between clenched teeth. ‘And if you think you’re going to win by standing right *next* to the target – ’

‘*Now* we turn it round,’ I said.

Once more, Heimdall looked confused. ‘But that would – ’

‘Yes. That’s right,’ I said.

Heimdall shrugged and gestured to the two servants, who obediently turned the target around so that the bullseye was on the back.

‘*Now* try to hit the bullseye,’ I said.

Heimdall sneered. ‘That’s impossible.’

‘You’re saying you couldn’t?’

‘No one could.’

I grinned and summoned the rune *Kaen*. A fiery rune, a quick rune, a shapeshifting, clever, *crooked* rune. And instead of shooting it straight at the target, as Heimdall had done, I flicked the rune to one side, sending it into a wide curve to double back on itself, ricochet, then strike the bullseye from behind, obliterating *Madr* in a blaze of violet. A trick shot, but a nice one.

I looked at the Old Man. ‘Well?’ I said.

Odin laughed. ‘An impossible shot.’

Heimdall snarled. ‘A trick,’ he said.

‘Nevertheless, Loki wins.’

The other gods were forced to agree, with varying degrees of grace. Odin clapped me on the back. Thor did too – so hard, in fact, that he nearly knocked me over. Someone poured me a cup of wine, and from the first mouthful I realized that *this* was one of the few things that made my corporeal Aspect worthwhile.

But Heimdall stayed silent. He left the hall with the dignified walk of a man with a serious case of piles and I knew I'd made an enemy. Some people would have laughed it off, but not Heimdall. From that day on till the End of the Worlds, nothing would ever make him forget that first humiliation. Not that I *wanted* to be friends. Friendship is overrated. Who needs friends when you can have the certitudes of hostility? You know where you stand with an enemy. You know he won't betray you. It's the ones who claim to be your *friends* that you need to beware of. Still, that was a lesson I was yet to learn. Then, I was still hopeful. Hopeful that in time I might be able somehow to prove myself; that one day, they might accept me.

Yes, it's sometimes hard to believe that I was ever *that* innocent. But I was like a puppy who doesn't yet know that the people who have adopted him will keep him chained in a kennel all day and feed him nothing but sawdust. I find it takes a little time to learn that kind of lesson. So, until then, remember this: *Never trust a friend.*

LESSON 5

Bricks and Mortar

Never trust a labourer.

Lokabrenna

AND SO, Your Humble Narrator received a grudging acceptance, though it was hardly the warm welcome that the General had promised me. It wasn't just that I was racially different, or physically less imposing, or radical in my opinions, or unfamiliar with their ways. It was simply (and I say this in all modesty) that I was a whole lot *cleverer* than the rest of the folk in Asgard. Clever folk aren't popular, by and large. They arouse suspicion. They don't fit in. They can be useful, as I proved on a number of occasions, but among the general population there's always a sense of vague mistrust, as the very qualities that make them indispensable also make them dangerous.

There were a few compensations to having corporeal Aspect. Food (jam tarts were my favourites); drink (mostly wine and mead); setting things on fire; sex (although I was still extremely confused by all the taboos surrounding this – no animals, no siblings, no men, no married women, no demons – frankly, it was amazing to me that *anyone* had sex at all, with so many rules against it). There was also sleep, which I enjoyed; and flying above the battlements in hawk Aspect (and occasionally shedding a well-aimed load onto Heimdall's golden armour as he stood watch on Bif-rost). This, I discovered, was *humour*, another new sensation for me – and in its way even better than sex, although here again, it was hard to know where to draw the limits.

By then, I had already found out that there was as much xenophobia in Order as in Chaos, especially among the Vanir, of which Heimdall was the worst. In my experience, it's

always the mixed-race types who are the most sensitive, and being half-born of Chaos themselves, they felt a special need to express their moral superiority over such scum as Yours Truly.

Among them, besides Heimdall, there was Frey, the Reaper, and his twin sister Freyja, a bold-eyed hussy to whom Odin had given the title Goddess of Desire. Both were tall, bronze-haired and blue-eyed and drawn to reflective surface.

Then there was Bragi, the Bard, and his wife, Idun the Healer, keeper of the Apples of Youth – both lute-playing crystal-gazers of the most tiresome kind, who believed in the healing power of song and liked to wear flowers in their hair. Then there was Njörd, the Fisherman, who spent much of his free time standing in rivers, tickling trout; and Aegir, the Sailor, who, with his glaucous wife Ran had assumed the role of Lord of the Waves. Their hall was underwater, guarded by luminous jellyfish, and they ruled there on thrones made of mother-of-pearl, their long hair waving like seaweed.

On the side of the Aesir, there was Odin's eldest son Thor, known as the Thunderer (I assumed at first for his unruly bowels), a muscle-bound oaf with more beard than brain and a love of sports and hitting things. His wife was Bright-Haired Sif, a blonde prone to excess poundage, whom Odin had accorded (not without humour, I thought) the title of Goddess of Plenty.

Then there was Frigg, the Enchantress, Odin's calm, long-suffering wife; Honir, nicknamed the Silent for his apparent ability to speak without ever stopping for breath; Týr, the god of War, a strong and mostly silent type with an underbite like a bulldog's; Hoder, Odin's blind son; and his brother Balder, nicknamed the Fair, whom I hated on sight with a particular intensity.

Why Balder, do you ask? Some things are just instinctive. It wasn't that he disliked *me* – that, after all, was hardly unprecedented. It wasn't that women adored him, or that men all wanted to *be* him. It wasn't even that Balder was handsome, brave, good and true, or that if he as much as farted, birds sang, flowers bloomed and small, furry animals gamboled and frolicked

around him in joyous abandon. To tell the truth, I don't really know *why* I hated Balder. Perhaps because people *liked* him so much; perhaps because he'd never had to struggle for acceptance. Face it, the guy was born with a whole set of golden cutlery in his mouth, and if he was good, it was only because he'd never had to be otherwise. And to make matters worse, it was *he* who first poured me a cup of wine, put a garland on my head, and told me I was welcome.

Welcome. The sniveling hypocrite.

Welcome? Hardly the welcome that Odin had led me to expect. And in spite of Balder's efforts to make me into one of the boys – to rope me into sporting events, to introduce me to unmarried girls, to generally encourage me to let my hair down and 'chillax' – I could tell that most of Asgard still secretly despised me. At last they had a whipping boy; someone to despise, to blame. And blame me they did, for *everything*.

If Freyja got a spot on her nose, it was always Loki's fault. If Bragi's lute was out of tune, if Thor lost one of his gauntlets, if someone farted audibly during one of Odin's speeches – ten to one I'd get the blame.

All the others had halls of their own. I was stuck in a backroom with no running water, miles away from anywhere, damp and gloomy and in a draught. I had no servants, no fine clothes, no rank. No one offered to show me around. Call me picky if you like, but I'd hoped that Odin's new brother might have had a more royal treatment.

Still, you'll notice that history doesn't reveal what happened to Odin's *other* brothers, the legendary Vili and Ve. Probably buried under a patio somewhere, or scattered across the nine Worlds. In any case, there I was, regarded with veiled hostility by most of my new friends – except for the ladies, from whom I received a slightly warmer reception.

Well, don't blame *me* for being attractive. Demons are, for the most part. Besides, it wasn't as if the competition was especially tough. Sweaty, hairy warlords with no polish and no address, whose idea of a good time was to kill a few giants, wrestle a snake and then eat an ox and six suckling pigs without even taking a shower first, whilst belching a popular folk song. Of

course the ladies gave me the eye. A bad boy is always appealing, and I'd always had a silver tongue.

One of Freyja's handmaidens seemed especially taken with me – Sigyn, a motherly type with a soupy expression and a not-unpleasant figure, which she hid under a series of demure floral housedresses. Even Thor's wife, Bright-Haired Sif, wasn't entirely immune to my charm, which ran more to witty conversation than merely hitting things, a welcome change in Testosterone Central.

Nevertheless, I began to sense that tensions were running against me. I'd been with the Old Man some time by then, and I still had to prove my worth to him. Not that he'd said so in as many words, but there was a kind of chill in the air whenever he and I were alone, and I sensed that sooner or later he would start to put the screws on me. Besides, we'd had trouble from the North: the Rock Folk had attacked us twice; first taking the lower flanks of Asgard's mountain, where there was a flat ledge on which they could build and shelter, then by flinging huge rocks at us by means of giant catapults.

This was a first for the Rock Folk; we knew they were excellent builders, carving great halls from the mountains, but we'd never seen them build engines before, or come at us in such numbers. Odin guessed that there must be a new warlord on the scene, maybe working with Gullveig-Heid, with aspirations of godhood. The Ice Folk were also restless – they often were in summertime – and had moved down from the Northern lands to gather on the outskirts of Ironwood. From Asgard, they looked like packs of wolves circling; wary at first, awaiting their opportunity. But Odin knew the Ice Folk to be more of a threat than they appeared. Many had fragments of rune lore bartered from the renegade Vanir, and they were masters of shapeshifting, often travelling in wolf, bear or eagle Aspect. They were less organized than the Rock Folk, living in smaller communities, often warring among themselves, but if at last they had decided to put their rivalries aside, as the Aesir had done with the Vanir...

Suffice it to say that Odin was more than a little concerned about this; and although so far neither tribe had managed to reach the Sky Citadel, their numbers were growing alarmingly.

The warriors of Asgard – Thor, Týr and Frey – had made short work of the rock-slinging engines of the Rock Folk, but the enemy had not withdrawn as far as we had expected. Instead they remained around Ironwood, mostly hidden from our eyes, which made the Old Man all the more cautious. The perfect time of crisis, in fact, for me to show my value to the gods. All I needed was the right opportunity.

This finally came when Heimdall – who, by token of his keen vision, had appointed himself Watchman for the rest of us – saw a figure on horseback slowly approaching Asgard. The Ice Folk never used horses – horses don't thrive in the far North. The Rock Folk did, but not often, and besides, the lone rider didn't look as if he was trying to stage an attack. He was too slow, to start with. Dressed like a rustic from the Lowlands, he was both unarmed and unburdened; his signature showed no trace of glam, and he approached us openly across the plain, without any apparent concern.

This plain was called Ida, and in those days was a barren, arid wasteland, scattered with the fragments of Asgard's war defences, levelled during the conflict between the Aesir and Vanir. No one crossed it without intent – usually malevolent – and the gods all watched with suspicion as the rider neared the Rainbow Bridge.

Thor was all for hitting first and asking questions afterwards.

Týr, who was even less subtle than Thor, was of the opinion that hitting first, and then hitting more afterwards, was probably the best way to go.

Heimdall thought it might be a trap, and that the stranger might be hiding a powerful glam behind his humble appearance.

Balder, who always tried to believe the best in everyone – until proved wrong, at which point he would look pained, as if he'd been personally betrayed – said *he* thought the man might be delivering a message of peace from our enemies.

Odin gave no opinion. He simply glanced at me briefly, then gestured at Heimdall to let the man pass. Twenty minutes later, the stranger was standing before Odin's high seat, with all the gods around him.

Closer inspection revealed him to be a broad-shouldered man with iron-grey hair, as slow and massive as his horse. He wouldn't give his name. Nothing surprising about *that* – names, like runes, are full of power. Instead he looked around at the hall – which was solidly built from ancient oak – then around at all of us. It was clear he wasn't impressed.

Finally, he spoke up. 'Well, so this is Asgard,' he said. 'What a mess. What a cowboy job. One big puff could blow it down.' (At this I winked at Heimdall, who bared his golden teeth and growled.)

'Are you out of your mind?' said Thor. 'This is Asgard, the home of the gods. We've withstood *decades* of warfare.'

'Yes,' said the man. 'And it looks it. Woods's all very well for a *temporary* settlement, but if you're looking for permanence, stone's by far the best way to go. Stone stands in all weather. Stone has a rugged authority. Stone is the future, you mark my words. *That's* where the smart money's going to be.'

Odin looked at the stranger through his blue, unflinching eye. 'Is this a sales pitch?'

The stranger shrugged. 'I'd be doing you a favour,' he said. 'But I can build you a fortress with walls so high, so massive that nothing – not the Ice Folk, not the Rock Folk, nor even Lord Surt himself – will get through. It'll be a great investment.'

It sounded like a great idea. I knew how anxious Odin was about safeguarding his position. 'How soon could you build it? And what's your price?'

'Oh, eighteen months, give or take a few. I'm only a one-man outfit.'

'And your price?' repeated Odin.

'It's high. But I think I'm worth it.'

Odin stood up. From his high throne he looked about twenty feet tall. 'You'll have to give me an estimate before you start the work,' he said. (That's how you talk to builders.)

The builder grinned. 'So this is the deal. I'm going to need the goddess Freyja as my wife. *And* the Sun and the Moon Shields.'

Freyja was the most beautiful of all the goddesses in Asgard. Red-gold hair, skin like cream; she was Desire incarnate. *Everybody* wanted her – even Odin wasn't immune – which was why all the gods were outraged at this suggestion (though unsurprisingly, the goddesses seemed willing to negotiate).

As for the Sun and Moon Shields, these had been put in place when Sól and Mani, the sky charioteers, had been assigned their duties. Born from the fires of Chaos itself, bound with runes and glamours, the shields gave their riders protection from the minions of Surt, send to recover their stolen glam and to return it to Chaos.

To give up Freyja would have been bad enough, but to give up the Sun and the Moon Shields would have been disastrous. Mani, the Moon, who happened to be awake and off duty at the time, went even paler than usual, and Odin smiled regretfully and shook his head.

'I'm sorry. No deal.'

'You'll regret it. One day, Lord Surt will leave his realm to purge the Worlds of you and your kind. You people are going to *need* stone walls around you, when the time comes.'

Odin shook his head. 'No deal.'

A hubbub of voices ensued. Freyja was wailing; Thor was arguing; Heimdall was gnashing his teeth. Some of the lesser goddesses seemed keen to keep the debate alive: the man had a point; without a doubt, Asgard needed defences. The recent attacks by the Ice Folk and Rock Folk had been proof enough of this. They'd been relatively disorganized until now, but with Gullveig-Heid still out there, stirring unrest and selling her runes to the highest bidder, they would soon possess the skills to pose an increasingly serious threat. After that, all it would take was a General with a basic knowledge of strategy, and gods would be in deep trouble.

Finally I took pity on them. 'Hang on,' I said. 'I've got an idea.'

Twenty-three pairs of eyes, plus one, turned to look at Yours Truly. We sent the builder to see to his horse, and I explained the plan in private.

'We shouldn't dismiss this idea,' I said, 'just because the initial estimate seems a little unreasonable.'

‘*Unreasonable!*’ Freyja shrieked. ‘To sell me into marriage with a ...with a *labourer!*’

I shrugged. ‘We need stone walls,’ I said. ‘And so we need to agree to his terms.’

Freyja burst into noisy tears.

I passed her my handkerchief. ‘I said we need to agree with his *terms*. Actually paying his *price* remains an entirely different matter.’

Heimdall gave me a scornful look. ‘We can’t renege on a deal. We’re gods. We’re bound by our word. We’d have to pay.’

‘Who says we renege?’ I grinned. ‘We just make sure that the terms we set are impossible for him to fulfil.’

‘You don’t mean we should *cheat?*’ said Balder, opening his blue eyes very wide.

I grinned. ‘Just think of it as maximizing our winning potential.’

Odin thought about this for a while. ‘What are you suggesting?’

‘Six months. From the first day of winter to the first day of summer. Not a day more. No extra help. And then, when he fails to finish, we declare the contract null and void, and we’ve got at least half of our fortress built for free, without a care in the Nine Worlds.’

The gods exchanged glances. Heimdall shrugged. Even Freyja looked impressed.

I shot a grin at the Old Man. ‘Isn’t this why you brought me here? To come up with solutions?’

‘Yes.’

‘Then trust me,’ I said. ‘I won’t let you down.’

‘You’d better not,’ said Odin.

After that, all I had to do was present my wholly unreasonable offer to the builder. He took it rather well, I thought. Perhaps I’d underestimated his intelligence. He listened to our terms, shook his head, then looked at the Goddess of Desire.

‘I’d be cutting my own throat,’ he said. ‘But gods, for a prize like that... I’ll take your offer.’ He spat in his hand, ready to shake with the Old Man.

‘Let’s make sure we’ve got this straight,’ I said. ‘Six months. Not a day more. And no sneaky sub-contracting, either. You do the job yourself, right? Alone and single-handed.’

The labourer nodded. ‘Just me and my horse. Good old Svadilfari.’ He patted the flank of the big black horse that had carried him over Bif-rost. Quite a nice-looking horse, I thought, but nothing out of the ordinary.

‘It’s a deal,’ I told him.

We shook. The race against time had begun.

LESSON 6

Pony and Trap

Never trust a quadruped.

Lokabrenna

THE NEXT DAY AT DAWN, the job began. First, the dragging of fallen masonry; then the quarrying of new stone. The horse, Svadilfari, was exceptionally strong, and by the end of the first month he and his master had accumulated more than enough to begin.

Then came the placing of stone blocks; once more aided by his horse, the mason was able to hoist them to a great height. One by one, the wooden halls of Asgard were remade in stone, with strong, round arches, massive lintels, walls of granite so full of mica that they shone like steel in the sun. There were courtyards paved in stone, turrets, parapets, stairways. The work progressed with an eerie speed that the gods viewed at first with amazement, then, as winter deepened, with dread. Even I began to feel a little nervous as the walls of Asgard grew; most builders underestimate the time it takes to finish a job; in this case it looked as if six months might have been over-generous.

But the long winter was on our side; snow began to fall in drifts. Still the mason and his horse went on dragging stone up from the plain. Gales and snowstorms and biting cold seemed to have no effect on them; too late, we started to suspect that the mason and his horse were not everything they seemed to be.

Months passed with dizzying speed. The plain of Ida began to thaw. In Idun's garden, snowdrops bloomed. Birds sang with sickening regularity. And day by day, Asgard's walls grew bigger and more impressive.

Spring approached and, unfairly, all the gods blamed *me* for the fact that the work was getting on so fast. Freyja was especially scathing, pointing out to all her friends that *this* was why you should never trust a demon, and even suggesting that I might be in league with the stonemason, as part of a treacherous plan by Surt to take back the fire of the Sun and the Moon and to plunge the Worlds into darkness.

Balder took the moral high ground and said that folk should give me a chance, whilst assuming that hurt-puppy look of his and asking me if I didn't feel *just a little bit* responsible?

Others were less delicate in pointing out my guilt. No one used actual violence – Odin had made his orders plain – but there was a good deal of sneering and spitting whenever I happened to be around, and even the General, whose people were giving him serious aggravation about his new brother-in-blood and his reasons for adopting me, started to look at me differently, the light of calculation in his one blue eye.

Well, I wasn't completely naive. I knew the Old Man needed to show his authority. There was no point in having an impregnable wall around the Sky Citadel if there was rebellion within. Heimdall was especially combative (besides which, he hated me), and I knew that if Odin showed weakness, then Goldie would be there to take his place as fast as thrice-greased lightning.

'You're going to have to make a stand,' I told him, as the deadline approached. 'Call a meeting of the gods. You have to assert some discipline. If you show weakness now, you'll never get your people back again.'

To do him justice, the Old Man knew exactly where I was coming from. Which made me suspect that perhaps he'd been having exactly the same unquiet thoughts. What made mine less so was the fact that I already had a plan, which I'd been keeping under wraps for maximum dramatic effect. I prepared for a killer performance.

So, on the eve of winter's last day, the Old Man called his people to an emergency council meeting. The outer wall was almost complete – only the giant gateway remained half

built, a massive arch of raw grey stone. One more trip to the quarry would be enough to finish the job, after which the mason could claim the reward I'd promised him.

That evening, the gods and goddesses all assembled in Odin's hall. No one wanted to sit near me (except for Balder, whose sympathy was almost as bad as their mistrust), and I felt a little hurt that their faith in me had been so easily lost.

I don't wish to brag but really, folks, the day that I don't have a plan is the day Hel freezes over. Still, it had to be done in a way that gave Odin back his authority. I knew I was never going to be anything but an outsider in this camp, but as long as Odin was on my side, I was safe. I knew where I stood.

The meeting began – in Odin's new hall – and all the gods had plenty to say. The Old man let them vent for a while, watching through his living eye. The atmosphere darkened progressively as Thor clenched his hairy fists and growled and one by one, my fickle new friends turned their vengeful gaze on me.

'This never would have happened,' said Frey, 'if *you* hadn't listened to Loki.'

Odin said nothing and did not move, silent on his high throne.

'We all thought he had a plan,' Frey went on. 'Now he's lost us the Sun and Moon, and Freyja into the bargain.' He turned on me, drawing his runesword. 'Well, what do you say? What are we going to do now?'

'I say make him bleed,' said Thor, taking a step towards me.

Odin gave him a look. 'Hands off. No violence from my people,'

'What about *my* people?' said Frey. 'The Vanir never any promises,'

'Too right, we didn't,' said Freyja. 'I second Thor.'

'Me too,' said Týr.

At that I started to back away. I could feel the temperature rising. The little hairs at the back of my neck started to prickle with cold sweat.

'Guys, come on,' I protested. 'We all agreed to the deal, right? We *all* agreed to the stonemason's terms – '

‘But you were the one who told him that he could use his horse,’ Odin said.

I looked up, startled. The General was standing behind me, tall and stern as the World Ash. His hand fell onto my shoulder. He was wearing iron gauntlets. He tightened his grip, and I recalled how deceptively strong he was.

‘Please, it’s my fault!’ I said.

Freyja, cold as carrion, eyed me with a baleful glare. ‘I want to see him suffer,’ she said. ‘I want to hear him screaming. I’ll wear a necklace made from his teeth when I go walking down the aisle...’

Odin’s grasp on my shoulder was really hurting now. I winced. I’d set up this situation myself but even so I was afraid.

‘I swear, I’ve got a plan!’ I said.

‘You’d better, or you’re toast,’ said Thor.

The gauntleted hand on my shoulder gripped me harder than ever now, forcing me to my knees. I yelped. ‘Please! Give me a chance!’ I said.

For a moment the grip held fast. Then, to my relief, it relaxed.

‘You’ll have your chance,’ said the General. ‘But your plan had better work. Because if it doesn’t, I promise you’ll be in Nine Worlds of hurt.’

I nodded, dry-mouthed. I believed him. What an actor.

Painfully, I got to my feet, rubbing my aching shoulder. ‘I told you I had a plan,’ I said, feeling quite rightly resentful. ‘I promise, by tomorrow night we’ll be in the clear, with nothing to pay, honour and promises intact.’

The gods looked openly cynical, with the exception of Idun, the Haler, whose view of the world was so sunny that she even trusted *me*, and Sigyn, Freyja’s handmaid, who just looked soppier than ever. Everyone else muttered and glared. Even Balder turned away.

Freyja gave me a scornful look. Heimdall showed his golden teeth. And Thor hissed at me as I passed: ‘Till tomorrow, demon boy. Then I’m going to kick your ass.’

I blew him a kiss as I went out. I knew I was in no danger. The day a cowboy builder takes Loki for a ride is the day that pigs fly over the Rainbow Bridge and Lord Surt comes to Asgard for tea and little fairy cakes, wearing a taffeta ballgown and singing mezzo-soprano.

Just saying, in case you had any doubts. Yes, folks. *I'm that good.*

The next day I got up early and high-tailed it from Asgard. Or so people thought – those doubters who didn't believe I had a plan. Meanwhile, the mason and his horse set off across the grassy plain, now only piebald with patches of snow. Spring was trembling in the air. Birds sang, flowers bloomed, tiny furry animals scampered and scurried in the fields and the black horse Svadilfari seemed to have a gleam in his eye that had been absent all winter.

Above him, Asgard glittered in the sun, its granite walls spackled with mica. It looked truly magnificent; its shining rooftops, turrets, walkways, gardens, sunny balconies. Its twenty-four halls were all different (you notice *I* still didn't have one); each made to the specifications of the god or goddess who lived there. Odin's was the largest, of course, towering dizzily over the rest, with his high seat – a kind of crow's nest – lost in a ballet of rainbows. The only unfinished section was that massive entrance gateway. Three dozen blocks of stone, no more, remained to quarry and hew into shape – a morning's work, if that, I thought. No wonder the mason looked cheery, whistling between his teeth as he started to unpack his tools.

But just as his master was about to start work quarrying the last of the stone, the black horse raised his head and neighed. A mare – a very *pretty* mare – was standing on the far side of the quarry. Her mane was long, her flanks were smooth, her eyes were bright and inviting.

She whinnied. Svadilfari replied, then, shaking free of his harness, ignoring his master's angry commands, he ran to join the pretty mare as she galloped off across the plain.

The mason was furious. He spent all day chasing his horse from one stand of trees to another. No stone at all was quarried that day. Meanwhile, the horse and the little mare celebrated the coming of spring in the usual time-honoured fashion, and the mason tried to complete the gate with ill-fitting pieces of leftover stone.

By nightfall, the horse had still not returned, and the mason was incandescent with rage. He stormed up to Allfather's hall and demanded to see the General.

'You must think I'm an idiot,' he said. '*You* sent that mare to entrap my horse. *You* tried to renege on our deal!'

Coolly, Odin shook his head. 'You failed to complete the building in time. That makes our agreement void. Just chalk it up to experience, and we'll part on amicable terms.'

The mason looked round at the assembled gods and goddesses, watching him from their shining thrones. His dark eyes narrowed. 'Someone's missing,' he said. 'Where's that little redhaired rat with the freaky eyes?'

Odin shrugged. 'Loki? I have no idea.'

'Cavorting with my horse, that's where!' shouted the mason, clenching his fists. 'I knew there was something about that mare! I could tell from its colours! A trick! You've tricked me, you two-faced bastards! You slags! You sons and daughters of bitches!'

And at that he lunged at Odin, revealing himself in true Aspect at last as one of the tribe of the Rock Folk; massive, savage and lethal. But Thor was upon him in seconds; a single blow from the Thunderer's fist was enough to crack the giant's skull. All Asgard trembled from the blow. But the walls held fast – the mason's claim had not been an empty one. We had our citadel at last – minus half a gateway – and for a very affordable price.

As for Your Humble Narrator, it was some time before I returned to Asgard, and when I did, I was leading a colt – a rather unusual eight-legged colt of a fetching strawberry hue.

I blew a kiss at Heimdall as I approached the Rainbow Bridge.

The Watchman gave me a sour look. 'You're revolting, d'you know that? You seriously gave *birth* to that thing?'

I gave him my most fetching smile. 'I took one for the team,' I said. 'I think you'll find that the others will be more than happy to welcome me back. And as for the General...' I patted the colt. 'Sleipnir – that's our little friend's name – is going to be very useful to him. He has his

father's powers and mine; the power to cross over land or sea; to travel with a foot in each World; to span the sky in a single step, faster than the Sun and Moon.'

Heimdall grunted. 'Smartass.'

I grinned. Then, taking Sleipnir by the bridle, I stepped onto Bif-rost and crossed home into Asgard.

LESSON 7

Hair and Beauty

Never trust a lover.

Lokabrenna

AFTER THAT, I was more or less accepted into Asgard's fold. I already knew I would never be part of the popular crowd. But my little escapade had bought me some goodwill, at least, and the chilliness of previous months was replaced by a kind of tolerance. I was back with the General, and the rest of the gods followed his lead, except, of course, for Heimdall (did I mention he hated me?) and Freyja, who hadn't yet forgiven me for promising her to one of the Rock Folk.

Still, I'd cut myself some slack, and made a reputation. People called me 'Trickster' now and forgave me my misdemeanours. Aegir invited me to his place for drinks. His almond-eyed wife asked me if I wanted to learn how to swim. Balder magnanimously offered to include me in the next Aesir versus Vanir football tournament. Odin promoted me to the rank of Captain, Bragi wrote ballads about me and the ladies enjoyed my company to such an extent that Frigg, Odin's motherly wife, started to drop less than tactful hints that I should find a wife of my own before some jealous husband decided to teach me a lesson.

Perhaps it was the threat of wedlock that made me overstep the mark or perhaps the Chaos in my blood rebelling against the unnatural peace. Either way, the General should have seen it coming. You don't bring Wildfire into your home and expect it to stay in the fireplace. And Thor should have seen it coming as well; you don't leave a wife as alluring as Sif to fend for herself day in, day out. And...

All right. I confess. I was angry. Thor had treated me roughly over the business with Asgard's wall, and I might have been looking for a chance to pay him back in some way. He just happened to have a pretty wife – Sif, the Golden-Haired, she was; the Goddess of Grace and Plenty. Very pretty, but not very bright, with a promising streak of vanity that made her easy to cajole.

Anyway, I wooed her a little, spun her a little yarn or two, and one thing led to another. Fine. Thor had a place of his own to sleep, far from Sif's bedchamber, so the lady's reputation was safe – that is, until the moment at which Yours Truly decided (in an early-morning moment of madness) to mark his victory by taking a trophy – in the form of the sleeping lady's hair, which spilled across the pillow like grain.

So shoot me. I cut it off.

To be fair, I assumed she could grow it back, or change her Aspect the way I could. My mistake. How could I have known? Apparently, the Aesir can't change their shape like the Vanir can. But the Goddess of Plenty has a great deal tied up, so to speak, in her hair; it's where most of her powers lie, and without knowing it, in a single snip, Yours Truly had robbed her, not only of her beauty, but also of her Goddess Aspect.

Of course that wasn't *my* fault – but after due consideration I decided it might be wise to leave before the lady woke up. I left the hair on her pillow; perhaps she could make it into a wig, or something. Or maybe I could make her believe that the damage was somehow the result of one too many peroxide treatments. Either way, I figured that she wouldn't dare tell Thor about our night of passion.

Well, I was right about that part. But I hadn't counted in the fact that Thor, arriving home from one of his trips to find his wife sporting a pixie crop some five hundred years before they came into vogue, would instantly (and unfairly) conclude that I was the probable culprit.

'What happened to the presumption of innocence?' I protested, as I was dragged without ceremony to the foot of Allfather's throne.

Odin gave me his dead eye. At his side, Sif, in a turban, fixed me with the kind of stare that blights crops at a distance.

‘It was a *joke!*’ I told them.

Thor picked me up by the hair. ‘A joke?’

I considered shifting to Wildfire Aspect, but Thor was wearing his fireproof gauntlets. That meant no escape for Yours Truly, whatever form I tried to take.

‘You don’t think she looks kinda cute?’ I said, looking appealingly at Sif. Some women look good with short hair. But even I couldn’t bring myself to say that Sif was one of them.

‘All right. I’m sorry! What can I say? It’s the Chaos in me.’ I tried to explain. ‘I wanted to see what would happen if–’

Thor growled: ‘Well, so you know. The first thing that’s going to happen is that I’m going to break every miserable bone in your body. One by one. How’s that for a joke?’

‘I’d really rather you didn’t,’ I said. ‘I’m still not good with the pain thing, and–’

‘That’s just fine by me,’ said Thor.

I looked at Odin. ‘Brother, *please...*’

Odin shook his head and sighed. ‘What do you expect me to do?’ he said. ‘You cut off his wife’s *hair*, for gods’ sakes, and you deserve to pay for it. Pay, or get out of Asgard. It’s up to you. I’ve done what I could.’

‘You’d throw me out of Asgard?’ I said. ‘Do you know what that would mean? I can’t go back to Chaos now. I’d be helpless, at the mercy of every one of the Rock Folk who felt like getting payback for what I did to cheat their friend out of the price of building a wall.’

Odin shrugged. ‘Your choice,’ he said.

Some choice. I looked at Thor. ‘You wouldn’t prefer an apology?’

‘As long as it’s deeply felt,’ said Thor. ‘And I promise, you’ll feel it deeply.’ He raised a fist. I closed my eyes...

And then came inspiration. ‘Wait!’ I said. ‘I have an idea. What if Sif could have new hair, better than she had before?’

Sif gave an indignant grunt. 'I'm not wearing a wig, if that's what you're suggesting.'

'No, not a wig.' I opened my eyes. 'Hair extensions, made of gold, that would grow just like your natural hair. And it wouldn't need curling, or styling, or bleach, and—'

Sif said, 'I *don't* bleach my hair!'

Thor said, 'I'd rather hit him.'

'And let her hair grow back on its own? Well, if you're happy to wait that long...'

Thor gave an indifferent shrug. But I could see that Sif was intrigued. She wanted her Goddess Aspect back, and knew that the fleeting satisfaction of seeing me bite the dust was never going to compensate for the loss.

She gave me a look that could have stripped paint, and put her hand on Thor's shoulder. 'Before you give him a pounding, dear, let's just hear what he's offering. You can hit him *anytime...*'

Thor looked doubtful, but let me go. 'Well?'

'I know a man,' I said. 'A smith. A genius with metals and runes. He'll spin Sif a new head of hair in no time, and probably throw in some extra gifts for us as a token of goodwill.'

'He must be a very good friend of yours.' Odin looked at me thoughtfully.

'Er, not exactly a *friend*,' I said. 'But I think I can persuade him to help. It's just a matter of offering the right kind of incentive – to him, and to his brothers.'

'You're really that good?' said Thor.

I grinned. 'Better,' I said. 'I'm Loki.'